

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BURCU KARAKAŞ

Ne Olmuş Güldüysek

Evrin Alataş Kitabı

BURCU KARAKAŞ Mesleğini çok seven gazeteci. Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nün ardından uluslararası ilişkiler ve gazetecilik üzerine aldığı yüksek lisans eğitimini Boston Üniversitesi'nde tamamladı. *Milliyet* gazetesinde başladığı mesleğini, Deutsche Welle Türkçe Servisi'nde sürdürüyor. *Erkeklik Ofsayta Düşünce: Futbol, Eşcinsellik ve Halil İbrahim Dinçdağ'ın Hikayesi* (Bawer Çakır ile birlikte, İletişim Yayınları, 2013); *Manşetleri Gör Aklını Kaçırsın: 90'lı Yıllarda Gazetecilik* (İmge Kitabevi Yayınları, 2016), *Yalan Dünya: Reytingler, Tıklar ve Şimdi Reklamlar!* (P24 Kitaplığı, 2016); *"Biz Her Şeyiz" Diyanet'in İşleri* (İletişim Yayınları, 2021); *Ne Olmuş Güldüysek: Evrim Alataş Kitabı* (İletişim Yayınları, 2022) kitaplarının yazarı. 2015 ve 2019 Avrupa Birliği Araştırmacı Gazetecilik Ödülü, İstanbul Tabip Odası Yazılı Basın Haber Ödülü, Musa Anter Jüri Özel Ödülü, Çağdaş Gazeteciler Derneği Röportaj Ödülü, Halkevleri Dayanışma Ödülü sahibi. Logan Nonfiction Fellowship Programı 2019 bursiyeri.

Ayizi Yayınları, 2018 (1 baskı)

İletişim Yayınları 3180 • Bugünün Kitapları 267

ISBN-13: 978-975-05-3336-5

© 2022 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2022, İstanbul

EDITÖR Merve Öztürk

KAPAK Suat Aysu

KAPAK FOTOĞRAFI Mukaddes Alataş Arşivi

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Evrem Türköz

BASKI Ayhan Matbaası SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CİLT Güven Mücellit SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

BURCU KARAKAŞ

Ne Olmuş Güldüysek

Evrım Alataş Kitabı

iletişim

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Evrin Alataş fotoğrafları ve mektupları için Mukaddes Alataş'a, Nurhak Yılmaz'a, Jaklin Çelik'e teşekkür ederiz.

İÇİNDEKİLER

Bir Hayattan Gidememek	KARİN KARAKAŞLI	7
Başlarken...		17
Köy Günleri:		
“Sıradan Bir İnsan Olarak Ölmeyeceğim”		23
İstanbul’a Göç: “Okulda Mehter Marşı Çalıyorlar”		33
Gazetecilik Tutkusunu:		
“Abla, Sana Bile Gazetecilik Yapıyorum”		41
Kültür Sanat Sevdalısı Evrim:		
“Yazma Kabiliyeti Olmasa Serseri Olurdu”		61
Diyarbakır Günleri: “Başka Yerde Yaşayamam”		75
Film Süreci: “Kürt Sineması		
Nereye Düşer Abilerim Ablalarım”		87
Hastalık Dediğin: “Yaşarsın, Olur Biter!”		99
Ayrımcılığa Karşı İLEF Evrim Alataş Ödülü		107
Suya Anlatılanı Taşa Yazan	· NESLİHAN CANGÖZ	115

Taylan'a Mektuplar	121
BEYAZ MEKTUP	121
SARI MEKTUP	130
Evrin İin... GÜLTAN KIŞANAK	145

Bir Hayattan Gidememek

KARİN KARAKAŞLI

Hani bazı günler vardır, şu Orhan Veli'nin "Beni bu havalar mahvetti" dediği günlerden. Mevsimden bağımsız kaçak bir bahar. Ta içinde, kalbinde şu hayatın her şeye kadir olduğu hissi. Onu yaşayanların da... Mucizenin de hayatın parçası olduğu iç bilgisi.

2014'te Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi bünyesinde verilen "Ayrımcılığa Karşı İLEF Evrim Alataş Ödülü"nü almaya gittiğimde öyle bir bahardı içimdeki ve dışımdaki. Çevremde gözleri ıslık ıslık gençler, bütün sıkıntılara rağmen inatla kurulan hayaller, barış diline dair hararetle tartışmalar.

Hani sadece zaman olarak eski değil, artık yok olmuş bir şeylere, birilerine hayatınızda sanki başkasının hayatıymış ya da masalmış gibi bir hisle bakarsınız ya, hani neredeyse sahiplenemeyerek o bir zamanlar parçanızı, işte öyle bir şey içimdeki.

2007 yılından beri yürütülen Ayrımcılığa Karşı Dersler'in¹ bir parçası olan ödülü, doğrudan öğrencilerin kendi oyla-

1 "Ayrımcılığa Karşı Dersler", *Altüst Dergi*, 9 Mayıs 2017, sayı 23.

rı belirliyordu. Ödül için basılmış davetiyeyi hâlâ saklarım. Evrim Alataş'ın ısıltılı gülümseyişini.

O gün neler konuşmamıştık ki... Ayrımcılığa karşı derslerin başlamasına ilham olan Hrant Dink'i, ödüle adını veren mücadelesiyle Evrim Alataş'ı anmış, yalan ve riya dolu bir ortamda gazeteciliğin gerçeğin kayıt tutucu olarak üstlendiği rolü, resmî tarihyazımını kişisel ve toplumsal bellek kaydının sınavına tabi tutarken basın da bugünümüzün tarihini yazdığını paylaşmıştı. Öyle inançlıydık ki handiyse ana akımı bile etkileyebileceğimizi, küçük hakikat delikleri açabileceğimizi düşlemiştik.

Dersin ve ödülün kuruluşunda büyük emeği geçen Prof. Ülkü Doğanay, 2017'de *Altüst Dergi*'nde yayımlanan yazısında bu süreci şöyle anlatıyordu: “Medyanın etnik, dinsel, kültürel azınlıklara, kadınlara, LGBTİ'lere, engellilere ve her türlü azınlık grubuna yönelik ayrımcı söylemlerin yaygınlaştırılmasındaki, meşrulaştırılmasındaki rolünü sorunlaştıran, sorgulayan, ayrımcılığın ve ırkçılığın gündelik hayat içinde ve popüler kültürde sinsice yer edinen görünümelerini fark eden, bunlara karşı duyarlılık sahibi iletişimciler, medyanın ırkçı dilini dönüştürmeye talip gazeteciler yetiştirebilmeliydi. Ayrımcılığa Karşı Dersler böyle ortaya çıktı... Bu, başından itibaren kolektif bir ders olarak tasarlandı. Dersin tek bir hocası olmadı, ayrımcılık üzerine çalışan ve farklı disiplinlerden birçok hocanın, hak savunucusu örgütlerin temsilcilerinin, ayrımcılığa karşı haberler yapan gazetecilerin katkılarıyla gerçekleşti dersler. Dersi alan öğrenciler ayrımcılık üzerine çektikleri kısa filmlerle yarışmalara katılıp ödüller de aldılar, 2010 yılında hayatını kaybeden gazeteci Evrim Alataş adına bir ödül de verdiler. Ayrımcılığa Karşı Dersler'in derse tahsis edilen salona sığmayan öğrencileri, tam altı yıl boyunca onun sesini çoğaltan gazeteci ve yazarlara ‘Sizden haberdarız, sizi okuyoruz, sizi anlı-

yoruz' diyebilmek için İLEF Ayrımcılığa Karşı Evrim Alataş Ödülü'nü verdiler.”

Sonra mı? Sonra çok şey oldu. Önce de hep olduğu üzere. Yeniden. Ankara Üniversitesi'nden de nice “barış imzacısı” akademisyen, şu her cuma gece yarısı patlatılan Kanun Hükümünde Kararnameler eşliğinde yaşam hakkı, emeğe vefa dahil bütün değerler hiçe sayılarak ihraç edildi. Üniversitelerin çoğu küskün binalardan ibaret şimdi. Öğrenciler kaynıyor.

Tabii ufak bir ayrıntı olarak hukuk tamamen bitti. Yani, şu hukuksuzluğa bir kılıf uydurma ihtiyacı da ortadan kalktı. Her gün öldürülenlerin anması, tutuklu ve gözaltındaki-lerin davası şeklinde akıyor. Arada sıradan bir hayat sürdürülür taklidi yapıyoruz, kıymet verdiğimiz bir şeylere yoğunlaşmaya, inadına üretmeye çalışarak.

Evrım Alataş'ın adına verilen ödülün de temel taşı olan o derslerin çıkış noktasını anlatırken bu insanın duruşuna da-ir de özel bir şeyler söylüyordu Ülkü Doğanay: “Ayrımcılığa Karşı Dersler, ‘Şu çok açık ki, beni yalnızlaştırmak, zayıf ve savunmasız kılmak için çaba gösterenler, kendilerince mu-radlarına erdiler. Daha şimdiden, topluma akıttıkları kirli ve yanlış bilginin tesiriyle Hrant Dink'i artık ‘Türklüğü aşağı-layan’ biri olarak gören ve sayısı hiç de az olmayan önemli bir kesim oluşturdular. Tıpkı bir güvercin gibiyim İnsan güvercin ürkekliğine hapsetmenin nasıl bir bedel olduğunu bilir misiniz siz ey Bakanlar..? Bilir misiniz..?’ diye so-ran Hrant'ın sesini, ‘Kimsenin Türkçe bilmediği, cemlerin gizli yapıldığı bir köydü benimki. İsmet İnönü gelip eğitim enstitüsü açınca herkes dedi ki: Aha, devlet kapımıza geldi, modernleşeceğiz. Köyün bir başka mahallesine de Sünniler yerleştirilmişti. Herkes hızla Türkleşti. Cumhuriyete sahip çıktılar ama cemlerini niye gizli yapmak zorunda kaldıkları-nı sorgulamadılar. Ayrıca neden Türkçe konuşmak zorunda olduklarını da...’ diyen Evrim'in sesiyle buluşturdu. Bu ne-

denle sadece bir ders değildi. Bu nedenle İLEF’i İLEF yapan birçok şeyle birlikte o da ihraç edildi.”

Ayrımcılığa Karşı Dersler artık üniversite dışında Ankara Dayanışma Akademisi ve İnsan Hakları Ortak Platformu’nun çatısı altında devam ediyor. İlham kaynağı Evrim Alataş’ın sözü de her daim bizlerle. En çok sokaktayken. Nedense açık hava istiyor o ses.

Malum, söz, tehlikeli bir araç. Bilgi ve şifa verebildiği oranda yalan ve zehir de saçabilir. Uç örneklerinde kişileri hedef tahtasına oturttuğu, insanların ölümlerine, sürgününe, kahra ve ah’a sebebiyet verecek zeminleri açtığı da, maalesef ülkede halen bilinen, yaşanan bir gerçek. O nedenle, ayrımcılığa ve ırkçılığa karşı mücadele, bu zaman ve mekânın en büyük sorunlarından biri.

Oysa “sorun“ deyince bizde genelde akla iki konu gelir: Ermeni sorunu ve Kürt sorunu. Anadolu’nun en eski iki halkını sorunla birlikte tanımlamakla başlar zaten esas sıkıntı. Ve bu haliyle, memleketin bu iki koca çıkmazı, ödeşilmemiş tarihi bugüne taşır, geleceği de ipotek altına alır.

Evrım Alataş savaşın kıyıcılığını, bizden saklananları, Kürt halkının gerçeğini dillendiren sestti. Hem de iç ses. Katlanılmaz acılara karşı mizah duygusunu kuşanır, ayrıntı gözleme gücünden damıtılmış o özgün edebi üslubuyla, en politik konuyu insan hikâyeli bir çerçeveye bezedi. Bu çerçevenin kıymetini gazetecilik yıllarının mirası insan hikâyelerine yer verdiği *Mayoz Bölünme Hikâyeleri* ve sosyalist köydeki çocukluğunu ve yakın tarihin bedelli yıllarını anlattığı *Her Dağın Gölgesi Deniz’e Düşer* kitapları ile yönetmen Miraz Bezar’la birlikte yazdığı, Diyarbakır’da anne ve babaları JITEM tarafından öldürülen iki çocuğu anlatan ve Antalya Altın Portakal Film Festivali’nden Behlül Dal Jüri Özel Ödülü’ne layık görülen ‘Min Dît’ (Ben Gördüm) filminin hikâyesiyle perçinledi.

Unutulmaz yazılarından birinde, kemoterapinin yan etkilerinden kurtulmaya çalıştığı Diyarbakır'daki halini kara mizahla anlatırken sokakta bir şeyler satan çocukları reddettiğinde, “Canın sağ olsun” deyip gittiklerini anlatır ve “Can sağlığı topluyorum ben de. Çok ve bedava!..” demişti. Ucuz acımalara, vicdan temizlemelere karnı toktu. O en dibinden bu çocukların sağlam, güvenli gelecekleri için hem gazetecilikte hem gönüllü olarak nice sivil toplum girişimde yıllarca emek verdi. Çocuk ve gençlerin ölümüne odaklanan o can yakıcı yazısının sonu şöyle bağlanıyordu: “Kürdün bir son hali vardır. ‘Hawar’ hali. İsyan ve imdat, ikisinin karışımıdır bu aslında. Elinde hiçbir şeyi kalmadığı zaman, sakallarını yolmaya başlayan bir yaşlı adam ya da yüzünü tırnaklayan bir yaşlı kadın hali... Bu noktaya gelince ne Tanrı’dan umdu kalır ne kuldan. Şimdi elimi saçıma atsam tutam tutam gelecek, biliyorum, zaten dipleri kurudu... Ölenlerin arasında bir genç vardı, neredeyse savaşı akran. Adı Rojhilat. Yani doğu. Güneşin doğduğu taraf. Işık sönüyor, ölüm doğudan yükseliyor. Soruyorum: Moral neyi yener kekê?”

İşte bu kara mizahtı elde kalan tek mücadele aracı. Hepimiz biliriz, kimlik politikalarının özgürleştirici yanı yadsınamaz olsa da, bazen politik doğruculuk adına çok sıkıcı bir hal alabilir; birbirimize takılma, hayata kahkahalarla gülme hakkından mahrum kalırız. Çünkü acılarımız hâlâ kabuk yara ve sıyrılınca kanamaya açık.

Toplu haklar ve varlığın tanınması için verilen mücadele sırasında özgürleştirici olan bütün kimlik politikalarının, kendi kompartmanlarına sıkıştıkları zaman yalnızlaştırma tehlikesi var. Dahası, dünyayı ve kendini tek bir tanıma hapsettiğinde, etnik kimlikler açısından milliyetçilik kapanına düşmek de pek mümkün. Kendimden bildiğim şudur; iç ses olduğum Ermeni kimliğinden konuşurken, hep meram anlatmanın ve ulaşmanın ihtiyacını hissettim. Bu da retorik,

slogan ve monologa gönül indirmeden, kimi zaman tartışarak, kimi zaman anlatarak, mutlaka susup dinleyerek ve hep birbirinin gözünün içine bakıp karşındakini sayarak söyleşmeyi gerektirir.

Ama açıkça itiraf etmem gerekirse, adeta bir uzvum, içimden kopan refleks halini almış Ermeni meselesinde değil, misal Kürt, kadın, LGBTİ mücadelesine dair yazdığım da parçalarımı daha bütünleşmiş hissediyorum. Hele de sistemle şu ya da bu sebeple çatışan farklı kimliklerin birbirine ayrımcılık ettiği mıntıkalarda gezinmeyi, öğrenmeyi ve yüzleşmeyi seviyorum.

Anlaman elimizden alınmaya çalışıldığı, gazeteciliğin yer yer “İcraatın İçinden“ programlarına, edebiyatın yer yer projeciliğe indirgendiği ve adalet duygumuzun fena halde tepe taklak olduğu bir düzende, temiz söz, elimde kalan tek şey. O sözde buluşandır Evrim Alataş da benim için. Yazısı, sözü hiç bitmez. Çılgılığı da. Sahi siz onun âşık olduğu Sur’un, kentlerin, köylerin yerle yeksân edilmesini görmediğini mi sanıyorsunuz, sırf o dünyada görünmez oldu diye?..

Gölpınar diye bir vaha

Sonradan Evrim Alataş’ın hayatını okuduğumda en çok, doğup büyüdüğü Malatya’nın Gölpınar köyüne vuruldum. Bakmayın İstanbullu olmanın kimilerince havalı tınlayışına, ben misal hep gidebileceğim, içinde yetişmiş olmasam da eski kuşaklar üzerinden sahipleneceğim bir memleket hasretinde oldum. Bütün büyüüne karşın, öğütücülükte de sınır tanımayan İstanbul’a “Bana bak, canımı çok da fazla yakma artık. Kalkar giderim” diyebileceğim bir aidiyete. Nihayetinde anne tarafından büyükannelerin doğum yeri olan Bursa’nın Karsak köyünde karar kıldım. Bir zamanlar Ermenilerin ipek böcekçiliği, zeytincilik yaptığı eski bir yitmişliğe.

Hem kendimle dalga geçme fırsatı da veriyor. “Karin Karakaşlı Karsak” kendi içinde pek kafiyeli.

İşte Evrim Alataş’ın Gölpınar’ına özenişim de buradan. Onunki içinde yaşadığı, kendisini şekillendiren bir köy. Köy değil, vaha. Çünkü başka türlü bir hayatın mümkün olduğuna inanılmış, bu şekilde yaşanılmış bir yer. Seksen darbesi öncesi köylülerin komünal hayat modellerini tartıştığı, geceleri yoldaşların yatıya kaldığı, tüketim çılgınlığının uzağında bir hayat. Böyle büyür Evrim.

Bazı insanların kaderinde dil içi çevirmen olmak vardır. Bitmek bilmez bir sözü muhatabına ulaştırma gayreti. Burcu Karakaş’ın yazdığı elimizdeki kitap, Evrim Alataş’ın işte bu çok katmanlı hayatının dönemeçlerinden geçiriyor bizi.

Can havliyle yaşamak

Evrım Alataş, hayatın öğreticiliğine inananlardandı. 1994 yılında başladığı gazetecilikte *Yeni Politika*, *Demokrasi*, *Özgür Bakış*, *Ülkede Özgür Gündem*, muhabir ve editör olarak görev aldığı gazetelerin ötesinde, okulu oldu. Gölpınar’dan sonra buralarda bürüdü. *Evrensel*, *Birgün*, *Özgür Politika* gazeteleri, *Esmer* dergisi, *Radikal İki* ve *Taraf* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. Sesini, sözünü kitlelere yaydı. Daha da çok yayardı, eğer uzun süredir mücadele ettiği kanser 12 Nisan 2010’da onu almasaydı.

Çok genç yaşta, üretiminin, deneyiminin orta yerinde kanserle sınanmak, ancak yaşayanların ve o hayata eşlik edebilme cesareti, dirayeti gösterebilenlerin aşabildiği bir eşik. Öyle kolay söze dökülebilir, hele de “Anlıyorum ne yaşadığını” denilebilecek bir şey değil. Evrim Alataş’ı çok genç yaşta yakalayıp otuz üç yaşında alan kanser, çağdaş Türkiye edebiyatının en güçlü yazarlarından Sevgi Soysal’ı da kırkında ayırmıştı bizden.

Sevgi Soysal'ın ironisi erin büyük kabusuydu. Ama o bir koğuş ortamında dahi özgürlüğünden taviz vermeyecekti. Başkasının vermediğı bir şeyi ondan kim söküp alabilirdi ki? Orada sadece dışarıdan gelen baskıya karşı direnişi değıl, içerideki örgütlülüğün zorlu sınavını da yansıtmaya becerisiyle bilindi. İnsanın biricikliğinden, bireyliğinden zerre taviz vermedi.

Yine bir yerde, sıkıyönetimle ilgili kara mizah bir bölüme rastlamıştım. 1976 tarihli bir köşe yazısında anlatıyor durumunu, tekrar mahkemelerin önünde. İbretliktir: "Sıkıyönetim mahkemeleriyle adliye arasında, mekik dokuyorum. Davalardan biri 'halkı suç işlemeye tahrik'. Bu suçu da, TRT'deki bir iç hizmet toplantısında işlemişim. Olur a, ben suç severim, halkı da severim, teşvik etmişimdir. Önemli değıl. Karşısına TRT'yle ilgili bir suçtan dolayı çıkarıldığım yargıç sordu: 'Mesleğiniz?' Karşılık vermeme beklemeden de yazdırdı. 'Yaz, ev kadını yaz.' Ben hemen itiraz edecek oldum. Yargıç sözümü ağızıma tıkadı. 'Nesin ya?' Bir an düşündüm. 'TRT'ci' desem, öyle bir meslek yok. 'Gazeteci' desem, bunca yıl çalışmaya bir basın kartı bile alamamışız; 'Yazar' diyeceğim, ama göze alamıyorum. Ya bu hâkim de, Yürümek davasındaki hâkim gibi, kötü kötü bakıp 'Yazıyormuş, ne yazdığını biliyoruz, yazıyormuş' diye azarlarsa. Yine de çare yok, ama 'yazarım' diyeceğim, hâkim yine konuşturmadı. 'Ev kadını değılmiş, nesin ya? TRT'den atılmışsın işte.' İşte o zaman ben de dilimi tutamadım: 'Siz yargıçlıktan atılırsanız, ev erkeğı mi sayılacaksınız!'"

Türkiye Cumhuriyeti hâkimine böyle diyebiliyorsanız, hayata dair aslında diyemeyeceğiniz hiçbir şey yok. Bütün sistemlere, erke olan, iktidara söylenebilecek en büyük bireysel söz budur. Üstelik Sevgi Soysal bu yorumu uzun uzadıya kurgulamaz. O anın içinde ezilmeye çalışılan yazarlık kimliğini gururla savunmak üzere neredeyse bir refleks

olarak çıkar ifade. Çünkü hayatı da zaten bu hızda yaşayan bir kadındır. Tıpkı Evrim Alataş gibi. Böyle berrak bir zeka, böyle bir kıvraklık ve böyle bir içgüdüyle bakar ikisi de hayata. Sanki hızla yol alan bir arabadaymışçasına...

Çapının büyüklüğünden, tahayyül edilemez oluşundan kelli gülümseten acılar, beklenmedik iyiliğiyle insanı çarpıtığı için ağlatan mutluluklar vardır. Evrim Alataş'ın sesi işte bu hale denk düşer. Hayatın her açıdan fazla olanına... Ölümüne yaşananına.

Tarafların kutuplaştığı, kimsenin kimseye selam vermez kılındığı zamanlarda Evrim Alataş'ınki böyle bir mizah, yakıcılık ve can havliyle yaşamdır. İnsan insanı önce hele bir eşiti, dengi görsün sonra da nihayet kulak versin diyedir.

Evrım Alataş artık hem toprağa verildiği Gölpınar'da hem hayat verdiği ve bulduğu Diyarbakır'da hem de sesinin sözünün ulaştığı dünyanın dört bir yanında. Zaman ve mekân koordinatlarından özgürleşmiş ruhuyla, ömrünce mücadele ettiği değerlerin ismi olarak yaşıyor. Çünkü sözü eskimiyor. Bu hayattan hiç gidemiyor. Şükür ki gidemiyor.

Evrım Alataş kimsenin adına konuşmadı. Hakkında da konuşmadı. Sesi sahibine iade etti. O sese tercüman oldu. Duyulsun diye.

Tek soru şu: Duyuyor musunuz?

"Zamanımız dar!"

Başlarken...

Şüphelinin aynı gazetede yayınlanan 26/10/2016 tarihli yazısında, “Kürtler arasında Türk devletinin Kürtlere olan tavrını belki de en iyi tanımlayan, en bilindik fıkra şöyle: ‘Bir Türk ve bir Kürt ölüm cezasına çarptırılır. Kürt’e ‘Son isteğin nedir?’ diye sorarlar. Kürt kısa bir süre düşünür ve şöyle der: ‘Anneciğimi çok seviyorum, bu dünyadan göçüp gitmeden önce son bir kez daha görmek istiyorum.’ Aynı soru Türk’e de sorulunca Türk tereddüt etmeden cevap verir: ‘Kürt’ün annesini göremeden ölmesi’” şeklinde beyanlarının olduğu...

Bu kitabın son sayfaları, Alman *Die Welt* gazetesinin cezaevinde bir sene tutuklu kalan Türkiye muhabiri Deniz Yücel’in tahliye edildiği gün kaleme alındı. Yukarıda okuduğunuz paragraf, Yücel hakkında hazırlanan üç sayfalık iddianamede suç unsuru olarak yer alıyor. Deniz Yücel’in bu fıkra ile “halkın bir kesimini diğer bir kesimine yönelik olarak aleni şekilde kin ve düşmanlığa tahrik ettiği”nin öne sürüldüğü iddianameyi okuduğumda gülsem mi ağlasam mı, bilemedim. Fakat bir an bile duraksamadan içimden, “Evrim olsa ne çok gülerdi” diye geçirdim.

Bıçak kemiğe dayandığında hayata gülerek bakabilmenin sağaltıcı etkisine inanan Evrim, cümlelerini mizahın direniş alanından aldığı enerjiyle kuruyordu. Bu enerjiyi kalemiyle ulaşabildiği herkese yaymayı bildi. 1990'lı yılların Olağanüstü Hâl (OHAL) günlerinde Kürtlerin başına gelen trajikomik olayları kitaplaştırdığı *Mayoz Bölünme Hikâyeleri* yayımlandığında, sene 2003'tü. Biz bu kitabı hazırlamaya karar verdiğimizde yine bir OHAL dönemindeydik. Aksu Bora'yla bir Eylül günü Ankara'da buluştuğumuzda, memleket hali bütün ağırlığıyla üzerimize çökmüş gibiydi. Bir içeriden bir dışarıdan konuşuyorduk. Kişisel olan politikti, orada da durum farklı değildi. Canımız sıkındı ama olduğumuz yerde durmak da hiçbir şeye çözüm değildi. Yine trajikomik öykülerle sınıanıyorduk fakat bu kez kimsenin gülmeye mecali yoktu. Ümitli bir şey yapalım istedik. Şikâyet etmeyen, nefes aldırarak bir şey olsundu. İşte o Eylül günü, Evrim aklımıza böyle düşüverdi. Onu anlatacak olmak, bizleri çok heyecanlandırdı.

Evrim'in eleştirel olmaktan çekinmemesine rağmen kendini kabul ettirmesi ve bu kabulün verdiği saygın duruşunu son anına kadar ve halen koruması, samimiyetinden ve özgünlüğünden geliyordu. Kürt meselesindeki yakıcılığı, "mağdur" ya da "kurban" diline esir olmadan yazması ufuk açıcıydı. Kendisine "3 K'nin temsilcisiyim" diyor, "Kadın, Kürt, Kızılbaş" olmanın ne demek olduğunu lafını eğip bükmeden anlatıyordu. Yaratıcılığı ile pırıltılı zekâsını birleştirerek ortaya koyduğu üretkenliği mizah diliyle yoğurabilmesi Evrim'i değerli kılan özelliklerinden biriydi. Özür dilemeyen ve yakınmayan bir anlatım dili kurması, üstelik dört tarafı tahammülsüzlüklerle çevrili bir dünyada bu dille var olmayı göze alması, önemliydi. Bugün hayatta olsaydı neler yazacağı hep bir merak konusu, aklımızın köşesinde soru işareti olarak kalacak.

Birinin yokluğunda onun hikâyesini yazmak zordur. İlk başta biraz gözüm korktu ama Evrim'in şeffaflığının yakın çevresine de sirayet etmiş olduğunu gördükçe ve onun beraklığını tecrübe ettikçe bu korkunun yersizliğine kani oldum. Kitabın hazırlanış sürecinde Mukaddes Alataş, Zeytun Töre, Jaklin Çelik, Yurdusev Özsökmenler, Nurhak Yılmaz, Sibel Güler, Miraz Bezar, Lal Laleş, Kemal Varol, Sevilay Çelenk, Ülkü Doğanay, Hakan Karsak, Mehmet Özbey, Bülent Birer, Yıldırım Türker ve Zülfikar Ali Aydın ile görüşüldü. Tanıdığım tanımadığım bütün isimler için "Evrım Alataş" denildiğinde akan suların durduğunu gördüm. Evrim'in onlar için ne ifade ettiğini ve onu nasıl hatırladıklarını içtenlikle anlattılar. Anlattıklarıyla en hayat dolu anlarını Evrim'le geçirdiklerine şahitlik ettim. Her şeyden evvel, bu şahitlik çok kıymetliydi.

Kitabın yazım süreci başından sonuna kadar Evrim'in anlattığı hikâyeler gibi geçti. Aksu, "Bu kitabı yaparken çok ağlayacağız" dediğinde haklıydı. Ancak ağladığımız kadar güldüğümüz de bir gerçek... Onu anlatanlar da bizim gibi, ağlamakla gülmek arasında gidip geldi.

Kitapta Evrim'in, *Taraf* gazetesinde "Kürtler Vadisi" adını verdiği köşesinden, "Aynı köyde aynı yıl doğup, bir başka köye yürüyerek okula gittik, aynı sıralarda oturduk ve aynı sloganları atarak büyüdük" diye tanıttığı yakın arkadaşı Taylan Çintay'a cezaevinde olduğu dönem gönderdiği mektuplardan satırlar da okuyacaksınız.

Bu kitabın oluşması için yüreğini ve belleğini açan herkese ayrı ayrı minnettarım. İlk andan beri benden omzunu ve desteğini esirgemeyen Mukaddes, Nurhak ve Jaklin'e ne desem az kalır. Dar vakitte elimden geleni yapacağıma inanarak güvenini eksik etmeyen başta sevgili Aksu olmak üzere Ayizi Yayınevi'nin tüm ekibine teşekkürü borç bilirim. Hayecanı için Lal'e, nazımı çeken Özgür'e (Amed) ve kitap is-

minin Evrim'e yakışacak şekilde hüzünlü değil, esprili olması gerektiğini telkin ederek ismi değiştirmeme sebep olan İrfan'a (Aktan) teşekkürler. Kitabın yeniden okurla buluşmasına vesile olan İletişim Yayınları ile editörüm canım Merve Öztürk ise ayrı bir teşekkürü hak ediyor.

Evrim'in direngen sesine güzelim kalemikle ses katıp onu çoğaltan ve bu kitabı zenginleştiren Karin Karakaşlı, iyi ki var. İyi ki varsın!

Evrim Alataş'ı tam da bugün hatırlamanın güzelliğine inandık. Absürt bir oyunun sergilenmeye devam ettiği bu yangın yerinde, Evrim'in dediği gibi, paçalarımızdaki yanığa gülmenin iyi geleceğini düşündük. Evrim'i tanıyanlara onu bir kez daha hatırlatacak, tanımayanlara da tanıtacak bir kitap olması için uğraştık. Bir nebze de olsa şifa olsun istedik. Evrim'i dinlemenin ve anlatmanın bize iyi geldiğini düşünüyoruz. Biz Evrim'in direncinden güç devşirdik, darısı sizin başınıza...

"Herkes kendi geçmişini çok sever ama hakikaten çocukluğumda çok güzel bir köydü Glpınar."

"Ateş gözümüzü dağlıyor, kirpiklerinizi aralayın."

Köy Günleri:

“Sıradan Bir İnsan Olarak Ölmeyeceğim”

Malatya'nın Akçadağ ilçesine bağlı Gölpınar köyünün en güzel zamanı, ilkbahar ayları. Alataş ailesinin altıncı çocuğu, 1 Nisan 1976 tarihinde dünyaya gözlerini açtı. O dönem köyde erkek çocuklarına Stalin, Fidel, Marks gibi isimler veriliyordu. Yeni doğan sarışın kızın ismi konusunda aile bireyleri anlaşılamadı. Kimi Deniz olsun istiyordu, kimi Devrim... Baba Hüseyin Alataş ise eski isimlerde ısrarcıydı. Ancak ailenin çocukları öyle kolayca razı olmadılar eski bir ismin konmasına. Neticede Akçadağ'ın bu devrimci Kürt Alevi köyünde, demokrasi vardı. Gölpınar'ın kız çocuğu bir süre isimsiz kaldı.

Alataş ailesi köydeki herkes gibi tarım ve hayvancılıkla geçiniyordu. 1980 darbesine giden süreçte, yine herkes kadar onlar da yoksullaşacaktı. Köyün aileye sağladığı zenginlik on yıl içinde eriyip gidecek, 12 Eylül darbesinden paylarına düşeni onlar da alacaktı. Ancak bu sarışın bebek gözlerini açtığında, ailenin ekonomik durumu henüz kötülememişti. O zaman devrimi dört gözle bekleyen ve geleceğine neredeyse emin olan köylülerin sohbetleri daha çok komünal yaşam

arayışları üzerinden ilerliyordu. Değişimin çok hızlı yaşandığı yıllarda Gölpınar köyü de tabiri caizse bir aydınlanma süreci yaşıyordu. Devrimci sohbetlerin yanında baharı yaza bağlayan günleri işgal eden yeni bir konu çıkmıştı: Yeni doğan sarışın çocuğun ismi ne olacak?

İsim konusunda yaşanan çekişme, üç ay sonra bir hastane odasında son buldu. Bebek, üç aylıkken hastalandı. Anne İnsaf, doktora götürdü. Doktor bebeğin ismini sordu:

“Bizim evde çok kavga var doktor bey. Daha isim bulamadık.”

“Ne düşünüyorsunuz?”

“Deniz diyen oldu, Devrim diyen oldu...”

“Bana az önce bir bebek daha geldi. O erkekti. Onun ismini Devrim koydum. Bu çocuğun da ismi Evrim olsun.”

Doktor bey başta ev olmak üzere, köy genelindeki tartışmalara böylece son noktayı koymuş oldu. Anne, Evrim bebekle köye döndüğünde Alataş ahalisine müjdeli haberi verdi:

“İsmini doktor koydu, Evrim oldu.”

Bu haber, memnuniyetle karşılandı. “Evrım” ismi beğenildi. “Aa, ne güzelmiş” denildi. Günler akarken Evrim bebek, ailesinin ilgi odağında bir çocuk olarak büyüdü. Sosyalist bir ortamda yetişen sosyal bir çocuktur. Boy attığı sıralarda, Halkın Kurtuluşu-Emeğin Birliği çatışmaları vardı. Ailesi Emeğin Birliği örgütündendi ama Gölpınar’ın çoğu Halkın Kurtuluşu’ndandı. İki tarafın da sloganlarını ezberliyor, çocuk aklıyla kime denk gelirse o tarafın sözlerini çıkırıyordu. Zor durumları ustalıklı idare etmesini küçük yaşta öğreniyordu. Evin küçüğüydü, çok seviliyordu. Emeğin Birlikçileri’nin “Fabrikalar tarlalar siyasi iktidar, her şey emeğin olacak” sloganının başını, “Fabrikalar kargalar” şeklinde söylemesi aileyi kahkahalara boğmuştu.

Ailede, doğum günü kutlamaları onunla başlamıştı. Daha önce böyle bir gelenek yoktu. Evrim’in doğum günlerin-

de pasta kesilir, mum üflenir oldu. Sevildiğini biliyordu. Bu sevgi, ona güçlü bir özgüven aşıladı. Köyün mayasında politika olduğundan, çocukların bundan kaçması imkânsızdı. Evrim de kaçmadı, bilakis bununla gurur duydu:

“Ben sınıfın en politik kızımı. Bugün sınıfta *Cumhuriyet* gazetesinden İlhan Selçuk’un yazısını anlattım. Öğretmen de beni sınıfa alkışlattı.”

Bu cümleleri kurduğunda henüz ilkokula gidiyordu. O zaman evlerine *Cumhuriyet* giriyordu ve Evrim evde konuşulanları hafızasına kaydediyordu.

12 Eylül, Gölpınar köylülerinin devrim hayallerinin üzerinden silindir gibi geçti. 1987 yılı geldiğinde Sosyaldemokrat Halkçı Parti (SHP) Türkiye’ye, “Beş yıl daha bu masalları dinlemeye, bir limon gibi sıkılmaya gücünüz var mı?” diye soracaktı. SHP Lideri Erdal İnönü ekrandan, “Bütün vatandaşlarıma sesleniyorum. Yüzünüzü güldüreceğim” diye seslenecekti. 11 yaşındaki Evrim, İnönü’nün çağrısını ciddiye almıştı. Limon gibi sıkılmaya gücü de yoktu belli ki. Genel seçim zamanı, ailesine dünyayı dar etti:

“Ben Erdal İnönü’ye oy vereceğim!”

“Küçüksün sen daha, hiçbir çocuk oy kullanmıyor.”

Ancak Evrim söz dinlemiyor, ağladıkça ağlıyordu. Israrla oy pusulası istiyordu, sandığa gitmeye kararlıydı. Aile çareyi, ilaç kutusundan oy pusulası yapmakta buldu. “Bu da senin oy pusulan” denilerek, eline içinden prospektüsü çıkarılmış kutu tutuşturuldu. Seçim günü sandığa beraber gittiler. Bu kez sandık görevlileri durumu idare etti ve Evrim oyunu kullandı. Alataş ailesi günlerce bu hikâyeyi anlatıp güldü.

Gölpınar köyü, 1969 yılında Türkiye’nin en güzel köyü seçilmişti. Gölpınar’a yakın civarda açılan köy enstitüsü bir süre sonra komünist yetiştirdiği bahanesiyle kapatılmıştı. Ancak açık kaldığı süre bile köy halkının hayatını ve dolayısıyla geleceğini etkilemesine yetmişti. Gölpınar’ın Alevileri,

okumanın kurtuluş olduğunu düşünüyor, çocuklarını okutmaya özen gösteriyordu. Evrim de köyün okuyan çocuklarından. Ailesinin İstanbul'a taşındığı yıla, yani kendisi 15 yaşına basana kadar köyde okudu. Gölpınar İlkokulu'ndan sonra Karapınar Ortaokulu'nda eğitimine devam etti. Liseyi İstanbul'da bitirecekti.

Öğrencilik zamanlarında çevresinde her zaman aktif bir çocuk olarak tanındı. Okuldaki etkinliklere heyecanla katılırdı. Resmî günler başta olmak üzere düzenlenen etkinlikler, havada bir gerilim yaratsa da, bir yarısı Alevi diğer yarısı Sünni olan köy halkını bir araya getirirdi. Sünni kesim Alevilere “Kürtler”, Aleviler ise Sünnilere “Kürneliler” derdi. Sağ-sol çatışmasından doğan tansiyon, mekân okul ortamı da olsa hissedilirdi.

Gölpınar İlkokulu'nda bir 23 Nisan günüydü. Evrim akranlarına göre uzun boylu bir çocuktı. Okulun folklor ekibindeydi. Boyu uzun olduğu için de halayın en sonundaydı. Heyecanla gözlerini çocuklarına diken veliler, halayın başlamasını bekliyordu. Ancak halayın başındaki çocuk bir türlü ilk adımı atamadı. Kararsızlığı biraz daha sürünce, en sonda ki Evrim, halayın başındaymış gibi davranarak folklor ekibini soldan başlattı. En sondayken bir anda en başa geçmiş gibi oldu. Öğretmeninden azar işitince de cevabı hazırды:

“Ama öğretmenim, ben bekledim. Bekledim, bekledim, o başlamayınca da sonundan aldım!”

Evrim'in annesi İnsaf Alataş, ziyadesiyle komik bir kadındı. Zaten genel olarak karamsar sohbetlere yer verilmeyen aile ortamında herkes çok güler, esprili hikâyelerle hemen her zaman eğlenilirdi. Evrim de bu ortamdan nasibini alan çocuklardan biriydi. Mizah duygusu, ona bugünlerden mirastır.

Köydeki çocuklar, kardeş gibi büyüyordu. Sadece komik değil, trajik olaylar da nesilden nesile aktarılıyordu. Köyün çocuklarının kulağına çalınan ilk hikâyeler, Ermeni soykırı-

mina ilişkindi. Ermeni hikâyeleri bitmiyordu. Zulmün ne olduğunu çocuklar ilk olarak bu anlatılardan öğreniyordu. Yıllar sonra gazetede çalışırken tanışacağı kendisi gibi Malatyalı olan Bülent Birer'e, "Sen Ermenisin, sizin köy eski Ermeni köyü" derken de aklında evde dinlediği hikâyeler vardı.

Bu hikâyeleri Dersim soykırımı hikâyeleri izlerdi. Kürt kimliğine dair hikâye aktarımı, sıralamada öncelikli değildi. Sosyalizm mücadelesi ise hep gündemdeydi. Köyün gençlerinin Kürt hareketine yönelmesi, 1980 sonrası oldu. Evrim'in çocukluk arkadaşlarından Fidel, dağ yolunda öldürüldü; Taylan, dağa çıktıktan bir süre sonra yakalanarak cezaevine gönderildi.

Köyde sarışın çocuk azdı. Evrim bu nedenle dikkat çeken güzel bir kızdı.

Köyle ve köylülükle barışıklı. Köyüne âşıktı. Köyden ayrıldıktan sonra özlemi hiç dinmedi. Yeri geldiğinde, "Keşke hiç çıkmasaydık köyden" diye içini çekerti. Gölpınar'daki rahatlığı ve ailenin bir aradalığını hep özledi. Ayrıldıktan sonra hemen her yaz köye gitmeye gayret etti. Doğup büyüdüğü toprakla bağını koparmak istemedi.

Köyün çocukları kızlı erkekli pikniğe gitmeye bayılırlardı. Zeytun Töre'nin oğlu Fidel, her sabah kalktığına muhakkak Evrim'i görmek isterdi. Fidel ile Evrim aynı ay doğmuşlardı. Fidel, 22 Nisan doğumluydu. Hem birbirleri olmadan yapamaz hem de çocuk akıllarıyla birbirlerine sataşmadan duramazlardı. Bir gün tarlada oynadıkları sırada kavga ettiler. Evrim eline aldığı taşı Fidel'den yana fırlattı. Taş, Fidel'e isabet edince kafası kanamaya başladı. Yedi yaşlarında ya var ya yoktular. Evrim, Fidel'in annesi Zeytun'dan korkuyordu. Eve koşup bir köşeye saklandı. "Zeytun abla beni döver" deyip saklandığı yerden uzun süre çıkmadı.

Zeytun, kocası öldükten sonra Almanya'ya çalışmaya gitti. Para kazandıkça köye gönderdi. En küçük oğlu Fidel, o

zaman ilkokuldaydı. Zeytun dört sene boyunca çocuklarını hiç göremedi. Ayda bir köyden mektup geliyordu. Çalıştığı evlerde köşe bucak saklanıp ağlıyordu. Akıllı köydeki evlerinin yanında akan dereye takılıp duruyordu. Ağabeyinin iki çocuğu orada boğulup ölmüştü. “Fidel boğuldu ama bana söylemiyorlar” diye düşünüp bu fikre kendini inandırırdu. Mektupla gönderilen fotoğraflarda üç çocuğunu yan yana gördüğünde sevinliyordu.

Mektuplara karşılık Zeytun da arada çocuklara hediye gönderirdi. Günlerden bir gün biri kızına, biri de artık ki-me kısmet olursa diye köye iki oyuncak bebek yolladı. Sarı saçlı, zarif elbiseli bebeklerin birini Evrim’e verdiler. Evrim çok sevindi. Ancak nadir de olsa yaramazlık yaptığında Zeytun’un kayınvalidesi bebeği elinden alıyordu. İşte o zaman kıyameti koparan Evrim ağlayarak eve gidiyordu.

Çocuklar toplumsal cinsiyet rollerinden azade olmasalar da, kadınlık ve erkeklik üzerine vurgu yapılarak da büyütölmüyorlardı. Erkeğin korumacı yaklaşması pek görülür şey değildi. Zaten köyün kadınları da bu tavrı kabul etmezdi. Evrim’i, babaannesi Xacê’ye benzetiyorlardı. Henüz iki yaşındayken hayatını kaybeden ninesine benzetilmekten mutluluk duyardı. Xacê, hiçbir erkeğin gölgesinde kalmamış, otoriter ve güçlü bir kadındı.

Anneleri İnsaf, hiç okumamıştı. Babası o beş yaşındayken ölmüştü. İnsafa akrabaları bakmıştı. Kocası Hüseyin ile çocuk yaşta görücü usölü evlendirilmişti. On altısına bastığında, annesinin dayısı, “Babagil Hüseyin var, çok iyi bir insan. Ekonomik olarak da durumu iyi. Buranın ağası. Tarlaları var, çiftçileri var” demiş, evlenirse rahat edeceğini söylemişti.

Anne İnsaf, Muharrem orucunu tutardı. Ancak köyde soldan esen rüzgârlar, onu da etkilemişti.. Sovyetler Birliği’nden Deniz Gezmişlere, köylölere sosyalizmle ilgili konu-

şacak malzeme çoktu. İnsaf Alataş bir gün evde otururken, “Biz niye oruç tutuyoruz? Hâlâ yas tutuyoruz. Allah olsaydı zaten yaşadıklarımızı yaşamazdık” deyiverdi. Allah ile kurduğu bağı bir kez sorgulamaya başladıktan sonra devamı çorap söküğü gibi geldi. En çok kurduğu cümle, “Eğer varsan çocuklarımın acısını bana gösterme” oldu. O vakitler hayattan başka da istediği bir şey yoktu. Çocuklarını günah korkusuyla değil, vicdan ve adalet inancıyla büyüttü.

Okumayı bilmediği için, kitapları çok merak ediyordu. Evrim’in ablaları, ellerine geçen kitapları annelerine de okuyordu. Ahmed Ariften Maksim Gorki’ye kadar nice kitap okudular. Anne İnsaf devrimci, baba Hüseyin ise Kemalist idi. Babaları, çocukların siyasi içerikli kitapları okumalarına karşıydı. Okullarını ihmal etmelerinden korkuyordu. “Başınıza bir iş gelecek” diyordu. Alataş çocukları, siyasi kitapları babalarından kaçırarak okuyordu. Henüz okuma yazma bilmeyen Evrim ise o yaşta kulak kesildiklerini ezbere almaya çalışıyordu. *Gülünün Solduğu Akşam* kitabı anneye okunurken, Evrim de bir kenardan dinliyordu. Sabah olduğunda da duyduklarını hem sınıf arkadaşlarına hem de öğretmene anlatıyordu.

Hüseyin Alataş, köyde çok zeki olarak tanınan biriydi. Lise son sınıfta tifoya yakalanmıştı. Tifo o zaman ya sakat bırakıyor ya da can alıyordu. Hüseyin Alataş’ı hayatta bırakmış ama sakat kalmasına neden olmuştu. Gözleri bozulmuş, kulakları duymaz olmuştu. Lise son sınıfı dışarıdan bitirmek zorunda kaldı. Sonrasında paranoit şizofreni teşhisi konulacaktı.

Evrım, ev işlerine yardım etmeyi sevmiyordu. Ablalarının, “Bak Fatoş ne kadar çalışkan, çeşmeden su getiriyor” türünden sözleri, boşlukta yankılanıyordu. Bazen tartışma çıkardı ama bu tartışmaları başarıyla bertaraf etmeyi bilirdi. “Neden gideyim öğle sıcaklığında!” dedikten sonra, “Ben gitmiyorum,

siz gidin” diye keser atardı. Ya da evde bir iş yapılması gerekiyorsa ve Evrim’e sorulmuşsa, cevabı hazırды.

“Yapmıyorum.”

Aile bireyleri, onun bu isyan haline alışmıştı. Keyfince dolaşmış, yatmak istediğinde kalkmamış, arkadaşlarıyla gezmiş, yani çocukluğunu yaşayabilmişti. Kendi dünyasını kurmayı bilen bir çocuktı. Bir kitap okumaya başladığı zaman, “Bunu bugün bitirmem gerek” der ve bitirirdi.

Küçük yaşlarda, ablası Mukaddes’in tabiriyle, “siyasi ablalığa” soyunmaya çalışıyordu. Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu’nu (THKO) çok merak etmeye başladığında, çocuktı. Neden köylerine gelmişlerdi? Burada ne yapmışlardı? Sosyalizm nedir? Bazı geceler uykusunda gözünü aralayıp karşısında bir “yoldaş” bulduğu olurdu. Evlerine gelip giden devrimciler çoktu. İsimleri bilinmez, hepsine “yoldaş” olarak hitap edilirdi. Kim olduklarının bilinmesine de zaten gerek yoktu. Köyün kadınlarının tarlaya yemek götürmelerini istediği zamanlar vardı. Kime giderdi o yemekler? Yoldaşa götürülürdü. Gece yarısı misafir edilen yoldaşlar, sabah olunca kaybolurlardı. Evrim o bazı gecelerin sabahında gözünü açtığında çocuk mahmurluğuyla, “Gece bir yoldaş mı gelmiş?” diye sorardı.

Baba Hüseyin Alataş, Türkçeyi okula başladığında öğrenmişti. Anne Alataş’ın ise baba tarafı Türk idi. Bu nedenle büyüdüğü evde Türkçe hâkim olmuş, Kürtçeyi evlendikten sonra öğrenmeye başlamıştı. Dolayısıyla Alataş çocuklarının anadilleri Kürtçe değildi. Evde Kürtçe konuşulmasa da Şivan Perwer dinleniyordu. Onların evinden yayılan sesi, bütün köy dinlerdi. İlerleyen yıllarda, Kürtçe öğrenmek konusunda çocukların en heveslisi Evrim oldu.

Alataş ailesinin de köyün diğer aileleri gibi kayısı bahçeleri vardı. Bu bahçelerde ağaçların dibine düşen, kimsenin dönüp bakmadığı kayısılar olurdu. Bazısını hayvanlar yer-

di, bazıısı ise çürüyüp toprağa karışırdı. Evrim minicik haliyle o kayısıları dikkatle inceler, kötü olanları ayıklayıp geri kalanını bir sepete koyardı. Sonra da soluğu, ağabeyi Hüseyin'in yanında alırdı:

“Bunlar benim kayısılarım, ben topladım. Bana kumaş al.”

Şehre giden ağabeyine topladığı kayısıları sattuktan sonra cebine girecek parayla kumaş siparişi vermesinin elbet bir nedeni vardı: Ablası Mukaddes iyi bir terziydi. Evrim de giymek istediği elbise modellerini çizip ona veriyor, “Bana bunu diksene” diyordu. Köy sınırları içinde çocuk dünyasının ufuklarını zorlamayı seviyordu.

Televizyonun ışıltılı dünyalar vaat ettiği zamanlardı. Göl-pınar iyiydi hoştu ama sonuçta imkânları sınırlı bir köydü. Darbe sonrası köylüler giderek yoksullaşmıştı. Siyah beyaz bir kutudan birbiri ardına, adına reklam denilen kareler geçiyordu. Evrim'in diş macunuyla tanışması, bir komşunun evindeki bu aptal kutusunda yayınlanan reklamların biriyle olmuştu. Alevi ve Sünni olarak ayrılan köyün ortak bir çöplüğü vardı. Bir gün bu çöplüğün kenarından geçerken, yerde bir diş fırçası buldu. Henüz beş yaşındaydı. Fırçanın telleri iyiden iyiye erimişti. Bir koşu gidip evlerinden bir kılıp yeşil sabun kaptı. Köydeki dereye indi. Çöpten bulduğu fırçaya sabunu sürdükçe sürdü. Sonra da dişlerini kanatacak kadar sert bir şekilde fırçaladı. Bir an o cızırtılı ekranda yayınlanan reklamda gördüğü, otuz iki dişi birden parlayan insanlar gibi hissetti. İçinden, “Dişlerim pırl pırl oldu, tertemiz oldu” diye geçirdi. Etrafta başka kimse yoktu. Birkaç kez bunu kendi kendine tekrar etti. Aradan yıllar geçtikten sonra can dostu Nurhak Yılmaz'a bu hikâyeyi anlattıktan sonra şöyle diyecekti:

“O gün kendime dedim ki, ben sıradan bir insan olarak ölmeyeceğim. Bu dünyadan herkes gibi biri olarak gitmeyeceğim.”

"Yarım bir bahardı işte."

İstanbul'a Göç: “Okulda Mehter Marşı Çalıyorlar”

Gölpınar'ın tarlaları, kayısı bahçeleri, meyve ağaçları 1980'lerin sonuna gelindiğinde kıymetini yitirdi. Alataş ailesinin Evrim'in rüyalarına giren en değerli kayısı bahçesi, 1990 yılında baraja karıştı. Giderek yoksullaşan aile, neredeyse ekmeğe muhtaç hale gelmişti. Yemeğe koyacak yağ bulamaz olmuşlardı. Komşudan almak isteseler, onlarda da yoktu. Kayısı tutarsa ne âlâ, tutmazsa açlığa mahkûmlardı. Çocukları kaymak sevmeyen bir komşuları vardı. Bu komşu, kaymağı bir tabağa ayırıp sabahları İnsaf Ana'ya veriyordu. Alataş çocuklarının kahvaltısı, bir süre kaymak ile çaydan ibaret oldu.

Çocuklar iyiden iyiye büyümüş, ev ise gittikçe daha sık baskına uğrar olmuştu. 12 Eylül öncesi “Dayı” dedikleri aile büyüklerinden Teslim Töre nedeniyle asker postallarıyla çığnemen evin odaları, darbe sonrası Evrim'in ağabeyi Hüseyin sebebiyle aranır hale gelmişti. Yalnız ev değil, tarlalar da kolluk tarafından basılıyordu. Evin en küçüğü Esen, tarlada oynadığı sırada uzaktan askerleri görünce dili tutulmuştu da birkaç ay tek kelime etmemişti. Çocukların alışkın olmadığı bir durum yoktu ortada. Evrim, rutin haline gelen bas-

kınları köyün çocukları olarak nasıl içselleştirdiklerini sonradan *Milliyet* gazetesinden Ahmet Tulgar'a verdiği söyleşide şu şekilde anlattı:

Biz köy baskınlarında oyuncaklarımızı saklayarak büyüdük. Bizim köy her cuma basılırdı. Dayım Teslim Töre'yi ararlardı sürekli. Biz "Hayatın bu yönleri de varmış" diye şaşırılmazdık bir baskıyla, şiddetle karşılaşınca; hayat buydu zaten. Bizim için başka bir hayat yoktu. Bunu biliyorduk.¹

Siyasi gerekçelerle düzenlenen ev baskınları, köydeki diğer ailelerle ilişkilerini de etkiliyordu. Tecrit kadar ağır bir hal olmasa da, dostluk etmeye çekinenler vardı. Evin çocukları artık genç olmuştu. Evin sıklıkla baskın yemesine sebep olan Hüseyin, köyden bir kıza gönlünü kaptırdı. Kızın ailesi, "Sen siyasetle uğraşıyorsun" deyip kızlarının Hüseyin'le arkadaşlık etmesini istemedi. Politik kimliğiyle bilinen Gölpinar köyünde, 12 Eylül'den sonra darbenin yarattığı korku atmosferi hâkimdi. Devletin artan baskısı, Gölpinarlıların siyasetten uzaklaşmasına neden oldu. Solculuğuyla bilinen köy, darbeden sonra ıssızlaştı. Bu ortamda hâlâ siyasetten kopmayan Alataş ve Töre aileleri, köyün geri kalanı için "tehlikeli" olarak görülüyordu.

Maddi zorluklar ile siyasi ve toplumsal baskılar, Alataş ailesini köydeki hayatlarını yeniden düşünmeye sevk etti. Bu sıkıntılar bir yana, köyde yaşamaya devam edip etmeme konusunda kafalarını kurcalayan daha da önemli bir mesele vardı. Evin çocuklarına köy hayatı yetmez olmuştu. Yalnızca ufacık yaşında hayaller kurmaya başlayan Evrim değil, diğer çocuklar da Gölpinar'ı çok sevmelerine rağmen, köyde yaşamayı sorgulamaya başladı. Geline nokta, onlara da Teslim Töre'nin çocuklarının 1988 yılında yaptığını yapmak düştü: İstanbul'a göç etmek.

1 <http://www.milliyet.com.tr/2003/07/05/pazar/paz03.html>

O zamana kadar Evrim için şehir demek, cezaevi ziyareti demektir. *Express Dergisi*’nde Siren İdemen’e *Mayoz Bölünme Hikâyeleri* kitabı vesilesiyle 2004 yılında verdiği söyleşide, “şehre en çok giden çocuk” olmayı şöyle anlatıyordu:

Benim için köyden şehre gitmenin adı, cezaevine gitmekti. Şehre bir çocuk nasıl gider, ya çok ölümcül hasta olacaksın ki götürülesin ya da cezaevine ziyarete gidersin. Hatta kendimi şanslı hissederdim, şehre en çok giden çocuk bendim çünkü hep cezaevine gidiyorduk. Muzu ilk cezaevinin kapısında tanıdım, dondurmayı ilk cezaevinin kapısında tanıdım, simidi öyle tanıdım.

Baba Hüseyin, şehre göçmek konusunda çekingen davranmadı. Zor bir karardı ama çocuklarını kırmadı. Anne İnsaf’ın içi ise pek rahat değildi. Doğayla iç içe bir kadındı. İneklerini ve koyunlarını çok seviyordu. Bütün gün onlara bakmaktan ve köy ahalisine hayvanlarını anlatmaktan büyük bir zevk alıyordu. İnsaf anne, sosyal bir kadındı. Çocukları henüz uykudayken, sabah erken saatte kalkıp sevdiği komşularını tek tek dolaşırdı. Her sabah bir başkasının evinde kahvaltısını edip öyle dönerdi. Hal böyleyken, “Büyük şehirde ne yapacağız?” diye düşünüyordu. Gitmeye gönlü razı değildi ama bir yanda da evlatlarının hatırı vardı.

Köyden çıkıldı, İstanbul yoluna düşüldü. Yola düştüklerinde Evrim, Malatya Gazi Lisesi’nde birinci sınıf öğrencisiydi. Okulu devam ettiği için, bitirene kadar teyzesinin yanında kaldı. Sene bitince o da “taşı toprağı altın” diye bildikleri kentin yolunu tuttu.

Köyden şehre geldiklerinde yaşadığı ilk duygu, hayal kırıklığı oldu. Gölpınar’ı bırakıp yerleştikleri yer, Bahçelievler’in Şirinevler mahallesiydi. Mahmutbey yolu üzerinde bir ev kiraladılar. Köydeki rahatlığı bulamayacaklarını biliyorlardı aslında... Teslim Töre’nin eşi Hanım Töre’nin İstan-

bul'a gittiğinde etek boyunu uzattığını duymuşlardı. Yine de böylesi bir hayal kırıklığı yaşayacaklarını düşünmemişlerdi. Gölpınar köydü köy olmasına ama hepsi okuyan ve çoğu öğretmen okuluna giden genç kadınlar, her daim bakımlıydı. Evden çıkmadan göz kalemi muhakkak çekilir, keyfe göre ruj da sürülürdü. Bir dönem oldukça moda olan perma, örneğin, Gölpınar'da es geçilmemişti. Yaşam tarzı olarak geleneksel köy hayatını benimsemeyen genç bir kuşak vardı. Ancak bu, şehre geldiklerinde bocalamalarına engel olmadı. Sokakta fönlü saçlarına, makyajlı hallerine laf atan adamları gördükçe, Alataş kadınlarının yürekleri hop etti. Bir de, evden sokağa çöp fırlatanlara alışmak kolay olmadı!

Şirinevler'de yaşadıkları evin bitişiğinde bir kot atölyesi vardı. Evrim, İstanbul'a taşındıklarında on altı yaşındaydı. Ablası Mukaddes, "Seni bu atölyeye yerleştireyim, hiç olmazsa harçlığını çıkarırsın" dedi. Kabul edince beraber konuşmaya gittiler. Atölyede çalışması iki ay sürdü. Sonrasında işten çıkarıldı. Ablasına koşup, "Beni işten çıkardılar, paramı vermiyorlar" diye sitem etti. Mukaddes bunu duyunca, kardeşini kaptığı gibi hesap sormak için soluğu atölyede aldı ve sonrasında her hatırladıklarında kahkahalara boğulacakları bir karşılaşma yaşandı. Yirmi beş yaşındaki Mukaddes, atölye sahiplerinin karşısına dikilip, "Siz niye Evrim'in parasını vermediniz?" diye bağırmaya davrandı. Ancak genç yaşında efelenerek sözünü dinletebileceğini düşünürken çatallaşan sesi, cümlelerin sonunu getiremedi. Evrim ablasına dönüp baktı: "Abla, sıçtın!"

Benzer durumlarda hep yaptıkları gibi gülmeye başladılar. Ancak atölye sahiplerinden hâlâ bir cevap bekliyorlardı. Cevap gecikmedi:

"Sen biliyor musun bacı, iki ayda dört pantolon kesti!"

İş yerinde iki ay çalışan Evrim, iki hafta parası alarak ablasıyla atölyeden ayrıldı. Böylece Evrim'in de iş hayatı ora-

da noktalandı. Mukaddes bir kere Evrim'in diline düşmüştü. Eve döndüklerinde elbette hikâye ailenin geri kalanına da anlatıldı.

Ailenin gençleri, kısa süre içinde kendi sosyal ve siyasal çevrelerini buldu. Biraz zorlansalar da yabancılık çektikleri söylenemezdi. Evrim ise daha çocuk yaştaydı, arayış içindeydi. Şirinevler'deki Koca Sinan Lisesi'ne yazıldı. Liseyi uzun süren dostluklar edineceği bu okulda bitirdi. Okul arkadaşları arasında köyleri yakıldığı için göç etmek zorunda kalanlar da vardı. Faili meçhul cinayetlerin hız kesmeden devam ettiği günlerdi. Kimi sınıf arkadaşları için siyasi meseleler, bütün ağırlığıyla gündelik hayatın tam ortasında duruyordu.

Evrım, okul çıkışı bir gün Mukaddes'in yanına ilişti:

"Abla ya... Burası faşist bir lise, biliyor musun?"

"Neden?"

"Sabah mehter marşı çalıyorlar okulda."

Mukaddes'in aklına bir şey geldi; dönemin önde gelen gazetelerinin birinde, halkın dertlerini dinleyerek köşesine taşıyan bir gazeteci vardı. "Bence sen dertini ona anlat, bakalım ne diyecek?" dedi. Beraber telefonun başına kuruldular. Dert dinleyen gazeteciye kısa sürede bağlanıverdiler:

"Merhaba. Bizim okulda sabahları mehter marşı çalıyorlar. Ben de bu durumdan çok rahatsızlık duyuyorum."

"Aferin onlara!"

Ahizenin ucundaki ses, okul yönetimini tebrik ettikten sonra telefonu Evrim'in yüzüne kapattı. Aileye bir ömür anlatılacak bir hikâye yine Evrim'den çıkmıştı.

Kürt kimliği bilinci, lise yıllarında pekişmeye başladı. Bu büyük şehre, köyden bohçasında getirdiği sosyalist ve Alevi kimliğinin yanına aile içinde pek görünür olmayan Kürtlüğü de katarak tutunmaya bakıyordu. O güne kadar sosyalizm çatısı altında ötelenen Kürt kimliğinin şehir hayatında

ne anlama geldiği, Evrim için zamanla su yüzüne çıktı. Bu gerçekle tanışmak can yakıyordu.

Gençliğin verdiği heyecanla bazen çok tuhaf şeyler de yaptırıyordu ona. Lisede aynı sınıfta okuduğu Karşılı bir arkadaşıyla bir gün Topkapı civarında yürüyorlardı. Karşıdan gelen bir adam, “Bacılar, adres bulamıyorum. Urfa’dan geldim” diye yollarını kesti. Evrim adama yolu tarif ettikten sonra, “Sen Kürt müsün?” diye soruverdi. “Evet” deyince de adama sarıldı ve ayrılırken de adamı öptü. Aradan zaman geçince, “Ne kektik o zaman ya” diye kendiyile dalga geçmesini de bildi.

Sene 1992. Şırnak’ta yaşanan katliama ilişkin Türk ve Kürt kadınları Sultanahmet Meydanı’nda basın açıklaması yapmak üzere toplandı. Evrim ve Mukaddes de oradaydı. Polis müdahale edince, ikisi de gözaltına alındı. Ancak Evrim daha çocuktuk, bir gün sonra nezarethanede tutulan yaşlı kadınlarla beraber serbest bırakıldı. Mukaddes tutuklandı. Bir ay sonra serbest bırakıldı ama dava devam etti.

Evrime lise son sınıftayken gözaltılar sonrası açılan davada karar çıktı. Toplantı ve gösteri yürüyüşleri kanununa muhalefetten Evrim de ceza aldı. Bu karar, okuldan atılması anlamına geliyordu. Haberi aldığı anda okulun kapanmasına henüz bir ay vardı. Ne yapması gerektiği konusunda kafa yoruktan sonra okuldakileri çevresine topladı.

Evrime’in okuldan atılmaması için mahkeme kararının lise müdürünün eline geçmemesi gerekiyordu. Arkadaşlarını toplayıp onlara durumu anlattı. Okulda nöbet tutacak öğrencileri son güne kadar özenle tembihledi. “Okula resmî yazı gelirse, tutun. İdareye vermeyin” dedi. Bir ay boyunca gözü kulağı okula gelen postalardaydı. Tedirgin bekleyiş, mektubun okula ulaşmasıyla son buldu. Korkulan olmadı ve mektup geldiği gibi yok edildi. Okul idaresinin söz konusu karardan hiçbir zaman haberi olmadı. Evrim de böylelikle liseden mezun olabildi.

Liseyi bitirir bitmez gazetede çalışmaya başladı. Gazeteciliği öğrenmeye başladığı günlerde, evden ayrılmaya da karar verdi.

“Ben evden ayrılmak istiyorum.”

“Neden?”

“Ev kalabalık. Yazı yazamıyorum. Okuyamıyorum. Çalışamıyorum!”

Evin nüfusu beş kişiydi, kalabalık değildi aslında ama Evrim taşınmak istiyordu. Üniversite okumayı düşünmüyordu. Gazetede çalışmaya devam etme niyetindeydi. Gazeteden kızlı erkekli bir grup arkadaşıyla beraber ev kiralayabileceklerini konuştular. Bu fikrini ailesine açtığı zaman olumsuz bir tepkiyle karşılaşmadı. Kız çocuklarını “erkekten zarar gelir” düşüncesiyle büyütmeyen ailesi, Evrim gazetede çalışan erkek arkadaşlarının da aynı evde kalacağını söylediğinde, karşı çıkmadı. Böylece gazeteden arkadaşlarıyla Alibeyköy’de bir ev tuttular.

Evi paylaştığı arkadaşlarından Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü’nde okuyan, Elazığlı Zülfikar Ali Aydın’a, annesi elinden geldiğince köyden koliyle tereyağı ve peynir gönderiyordu. Maddi sıkıntılar içinde çevirdikleri eve bu koliler, ilaç gibi geliyordu. Evrim, gelen yağ ve peynir bittiğinde Zülfikar’la, “Seninkiler bu ara iyi çalışmıyor. Bak, evde kahvaltılık bir şey kalmadı” diye dalga geçiyordu.

"Genç kalmak değil, yaşama her daim sırtmak iyi bir şey."

"Annem, 'Ağlama, ayıp' dedi. Ağlamamak lazım diye öğrendim."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Gazetecilik Tutkusu: “Abla, Sana Bile Gazetecilik Yapıyorum”

Evrım’ın ilk gazetecilik deneyimi, ağabeyi Hüseyin’in çıkardığı *Newroz* dergisiydi. Lise biter bitmez başladığı gazetecilikle kuracağı ilişkinin temelleri, bu dergide çalışmaya başlamasıyla atıldı. Dergiye gide gele gazeteci olma fikrine ısındı. Fotoğraf çekmesini, haber kotarmasını öğreniyordu. Fakat bir yandan da, Hüseyin’e dergi nedeniyle ceza üzerine ceza kesiliyordu. Köyde gördükleri baskı, şehirde de onları bulmuştu. Hüseyin bir süre sonra ülkeden gitmek durumunda kaldı. Ağabeyi gidince Evrim dergiyi tek başına çevirmeye başladı. Haber dışında derginin her işiyle ilgilenir hale gelmişti. Ama dergi ona artık yetmiyordu. Hüseyin’in gitmesinden sonra bir süre uğraştı, sonra başkalarına devretti ve *Newroz* macerası böylelikle bitti.

Mukaddes, 1993 yılında bir kez daha cezaevine girdi ve sekiz ay yattıktan sonra *Özgür Gündem* gazetesinde çalışmaya başladı. Haftalık yayımlanan *Yeni Ülke* gazetesinin devamında 1992 yılında günlük çıkmaya başlayan *Özgür Gündem*, birbiri ardına çıkacak mahkeme kararlarıyla kapatılıp durdu, o da yayın hayatına farklı isimlerle devam etti. Ab-

lası, Evrim'in gazetecilik heyecanının *Newroz* dergisinden sonra da devam ettiğini gördüğü için, "Gazeteciliği öğreneceksen, gel burada öğren" diyerek onu gazeteye yönlendirdi. Mukaddes ayrıldı, Evrim gazetede stajyer olarak çalışmaya başladı. Gazetenin adı o zaman *Yeni Politika*'ydı. Kürt basını için zor zamanlardı. Can güvenliği endişesi bir yana, Kürt basınında çalışan gazeteciler için sarı basın kartı almak ya da Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'ne üye olmak bile zordu. Evrim, gazetenin çetin koşullarını bilerek çalışmaya başladı.

Evrım ile aşağı yukarı aynı dönem dış haberlerde çalışmaya başlayan Nurhak'ın aklında kalan ilk kare, rengârenk bir şemsiyeyle gazete ofisinin ortasında dolanan ekose montlu genç bir kadın... "Ne değişik, ne güzel bir kız" diye geçirmişti içinden. Evrim'in giyim kuşamı, o zaman yakası kapalı kıyafetler giyip saçlarını yukarıdan sıkıca toplayan Nurhak'a ilginç gelmişti. Evrim, Nurhak gibi, gazeteden çok yakın arkadaşları olan Sibel Güler'e de sürekli kot ve tişörtle gezdikleri için aynı cümleyle takılıyordu:

"Bu nedir ya, DHKP-C'liler gibi yanımda dolaşıyorsunuz! Yakışmıyorsunuz yanıma. Biraz şey gibi giyinin ya..."

"Ney gibi?"

"Demek istemiyorum o ifadeyi. Bana yakışmıyor ama, ne bileyim böyle..."

"Kadın gibi giyinin" demek istemediği için, sohbetin devamını getirmiyordu. *Yeni Politika* ofisinin bulunduğu Zeytinburnu'ndaki otobüs durağında beklerken, kabarık kıvrık saçlarıyla alımlı ve dikkat çekici görünüyordu. Gazetede ise ziyadesiyle dinamik, uçarı ve dalgacıydı.

Yurdusev Özsökmenler, o dönem gazetenin istihbarat müdürüydü. Evrim'i gördüğünde Mukaddes'e, "Sen mi getirdin bu çocuğu?" diye sordu. Mukaddes, kardeşinin çok hevesli olduğunu, burada gazetecilik öğrenebileceğini düşündüğünü söyledi. İstihbarat servisinde çalışmaya başlayan

Evrim, gazetede yeni başlayan bütün muhabirler gibi basın açıklamalarıyla kitlesel eylemlere gönderiliyordu. On parmak yazmayı kısa sürede öğrenmişti. Fotoğraf çekmeyi de çok seviyordu.

İnsan Hakları Derneği (IHD) İstanbul Şubesi'nin basın açıklaması yapacağı bir gündü. Gazeteden ayrılan Mukaddes, IHD'de çalışmaya başlamıştı. Dernek üyesi on beş kadın, İsrail'in Filistin'e yönelik saldırısını protesto etmek için İstiklal Caddesi'ne çıktı. Ortam son derece gergindi. Kadınlar, onlarca polis tarafından çevrilmişti. Mukaddes'in çevik kuvvet amirine, "Neden abartıyorsunuz? On beş kadına on bin polis getirmişsiniz" demesiyle eylem için toplananların saldırıya uğraması bir oldu. Evrim de gazeteci olarak olayı takip edenler arasındaydı. Mukaddes polisler tarafından darp edilirken, o fotoğraf çekmeye devam ediyordu. Gözaltına alınan ablasını polis aracına binene kadar çekmeyi sürdürdü. Serbest bırakıldıktan sonra, "Abla, yukarıdan seni çekerken kendimi nasıl kötü hissettim. Sana bile gazetecilik yapıyorum" dedi.

Evrim'in gözü gibi baktığı Zenith marka bir fotoğraf makinesi vardı. Sakınan göze çöp batması işten bile değildi. IBDA-C eylemlerini izlemek için Nurhak ile beraber bir cuma günü Bayezid Camii çıkışında beklemeye başladılar. İki kadın gazeteci olarak eylemi takip etmelerinin tehlikeli olduğunu biliyorlardı. Üstelik ikisi de çömezdi.

IBDA-C eylemcilerinin camiden çıkışı çok sert oldu. Evrim ve Nurhak, ellerinde fotoğraf makineleriyle çıkışta duruyordu. Bir anda saldırıya uğradılar. Eylemciler, "Orosu" diye küfrederken, Evrim de onlara "Sizsiniz" diye cevap veriyordu. Bir süre sonra küfür niyetine ne deseler Evrim, "Sizsiniz" diye yanıtlamaya başladı. Saçlarına sarılan adamlar, ikisine birden tekme tokat girişti. Bu esnada Evrim'in makinesi yere düştü. Nasıl kaçacaklarını şaşırmış bir hal-

de koşmaya başladılar. Eylemciler onlar koşarken peşlerine düştüler önce, ama bir yerden sonra takibi bıraktılar.

Canlarını zor kurtararak karşı caddeye geşmeyi başarmışlardı. Bulundukları yerden hâlâ olayları izlemeye çalışıyorlardı. Nurhak, “Evrim, bu adamlar öldürecekti bizi” dedi. Evrim ise o sıra bir yandan laf yetiştiriyor, bir yandan da fotoğraf makinesini temizlemeye çalışıyordu. Pantolonunun paçası yırtılmıştı, yürürken topallıyordu. “Evrim-Nurhak ikilisi” olarak olay yerinden ilk kovuluşları değildi. Hatta Kürt basınından oldukları için, hani neredeyse bu duruma alışkındılar. Ancak gençtiler, bu kovulmalar onlar için gülünecek olaylardı sadece; fazlası değil. Üstlerine başlarına çekidüzen verdikten sonra gülüşmeleri, hayatlarının olağan akışına uygundu.

Gazete binalarının bombalandığı, çalışanlarının katledildiği, gözaltına alındığı, kaırıldığı, tehdit edildiği zamanlardı. Bir muhabirden işi bittiği zaman ofise haber vermesi bekleniyordu. İstihbarat müdürü olduğu için de sorumluluk, Yurdusev’in omuzlarındaydı. Habere gönderdiği muhabirlerin dönüşünü, “Basın açıklaması bir saat sürse, yol yarım saat sürer. şu saatte gazetede olması gerekir” şeklinde hesaplamaya çalışıyordu. Bir de Mukaddes’in Evrim’i gazete-ye teslim ederken, “Size emanet” demesi vardı. Yurdusev’in müdür olarak korumacı ve kimi zaman baskıcı davranması, bundandı. Merak ettiği muhabir Evrim olduğunda, her ne kadar tedirginlik yaşasa da, onun deyişiyle, “neşesi pek güzel” olduğu için kızamıyordu.

1995 yılının Mart ayında meydana gelen Gazi olayları sırasında Özlem Tunç adlı genç bir kadın, polis tarafından darp edildikten sonra öldü zannedilerek bir çöp konteynerinin dibine atıldı. Tunç’un fotoğrafları televizyon ekranlarında dönmeye başladığında, yüzü gözükmediği için kabarık saçları ve üzerindeki kot pantolon nedeniyle, bu genç kadının Ev-

rim olabileceği düşüncesiyle kısa süreli panik yaşandı. Gazetede kiler gerçeği kısa süre içinde öğrenince, rahatladı. Yaşanan heyecanın nedenlerinden biri, Evrim'in beklenen saatte gazeteye dönmüyor olmasıydı. İşin kötüsü, gazetede kiler haber de vermiyordu. Ondan ses çıkmadığında, başına bir şey gelmiş olabileceğine dair ofiste endişe yaşıyordu. Gazeteye döndüğünde ise her zamanki rahatlığıyla davranıyordu:

“Neredeydin Evrim?”

“Çıkışta oturdum biraz, bir kahve içtim.”

“İç tabii ama haber de verseydin keşke!”

Üç sene sonra haber müdürü olarak göreve başlayacak olan Mehmet Özbey, namı diğer Memo, gazetede ki ilk haberine yedi yıl beraber çalışacağı Evrim ile çıktı. 1996 yılının sonlarıydı. Okmeydanı'nda korsan bir eylemi takip ettiler. Grup, slogan attıktan sonra hızlıca dağıldı. Evrim'in alışkın olduğu eylemlerden biriydi. Mehmet, ertesi gün gazete de çıkan haberde imzasını görünce şaşırdı. Haberi yazan Evrim, gazetede ikinci günü olmasına rağmen Memo'nun ismini de eklemişti. Muhabirlerin, hele de işe yeni başlayanların, gazetede imzasıyla yer alması pek rastlanan bir durum değildi ama Evrim bunu çok takmıyordu. Haberlerinin imzalarıyla gazetede yayımlanmasının genç meslektaşlarına motivasyon sağladığını düşünüyordu.

Gazete, mesleğe yeni atılan idealist gazeteciler için iyi bir okuldu. Çalışma ortamı öğreticiydi. Zülfikar'ın deyiş ile gazetede ki genç muhabirlerin aklından sıklıkla, “Ülkenin bir tarafı diğer tarafına çok yabancı ve bunu anlatmak neden bu kadar zor?” sorusu geçiyordu. Bu sorudan yola çıkan genç gazetecilerin ortak derdi, Kürt meselesini görmezden gelen memleketin batısına yaşananları duyurabilmek ve sesini duurmaya çalışanlara ses olabilmekt i.

Gazetede çalışan muhabirlerin aynı gün birden fazla habere gittiği oluyordu. Bu, Evrim için de geçerliydi ama bazen

standart haberlere gitmekten sıkılıyordu. İtiraz ettiği çoktu. Haber için tartışmaktan geri durmuyordu. Kimin hangi habere gönderileceği konuşulduğunda, en öne atılanlardan biriydi. Onu her zaman ilgisini çeken haberlere göndermelerini bekliyordu.

İş söz konusu olduğunda, gazeteciliği gerçekten seven herkes kadar hırslıydı. Her işe koşturmak istiyordu. Haber müdürü Memo'ya, "Şu haberi bana verir misin?" demediği gün yoktu. Haber kapma konusunda da ikna edici olabiliyordu. Bir gündem toplantısında gazeteci Soli Özel ile dış politika üzerine röportaj yapılacağı konuşulduğunda yine Evrim gönüllü olmuş ve "Dış politika muhabiri yapsın" denildiyse de, üsteleyip işi kapmıştı.

Haberine müdahale edilmesini hiç sevmiyordu. İzlenim olarak yazdığı haberlerin dilini değiştiren Memo ile ara sıra tartışırlardı. "Ama ben böyle anlatmak istememiştim" dediği Memo'ya, yazdığı izlenim haberleri standart haber diline dönüştürdüğü için kızardı. Her şeyi şakaya vurabiliyor olmasına rağmen, iş yaparken çok ciddiye. Onun için habere gitmek, detay yakalamak demekti. Bu da basit bir haberi bile, gördüğü ayrıntıları da metne katarak uzun uzadıya yazmasına neden oluyordu. Yurdusev, bir paragraf beklerken beş paragraflık haberleri karşısında görünce gözlerine inanamıyordu:

"Evrim, bu ne?! Gene destan yazmışsın. Hadi gel, kısalt şu haberi."

"Ama şunu çıkartmam, önemli bir ayrıntı o."

"Evrim, haberi kısaltman lazım çünkü girmez bu halde gazeteye."

Gazete hepi topu on altı sayfa çıkıyordu ve İstanbul haberleri çok önemli olmadığı sürece geniş bir şekilde sayfada yer bulmuyordu çünkü bölgeden gelen haberlere öncelik veriliyordu. Mecburiyetten bilgisayarın başına yeniden otu-

ran Evrim, eli gittiğince haberlerini kısaltıyordu ama birçok cümleyi “Kıyamadım” diyerek bırakıyordu.

Evrim’i İstanbul’da çalıştığı süre boyunca en çok etkileyen olaylardan biri, 1990’lı yıllarda gazeteci olarak tanıklık ettiği açlık grevleriydi. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi’nin kapısında saatler geçirmişti. Gazetenin yazı işleri, açlık grevindekilere dair bütün ayrıntıları merak ettiği için, Evrim sağlık durumlarını yakından takip ediyordu. Bu süreçte gördükleri onu derinden sarsmıştı.

Bir süre sonra rutin haberlerin yanı sıra araştırma haberlere de gitmeye başladı. Çok iyi bir gözlemciydi ve insanlara yakından bakmaya bayılıyordu. Gazeteciliği bir var olma biçimi olarak deneyimliyordu. Yazmak ona hayat veriyor, yazdıklarından besleniyordu. Ortaya çıkan metinler hoşuna gittiğinde seviniyor, içine sinmediğindeyse “Olmadı bu, yakışmadı bana” diye söyleniyordu.

İşini tutkuyla yapmasının bir nedeni de, ona hareket alanı açmasıydı. Gazete için gittiği işlerde, hak ihlallerini konu alan haberlere ilişkin haber metinlerine sığdıramadığı detayları, arşivliyordu. Bu hikâyelerdeki ayrıntılar, anlatma iştahını kabartıyordu. İnsan hikâyelerine meraklıydı. Dinlemeyi, yazmayı ve anlatmayı çok seviyordu.

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi öğrencisi Dersimli Kenan Mak, 3 Mayıs 1998 tarihinde ülkücü bir grubun saldırısı sonucu bıçaklanarak öldürüldü. Habere, gazete muhabirlerinden Zülfikar Ali Aydın gönderildi. Evrim gidemediği için çok üzülmüş, hatta o zaman ev arkadaşlarından biri olan Zülfikar’a da sitem dolu sözler etmişti. Aynı evi paylaştıkları iş arkadaşları arasında benzer çekişmeler yaşansa da, pazar günü kurulan kahvaltı masasında kısa süreli küslükler şakaya dönüşüyordu.

24 Eylül 1996... Diyarbakır Cezaevi’nde polis, asker ve gardiyanların demir sopa ve çubuklarla saldırdığı on mah-

kûmun öldüğü, basına yansdı. Aynı gün, Zeki Müren de hayatını kaybetmişti. Diyarbakır Cezaevi'nde yaşanan katliam, Müren'in ölümünün gölgesinde kaldı. Cezaevinde katledilen mahkûmların aileleri, seslerini duyurabilmek için İstanbul'a geldi. İnsan Hakları Derneği'nde basın açıklaması yapacaklardı. Mukaddes de o sırada derneğin cezaevi komisyonunda görevliydi. Ailelerle beraber açıklamanın yapılacağı masada yerini aldı. Tam karşısında oturan Evrim de gazeteci olarak oradaydı. Yanında da meslektaşı Ahmet Şık vardı. Açıklama okunduktan sonra sıra, Diyarbakır'dan aileleregeldi. İlk sözü alan, konuşmaya başladı:

“Bizim yakınlarımız öldürüldü. Tek bir gün televizyon verdi. Sonra Zeki arkadaş öldü. Zeki arkadaşın ölümünü bütün televizyonlar verdi. Zeki arkadaş iyi bir arkadaştı, yanlış anlaşılmasın. Ben Zeki arkadaşın ölümüne karşı değilim. O da çok değerli bir arkadaştı...”

Mukaddes ne yapacağını bilemedi. Kadın konuşmasına devam ederken orada bulunanların yüzüne istemsiz bir tebesüm yerleşti. Mukaddes gözlerini Evrim ile Ahmet'ten kaçırmaya çalışıyordu. Bakıştıkları an güleceğini biliyordu. Ancak Mukaddes'in bütün çabasına rağmen, bir an için göz göze geldiler. Evrim ile Ahmet, bıyık altından gülüyorlardı. Mukaddes, “Bu da nereden geldi başıma?” diye düşünürken kendisini gülmek için zor tutuyordu. Açıklama çıkışı Evrim, “Ab-la, senin yerinde olmayı hiç istemezdim” demeden duramadı.

Hastalığının ilk zamanlarında çalışırken yorulsa da, bu yorgunluğunu çevresine yansıtmadı. Kemoterapi görmeye başladığı için güzelim saçları dökülmeye başladı. Haberlerde denk geldiği Ahmet Şık, “Bu da gazeteci, öyle mi? Sadece saçları çok güzel” diye Evrim'e takılırdı. Galatasaray'da toplanan Cumartesi Anneleri'ni her hafta takip ediyordu fakat hastalıkla beraber ailelerin eylemine gitmeye çekinir olmuştu. Cumartesi Anneleri'nin polisin sert müdahalesiyle kar-

şı karşıya kaldığı günlerdi. Peruk taktığı için cesaret edemiyordu. Bir saldırı sırasında peruğun kafasından çıkmasından endişe ediyordu. Gidemediği her gün, içi acıyordu.

Özgür Gündem muhabirleri, ister istemez gittikleri her haberde ilgi odağındaydı. Yurdusev'in deyişiyle, seven de sevmeyen de bu kurumda çalışan gazetecileri yakından izliyordu. Gazete yönetimi de bu nedenle, "Bir habere gittiğinizde Özgür Gündem gelenegini temsil ediyorsunuz, bu sorumlulukla hareket edin" diye uyarıyordu. Takip ettikleri haberlerde oturup kalkmalarına bile dikkat etmeleri istenirdi. Renkli kişiliği nedeniyle kalıplar içine girmekten hiç hoşlanmayan Evrim de buna rağmen bu konuda uyarılanlardan biriydi.

Kadınların İstanbul'dan Diyarbakır'a barış treni kaldıracağı haberi geldi. Bu haber için Evrim görevlendirildi. Kadınlarla Diyarbakır'a gidecek olmaktan ötürü, tarifsiz heyecanlıydı. Ancak tren daha Diyarbakır'a varmadan ablukaya alındı ve kadınların şehre girişine izin verilmedi. Bu uzun yolculuğun sonunda, Diyarbakır'a giremeden geri dönmek zorunda kaldılar. Dönüşte Evrim'den haberin yanı sıra bir de izlenim yazısı istendi. Ofise döndüğünde, pek hoş olmayan bir sürpriz Evrim'i bekliyordu. Yönetim tarafından gazetecilerin bulunduğu kompartımanda şamata yaptığı için uyarı alındı. "Evrim çok güldü ve çok konuştu" şeklinde şikâyet gelmişti. Evrim ise şaşırmasıyla kaldı:

"E ne olmuş güldüysek?"

Gazetenin İstanbul ofisi, Zeytinburnu'ndan Taksim'e taşınmak üzereydi. Beyoğlu'ndaki ofis için çalışmalar son sürat devam ediyordu. Evrim boş daireye baktıkça evini döşüyormuş gibi, "Bunu buraya koyalım", "Şunu da şuraya yerleştiririz" diyordu. Bir de yerden çıkmayan boya lekelerini tırnaklarıyla kazımaya çalışıyordu. Gazetede herkes her işe koşuyordu ama Evrim ne yapsa şevkle yapıyordu. Yerle-

ri kazımak dahil! Sibel, arkadaşını temizlik yaparken görünce kendini tutamadı:

“Seni millet burada böyle başında yazma ile temizlik yaparken görse ne güzel olur. Dur, bir fotoğrafını çekeyim.”

“Çek kız, çek!”

İş arkadaşlarıyla rahatlıkla samimiyet kuruyor, onlarla şakalaşmaktan hoşlanıyordu. Keskin politik sınırları yoktu. 1990’ların gergin ve kasvetli ortamında, çevresindekilere neşesiyle ilaç gibi geliyordu. İlk kez tanıştığı insanlara bile, eski bir arkadaş rahatlığında yaklaşıyordu. Evrim’e ısınmaktan, onunla arkadaşlık etmekten kolay ne vardı?

Evrim’in İstanbul’da muhabirlik yaptığı günlerde, Kürt basınında çalışan gazeteciler, diğer meslektaşları tarafından dışlanabiliyordu. Bazıları bir selamı bile esirgiyordu. Onun ise yalnızca Kürt basınında çalışanlarla değil, ana akım medyadakilerle de dostlukları oluyordu. Hemen her basın kuruluşu çalışanıyla diyalog kuruyordu. Gazetedeekiler, Evrim’in yanında tanımadıkları birini görünce sorardı:

“Bu kim Evrim?”

“Milliyet’ten bir çocuk işte... Geçen gün tanıştık.”

Gazetede çalışan herkes kendisini gazetenin bütün bölümlerinden sorumlu hissederdi ama satış, ilgi çeken bir servis değildi. Gazetenin her çalışanı gibi, haber yazımından sayfa düzenine, hemen her işle ilgilenen Evrim, mesai arkadaşlarından kimsenin yüz vermediği bu servise ilgi duymasıyla ayrıldı. Gazetenin haftalık satış toplantılarına katılmak istediğini, gazetenin o zamanki genel yayın yönetmeni olan Sibel’e iletti. Kim, nerede, ne kadar satmıştı? Gazeteyi satan kişi bu sırada bir tepkiyle karşılaşmış mıydı? Evetse, nasıl bir tepki verilmişti? Okuyucuların eleştirileri, önerileri neydi? Gazeteyi alırken çekindikleri oluyor muydu? Gazetede değişiklik isteyen var mıydı? Evrim’de soru çoktu, bitecek gibi de değildi. Bu isteği başta Sibel’in tuhafına gitti. Yine de

satış servisinde çalışanlara Evrim'in bu talebini ilettili. 2002 senesiydi. "Evrim birkaç hafta satış toplantılarına katılacak, müsaadeniz var mı?" diye sordu. İlk cevabı, gazetenin en eski çalışanlarından Xalo verdi:

"Ma Evrim ablaysa gelebilir."

"Neden?"

"Onu okuyucular çok sevi..."

Böylece Evrim, gazetenin Diyarbakır ofisindeki satış toplantılarına katılmaya başladı. Bu toplantıların sonuna kadar kalıyor, herkesi dinledikten sonra sorular soruyordu. Sonrasında da hem toplantıda anlatılanları hem de toplantıya katılanları aldığı notları, "Fincan Xanım" adını verdiği köşesinden okuyucularla paylaşıyordu. O zaman gazetede bu köşeden yayımlanan yazıları Evrim'in kaleme aldığı, Diyarbakır ofisinde bilinmiyordu. Köşeyi yazmaya başladığında, yazılarının bu kadar beğenileceğini düşünmemişti.

Yakın dostlarından biri olan Reşat Ayaz, Evrim'in gazetedeki köşesine isim bulmak için kıvrandığı bir gün, Van'ın Özalp ilçesine bağlı Memedalan köyünde yaşayan Fincan isimli bir kadından söz etti. Reşat'ın köyünde yaşayan, çok aksi olarak bilinen, herhangi bir konuda fikrini beyan etmekten çekinmeyen ve dur durak bilmeden konuşan Fincan'ın hikâyesini duyduğunda, Evrim heyecanlandı. Köşesinin adını bu kadının öyküsünden esinlenerek, "Fincan Xanım" koydu. Kaleme aldığı yazılar da, Reşat'ın anlattığı hikâyelerdeki Fincan gibi huysuzdu. Diyarbakır'ın hemen her anına kulak kabartmaya gayret gösteren Evrim, "Fincan Xanım" köşesinde, köy ile şehir hayatı arasına sıkışıp kalmış Kürtlerin yaşadıklarını hicveden yazılar yazıyordu. Yolda yürüyen gençler, sokakta sohbet eden esnaf ya da bir otobüs şoförü, Evrim'in köşesinin vazgeçilmez konuklarıydı. Gazetede ki arkadaşları ve onların anlattıkları da zaman zaman Evrim'in köşesinin gündemini oluşturuyordu.

Sibel günlerden bir gün, Evrim'in toplantılara katıldığı dönem gazetesinin satışlarının arttığını fark etti. Bunu da yine bir satış toplantısında dile getirdi. Bu sırada da, "Epey iyi çalışıyoruz. Nasıl böyle oldu?" diye sesli düşündü. Kimse-den ses çıkmadı. O toplantıda Evrim yoktu. Sibel, odada bulunan çalışanlarda daha önce g rmediğı bir şevk olduğunu da fark etmişti.

Toplantı devam ederken gazetesinin haftalık satış durumunu sorduğunda, satış servisi çalışanlarının hepsi bir anda bülbül gibi şakımaya başladı. Biri o gün başına ne geldiğini, diğeri d n akşam ne yaptığını, öbürü yarın nereye gideceğini anlatıyordu. Sibel, anlatılanları Evrim'e aktarmak üzere not alıyordu. Satış servisi çalışanlarından Muhammed araya girdi:

"Sibel arkadaş, benim de bir olayım var. Onu yazar mısın?"

"Nasıl yani?"

"Fincan Hanım'a yazar mısın?"

"Fincan Hanım ben değılim ki Muhammed."

"Tabii tabii... Biz biliyoruz sen olmadığını ama sen gene de bunu yaz."

Muhammed, bunu söylerken Sibel'e g z kırpmıştı. Sibel, satış b l m ndekileri Fincan Hanım'ın kendisi olmadığına zar zor ikna etti. Bahsedilen kişinin Evrim olduğunu söylediğinde de, ilk tepki Muhammed'den geldi:

"Vaaay, Evrim ablayı g risin! Demek onun için toplantılara katilidi. Gazeteci dediğın böyle olur!"

Evrim'in yazıları, gazete çalışanları arasında heyecan yaratmıştı. Gazetede kendilerinden bahsedildiğini görmek, aidiyet duygularını güçlendiriyordu. Aralarında geçen sohbetlerin emek verdikleri gazete sayfalarına yansıması, hoşlarına gitmişti. Evrim bu hareketiyle, henüz taşınmadığı Diyarbakır'daki mesai arkadaşlarının kalbini kazanmıştı.

Gazetenin İstanbul muhabirleri için en heyecan verici işlerin başında, bölgeye habere gitmek ve Newroz'u Diyarbakır'da takip etmek geliyordu. Evrim her baharda, "Diyarbakır'daki Newroz'a ben gideceğim" diye ısrar ediyordu. Bu isteği çoğunlukla kabul görüyordu. Bir seferinde ise değişiklik olması için Evrim'den Hakkârî'deki Newroz'u takip etmesini istediler. Yoldayken gözaltına alındı ve bir geceyi karakolda geçirmek zorunda kaldı. Sonrasında izlenimlerini *Yeni Özgür Politika* için kaleme aldı:

Aslında buradan, Newrozlarda bölgeye gelen yabancı heyetleri de uyarmak istiyorum. Onların yüzünden çünkü bir geceyi iğrenç ve ıslak battaniyelerle Zap Karakolu'nda geçirdim. Neden? Çünkü heyetteki arkadaşlar maşallah, güzel bir Kürdistan haritası almışlar yanlarına, gezdiriyorlar. Askerler haritayı görünce, biz hooop karakola... Ve de karakolda, tankların çekildiği bahçe kenarına. Ne yazıyor tankparkta bilin bakalım: Dönen tekerlek zaferi müjdeler! Dönen tekerleğin zaferi müjdelediği, yoldan geçen her aracın yedek lastiklerini alıp üst üste yığan, mevcut araçların da tekerleklerini söken askerlerin gayretinden belliydi... Koca bir tekerlek yığını ve biz... Velhasıl-ı kelim, tekerlek mühimdir... Tekerleğin yanmadığı Newroz, Newroz değildir. Zaten vecize de diyor ya, dönen tekerlek zaferi müjdeler. Tamam, bizimki dönmüyor, yanıyor, doğru. Değiştiriveririz: Yanan tekerlek zaferi müjdeler!

Gazetenin İstanbul ofisinde sıradan bir gündü. Aralarında Abdülkadir Aygan'ın da bulunduğu JITEM itirafçılarının açıklamaları yazı dizisi halinde yayımlanmıştı. Diyarbakır'ın "qırıx"larından biri, gazetede çıkan yazı dizisini okuyup, "Gündem gazetesine itirafçı gitmiş. Ben de oraya gidip onu öldüreceğim" dedi ve günlerce binanın girişine oturdu. Ne yapıp ettilerse de delikanlıya dinletemediler. Kimse oradan

ayrılması için ikna edemedi. Evrim bir gün kapıdan geçerken denk geldiği “qırır” ile konuştuktan sonra, genç adam ısrarından vazgeçti:

“Hayrola, bugün yine gelmişsin.”

“Abla, ben o Murat’ı öldürmeden buradan gitmem.”

“Yok ya! Biz bulduk, biz öldüreceğiz. Niye işin kolayına kaçırıyorsun? Sen de git kendine başka itirafçı bul.”

“Ha, bana vermeyeceksiniz?”

“Yok, o iş bizde!”

“Tamam abla.”

Eşi Fikri ile 2005 yılında Diyarbakır’a taşındıklarında da Kürt basınında çalışmaya devam etti. Çok sevdiği bu şehirde, trajikomik olayların bolluğu nedeniyle yazacak ya da anlatacak konu bulmakta hiç sıkıntı çekmedi. Sert bir dönemdi ama aynı zamanda neşeliydi de... Yurdusev’e göre, gazetede yaşanan komik hikâyeleri biri yazacak olsa, bu kişi Evrim olurdu. Adem’le tanışmaları, o komik hikâyelerden sadece biriydi.

Evrım’in Diyarbakır günlerinin birinde, gazete ofisine kafasında simit tablasıyla bir çocuk geldi. “Buranın sorumlusu kimdir?” diye sordu. Ofistekiler, Sibel’i gösterdi. Çocuk, “Kadından sorumlu olmaz” deyip çıkıp gitti. Ertesi gün tekrar geldi. Gazetede çalışmak istediğini söyledi. Bu kez Sibel ile konuşmaktan kaçmadı. Ancak Sibel çocuğa, okula gitmesi gerektiğini, yaşının çok küçük olduğunu söyledi:

“Küçükler burada çalışamaz. Sen buranın nasıl bir yer olduğunu biliyor musun?”

“Biliyem. Burası Kürtlerin kurumu ya...”

İsrarcı Adem, dokuz yaşındaydı. Annesine telefon ettiler. Telefondaki kadın, oğlundan da ısrarcı çıktı. Evleri yakınlıca köyden kente göç etmek zorunda kaldıklarını, Adem’in atari salonlarında vakit öldürdüğünü, onun yerine gazetede çalışmasının daha iyi olacağını, okulu astığını, gazetede yarı

zamanlı çalışırsa onların da kontrolünde olacağını, böylece bali çekenlerle de takılmayacağını anlatıp durdu. Konuşmasını, “Sizin yanınızda olsun, gazete satsın” diye sonlandırdı. Çocuğun yaşının küçük olduğunu yinelediler ama anneyi de ikna edemediler. Evrim buna da bir çare buldu:

“Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi’nde gazeteye abone olan memurlar var, onlara gazete dağıtsın. Böylece sokakta da olmaz.”

Bu öneri gazetedeekiler tarafından da kabul gördü. Adem harçlığını çıkarmaya başladı. Her sabah gazeteleri dağıtıyor, öğleden sonra da okula gidiyordu. O sırada belediyenin basın bürosunda çalışan Evrim ile Adem arasında güçlü bir bağ kuruldu. “Gazeteleri dağıt, sonra yanıma gel. Çayını, kola-nı içip öyle okula gidersin” dedi ona. Evrim’in işi başından aşkın olsa da Adem hiç aksatmadan, okula gitmeden hemen önce, basın bürosunda bitiveriyordu. Evrim’le o zamana kadar bilmediği bir ilişki kurmaktan ötürü memnundu. Sevil-diğini ve değer gördüğünü hissediyordu. Diyarbakır üzerine sohbet ediyorlardı. Bu şekilde günler, günleri kovaladı. İlk ayın sonunda, belediye binasındaki büfeden fatura geldi. Evrim önce hesaba, sonra da büfecinin yüzüne baktı:

“Biz bu kadar kola içmedik ki!”

“E senin oğlan içiyor ya!”

“Benim oğlan kim?”

“Adem.”

“Bir tane içiyor, kaç tane içecek?”

“Çıkarken, ‘Evrım ablanın hesabına yaz’ deyip bir tane daha alıyor!”

“Bu haber duyulmalı”, “Şu konu bilinmeli” duygusuyla hareket ettiği için, hak ihlallerini haberleştirmeyi, insani bir sorumluluk olarak görüyordu. Bu sorumluluk hissi, Diyarbakır’a taşındıktan sonra tanık olduklarıyla iyice pekişti. Gitmek isteyip de gidemediği haberler onu kahrediyordu.

Diyarbakır'a taşındıktan sonra 2006 yılında kentte yaşanan olayları takip edememek onu çok üzdü.

Muş'un Şenyayla kırsalında on dört PKK'linin öldürüldüğü askerî operasyonda kimyasal silah kullanıldığı iddiaları, basına yansımıştı. Öldürülenler Diyarbakır'a getirildiğinde, cenaze töreni sırasında kent genelinde çatışmalar yaşandı. Olaylar çıktığı sırada Evrim'in hastalığı nüksetmişti. Omuz bölgesinde bir ağrı vardı. Kemoterapi görüyordu. Güçten düşmüştü. Kendisine dikkat etmesi gereken ama bazen biraz da hastalığın verdiği bıkkınlıktan sağlığına pek de özen göstermediği bir dönemdi.

Cenaze töreni sonrasında polis saldırısında sekiz yaşındaki Enes Ata'ya bir gaz kapsülü isabet etti. Kafasından vurulan küçük çocuk, öldü. Enes'in vurulduktan sonra kucakta taşınırken bir fotoğrafı çekilmişti. O karede, kazağı sıyrılmış göbeği ve sırtı açıkta kalmıştı. Evrim gazetelerde gördüğü fotoğrafa dayanamadı. Bir yandan ağlıyor, bir yandan da "Lanet olsun, bu dönemde mi kemoterapi görecektim!" diye söyleniyordu. Enes'in ölümünden sonra düzenlenen protesto eylemlerine haber yapmak için katılmaya karar verdi. Ağır bir tedavi görüyor olmasına rağmen, evden çıkıp sokağa karıştı. Sibel ile beraber Sur'da ve Bağlar'da düzenlenen protestoları takip ettiler.

Haberlerde de gerçek hayattaki gibi propaganda dili kullanmayı sevmiyordu. Nurhak'ın slogan sevdasıyla hep dalga geçerci. Kıyafetleri için yaptığı espri gibi, "DHKP-C'li kızlar gibi konuşuyorsun" deyip gülerdi. Diyarbakır'daki bir eylemde yürüyüş yapan göstericiler, bir karakoldan içeri girmişti. Gelişmeleri takip eden Dicle Haber Ajansı muhabiri, Evrim'i aradı. Evrim o esnada şehrin başka bir bölgesinde haber takibindeydi:

"Evrim, karakol düştü."

"Nasıl karakol düştü?"

“Halk karakolu ele geçirdi.”

“Haberi de böyle yazmayacaksın, değil mi? Dur, ben ora-ya geliyorum!”

Genç muhabirin yazacağı haberde kullanacağı dilin, telefonda yaptığı konuşma gibi olacağından endişelenmişti. Panik içinde gazeteye gitti. Ona telefonda anlattığı gibi yazar-
sa, sorun olacağını söyledi. “Sen olayın içindesin, kendini bir tarafa yakın hissediyorsun. Bu anlaşılır bir şey ama olayı ifade ediş tarzın da önemli” dedi. Haberin üstünden birlik-
te geçtiler ve gazetecilik açısından hangi ifadelerin neden sıkıntı olacağını genç meslektaşına anlatmaya çalıştı.

Evrin, altı yıl birlikte çalıştığı dostu Sibel’in deyişiyle, Diyarbakır’dan çıkan her haberin altında kendi imzası varmış gibi hissediyor, sorumluluk duyuyordu. Haber söz konusu olduğunda fazla heyecanlı davranmasının nedenlerinden biri de, şüphesiz bu duygusuydu. Diyarbakır imzalı, abartılı olduğunu ya da yanlış yazıldığını düşündüğü herhangi bir haber olduğu zaman şöyle bir göz gezdirdikten sonra, “Ya-hu çok utanıyorum! Türkiye’den bir gazeteci bunu okuduğunda, ‘Siz orada ne iş yapıyorsunuz?’ demez mi!” diyordu.

Evrin bir süre sonra konferanslara, panellere çağrılan bir gazeteci oldu. İstanbul’da Kürt meselesinin tartışılacağı bir toplantıya onu da davet etmişlerdi. Nurhak’la ne giyeceğini düşünüp heyecanlandılar, o mağaza senin bu mağaza benim gezdikten sonra, birkaç parça giysi aldılar ve Evrin, İstanbul’da katılacağı etkinlik için yola çıktı.

Toplantıda sivil toplum camiasının yakından tanıdığı Kürt bir kadın avukatın söyledikleri, Evrin’i sinirlendirdi. Diyarbakır’a döndüğünde Nurhak’a, “Toplantıyı çok fena karıştırdım” dedi. Kürt kadın avukat, toplantıda nasıl acılar çektiğini ve bulunduğu noktaya ne kadar zor geldiğini anlatmıştı. Evrin, Nurhak’a toplantıyı anlatırken bu sözlerin kendisine çok itici geldiğinden bahsetti. Dayanamayıp ko-

nuşma sırası kendisine geldiğinde, “Anlattıklarınız burada konuştuğumuz meseleyi aşıyor. Ayıptır, bari ağlamayın” demişti. Kürt meselesi söz konusu olduğunda ağlak konuşmalara hiç gelemiyor, “mağdur edebiyatı”na katlanamıyordu. Yazdıklarında en trajik konuda bile mizahi bir dil tutturmayaya gayret etmesinin nedeni, buydu.

"Öfke anneden oğula bir hikâye olarak aktarılırsa ağırdır, ki Kürtlerde bu yerleşiktir."

Kültür Sanat Sevdalısı Evrim: “Yazma Kabiliyeti Olmasa Serseri Olurdu”

Halkın Demokrasi Partisi (HADEP), 18 Nisan 1999 tarihinde yapılan yerel seçimlerde Diyarbakır dahil otuz yedi belediye kazandı. Feridun Çelik, Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı olarak seçilmişti. Kürt siyasi hareketinin çıkardığı ilk büyükşehir belediye başkanı olan Çelik’in seçilmesiyle belediye, kültür ve sanat etkinliklerine ağırlık vermeye başladı. Yerel seçimlerin kazanılmasıyla gelen zgven, Kürt hareketine bir çeşit yetkinlik duygusu aşilayarak şehrin dışarıyla irtibatlanmasını kolaylaştırdı. Belediye, kültür sanat etkinliklerinin organizasyonu için Kürt basınıyla işbirliği yapmaya başladığında Evrim, İstanbul’dan kalkıp Diyarbakır’a geliyordu. Gazete rutininden çıkmasını sağılayan kültür sanat aktiviteleri için çalışmayı seviyordu.

Kürt siyasi hareketinin belediyecilikle yeni yeni haşır neşir olduğı bu dönemde, kültür ve sanat organizasyonlarına iştahla yaklaşılıyordu. Evrim, bu etkinlik organizasyonlarında büyük bir boşluğu dolduruyordu. Kentte yaşanan kültürel hareketlenmenin lokomotiflerinden biriydi. Özveri ve sabırla çalışlıyordu. Sanat camiasından Diyarbakır dışında ya-

şayan güvenilir bulduğu isimlere akıl danıştığı oluyor, işi ni daha iyi yapabilmek için onlara sorular soruyordu. Öna- yak olduğu etkinliklere, bazen kimsenin aklına gelmeyecek isimleri çağırıyordu. Örneğin, Iskender Pala'yı davet ettiği bir divan şiiri etkinliği düzenlemişti. Diyarbakır'da 24 Ma- yıs-1 Haziran 2003 tarihleri arasında yapılan "3. Kültür ve Sanat Festivali" kapsamında şehre Selda Bağcan'dan Sertab Erener'e, onlarca isim davet edilmişti. *Radikal İki* için kale- me aldığı "Diyarbakır Sıngır Mıngır" başlıklı yazısında, et- kinlik için duyduğu heyecanı şöyle anlattı:

Milenyum ile birlikte tekerlekleri düze çıkan Newroz kut- lamaları, ardından buluşmalar ve festivaller ile 'kendine ke- yiflenen' kentte, atölye çalışmaları yürütülüyor şimdilerde. Bir kentin hüznünü kimlik bilen ve olağan yaşamı emekle- meye başlamış bir bebek gibi keşfetmeye çalışan gençler, bu atölyelerde Diyarbakır'ı heceliyor. Savaş ve 'düşük yoğun- luklu savaş' bir kentin gündeminde olunca, her şey kuşku- suz bu kavramların etrafında halkalanır. İşte 3. Kültür ve Sanat Festivali'nin teması da bu: 'Her şeye rağmen sanat'. Borusan Filarmoni Orkestrası, Keçiburcu'nda açılışını ya- pacak festivalin. Orkestralarla televizyonun tek kanal oldu- ğu dönemlerde 'Pazar Konseri' ile tanışıp, o saati daha an- lamlı faaliyetlerde bulunarak geçirmeyi tercih edenler, ya- şamın yeniden sorgulanması seanslarının ardından, her uz- manın kendi cephesinden analiz yapacağı kareleri düşüre- cekler hayata. Sonrası mı? Sonrası dengbejlerin gırtlğın- dan dökülen acılı destanlar, Sertab Erener'in şarkıları, Ro- manların göbek dansı ve Arap kadınların yürekten kopan feryatları ve dansları. Birçok kişinin davet edildiği Diyarba- kır Festivali'nin programında aynı anda çok sayıda etkinlik var. Paneller, konserler, atölyeler, geziler, söyleşiler, dinle- tiler, sinemalar... Herkesin kendisine ait bir şeyler bulaca-

ğı bir program. Ve bir de sokak dinletileri. Yani, kapılarını araladıktan sonra Lazca ile horon tepip, Türkçe ile tebesüm eden, Süryanice ile ağlayan Diyarbakırlılar, akrep ezme oyunu da denilen ‘Çepik’te olduğu gibi, topuklarını basıp basıp kaldıracaklar tüm griliğe.¹

Festival heyecanı yalnız Evrim’i değil, yazıda anlattığı gibi tüm Diyarbakır’ı sarmıştı. “Sertab Erener gelecek” diye geçeceği yollar bile asfaltlanmıştı. Festival kapsamında görev alan gençlerin, İstanbul’dan gelen misafirleri rahat ettirmek için bazen abartıya kaçtığı da oluyordu. “Hocam, çantanızı taşıyayım” diye atılanları Jaklin Çelik, “Siz çanta taşımayacaksınız” diye uyarmak durumunda kalmıştı. Jaklin’in ifade ettiği gibi, şehre festival gelince, en alttan en üste, herkes her şeyi taşıyordu. Ancak Diyarbakır’ın gösterdiği nezaketi, organizasyona davet edilen ünlü isimler her zaman göstermiyordu. Pek meşhur şairlerden biri, davete icabet edemeyeceğini haber vermedi. Öncesinde gelemeyeceği konusunda bilgi vermediği için, programda ismi vardı ve Diyarbakırlılar tarafından merakla bekleniyordu. Evrim, şaire telefon açarak neden gelemediği hakkında bir açıklama istedi. Karşısındaki ses, hasta olduğu için katılamayacağını söyleyince, “Ben de kemoterapi tedavisi gören biriyim fakat randevularıma sadığım” cevabını verip telefonu kapattı.

İkna edilmesi güç isimleri şehre getiriyor, çıkan aksilikleri tereyağından kıl çeker gibi halledebiliyordu. Pozitif ve esprili olması, yeri geldiğinde gerek kendisi gerekse çevresiyle dalga geçebilmesine, organizasyonlar sırasında en stresli anları bile rahatlıkla atlatmasına yardımcı oluyordu. Bir başka festivalde, coşkuyla yaşanan günlerinden biri... Konuk, Yılmaz Erdoğan. Hava çok sıcak, salon tıklım tıklım... İçeride

1 <http://www.radikal.com.tr/radikal2/diyarbakir-singir-mingir-870175/>

oturacak yer kalmamış. Organizatörlerden Evrim, etkinliğe daha fazla insanın katılması için Diyarbakırlıları dışarı davet edince, salon karıştı, Diyarbakırlıların dışarı çıkması nedeniyle, etkinlik saatinde başlayamadı. Katılımcıları sakinleştirmek ise Evrim'e düştü. Sahneye çıkarak söyleşinin birazdan başlayacağını dile getirip gecikme için özür dilemesine rağmen "Neden gelmedi?", "Hâlâ bekliyoruz" itirazları eşliğinde yuhalamaya başladılar. Evrim iyiden iyiye bozulmuştu ama bu durumu yalnızca kendisini uzaktan izleyen Sibel anladı. "Siz görürsünüz" der gibi kafasını sallayan Evrim, başka bir şey demeden sahneden indi. Sibel yanına sokulunca, "Yarın ne yapacağımı görürsün" demekle yetindi. Sonra köşesinde Diyarbakırlılara şöyle seslendi:

O yuh çektiğiniz var ya, o yuh çektiğiniz... O kimdir? O yuh çektiğiniz benim! Yılmaz Erdoğan mı sabahtan akşama koşup Diyarbakır'ın sorunlarını anlatıyor? Ben burada eşek gibi çalışayım, siz de bana yuh çekin, he?

Diyarbakır Edebiyat Günleri sürerken, Ofis semtindeki evde bulunan herkesin cep telefonlarının çalınmış olduğunu gördüler. Ev, etkinlik nedeniyle Diyarbakır dışından gelen misafirlerle doluydu. Edebiyat günlerinin basın sorumlusu oydu ve Suriye, İran ve Irak'tan gelen edebiyatçılarla tek tek ilgileniyordu. Havaalanı transferinden yenilecek yemeğe kadar her şeyden Evrim sorumluydu. Bu hengâme içinde Evrim için cep telefonunun olmaması demek, kelimenin tam anlamıyla kâbustu.

"Siz görürsünüz, ben size ne yapacağım" diyerek sinirli bir şekilde klavyenin başına oturdu ve gazete yazısını yazdı. Bu kez telefonları alıp giden hırsıza hitap ediyordu. "Ey hırsız, sana sesleniyorum. Girdiğin yer, *Özgür Gündem* gazetesi çalışanlarının olduğu evdir. O telefonların hiçbirisi sana yar olmayacak. Ya o telefonları getireceksin ya da ben se-

ni bulacağım” sözlerine yer verdiği yazının yayımlanmasından bir gün sonra, belediyeden telefon geldi. Telefonları çalan kişi, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Basın Bürosu’na gelmişti. Evrim büroya gittiğinde, “Evrım abla, bunu bir arkadaş göndermiş. Senin telefonundur” dediler. Hırsız sadece Evrim’in telefonunu geri getirmeyi uygun bulmuş, diğerlerini vermemişti!

Evrım’in Kürtçeyi ve Kürt edebiyatını görünür kılma çabası da vardı. Kültür ve sanat ortamının yeni canlandığı Diyarbakır’da yazma gayreti içinde olan hemen herkesle temas içindeydi. Yazar Lal Laleş ile Kürtçe edebiyatın seyri üzerine sık sık sohbet ediyorlardı. Lal’in, 2004 yılında Lîs Yayınevi’ni kurmadan önce fikir danışmak için görüştüğü yazarlar arasında, Evrim de vardı. Yayınevinin 2007 yılında yayımlanmaya başlayan “Ehmedê Xanî Kitaplığı” dizisinin tanıtımı ve yaygınlaşmasında Evrim, önemli katkılar sağlamıştı. Editör ve redaktör olarak çalıştığı her kurumda, yayın ortamında Kürtçe kitapların okurla buluşması için elinden geleni yapıyordu. Bir yandan da yakın arkadaşı Lal’e, “Kürtçe edebiyatı bunlarla kurtaracaksınız?” diye takılıyordu.

Evrım, Kürt yazarların kendi dünyalarına kapanmamalarını ve bulundukları bölgeyle sınırlı kalmamalarını önemsiyordu. Bu nedenle, ister Türkçe ister Kürtçe, bölgedeki yazarların daha çok yazarak seslerini duyurabilmelerini çok önemli buluyordu. Evrim’i Kürtçe yazmadığı için eleştirenler olduğunda, “Ben Kürtçe bilmiyorum, yazmıyorum” dedikten sonra şöyle soruyordu:

“Peki siz Kürtçe yazan ve aç kalan, perişan olan yazarların metinleriyle nasıl bir ilişki kuruyorsunuz?”

Etkinlikler kapsamında gelen Türkçe bilmeyen Kürt misafirlerle çat pat konuşarak anlaşıyordu. Bazen de beden dilini devreye sokuyordu. Kürtçe öğrenme hevesi vardı, yavaş yavaş öğreniyordu da...

Bir dönem gazetenin eklerinin başındaydı. Alışılmışın dışında bir şeyler yapmak istiyordu. Gazetenin genç Kürt yazarlara yer vermesini istiyordu. Bu vesileyle ulaştığı isimlerden biri de Kemal Varol'du. Varol, teklif gelince şaşırды. Kendisini *Özgür Gündem* çizgisiyle uyuşan biri olarak görmüyordu. Evrim de zaten politikaya değil, gündelik hayata dair yazılar kaleme almasını istemişti. Böylece gazetenin eki için bir yıla yakın bir süre yazı yazdı. Yıllar sonra romanlarına dönüp baktığında içinden, "Mizahı edebiyatta nasıl kullanabileceğimi bana Evrim öğretmiş aslında" diye düşündüğü çok oldu. Varol'a göre Evrim, mizahı karşısına karşı kullanmasını ve mizahi dille kendilerini ya da düşüncelerini çok ciddiye alanların gardını düşürmesini iyi biliyordu. Bunu yalnızca yazılarında değil, hayatın akışı içinde, gündelik pratiklerinde de yapıyordu.

Evrim, çok iyi bir taklitçiydi de... Birinden duyduğu bir hikâyeyi anlatırken, kendi başına gelmiş gibi heyecanlanırdı. Dinleyenler, anlattıklarını Evrim yaşamış gibi hissederdi. Kemal Varol'a en büyük hayallerinden birinin bir gün stand-up yapmak olduğunu söylemişti. Sahneye çıkmak istiyordu. Özellikle köyü Gölpınar'da yaşadıklarını ve köye dair ona anlatılanları sahnede izleyicilerle paylaşmak istiyordu. Stand-up yapmadı ama anlatmak istediklerini kitaplaştırdı.

Nurhak'la Munzur'un kenarında yiyip içtikleri, dut topladıkları zaman bolca hayal kurarlardı. "Kitabın Nobel almış diyelim. Ödül töreninde ne giyeceksin?" diye sohbet ettikleri olurdu. Nurhak, "Yazma kabiliyeti olmasa serseri olur çıkardı" diye düşünürdü çok sevdiği arkadaşı için. Evrim, bir kafede saatlerce tavla oynayabilir ya da çay kahve eşliğinde uzun uzadıya sohbet edebilirdi. O niyetle oturmamış bile olsa, bu saatlerin sonunda mutlaka yazacak malzeme toplamış olurdu.

Aram Yayınları'ndan 2003 yılında çıkan *Mayoz Bölünme Hikâyeleri* kitabını, gazetecilik sırasında özenle sakladığı trajikomik detaylar ile gazetelerde çıkan haberlerden aldığı notları toparlayarak bir araya getirmişti. Kitabı yazmaya başladığında, bu kadar tutacağını tahmin etmemişti. “Böyle ciddiye alınacağını bileydim daha fazla emek verirdim. Çerez çitlatır gibi yazmıştım oysa” demiş, beklemediği bir başarı elde edince, hem şaşırmış hem de sevinmişti. Yıldırım Türker, *Mayoz Bölünme Hikâyeleri* kitabından çok etkilenen isimlerden biriydi. Heyecanı en çok, Evrim'in o kadar kanlı bir dönemde kitaptaki gibi dişi bir dil tutturmasındandı. Sonrasında Evrim'i tanıma fırsatı bulduğunda, yazdıklarıyla benzeşen, kalemi gibi sağlam ve çevresine coşkulu bir cesaret aşıl原因 bir kadın olduğunu düşünmüştü.

Mayoz Bölünme Hikâyeleri kitabının taze çıktığı günler... Kitabı alan bir grup Kürt genci, Mukaddes'in Beyoğlu'ndaki lokantasında okuduklarını tartışıyor ve hikâyeleri birbirlerine anlatıp gülüyorlardı. Evrim'in lokantayla bağı olduğunu bilmeden yaptıkları sohbet, Mukaddes'in ilgisini çekti. Gençlere yaklaşıp, “O benim kız kardeşim” dedi. Gençler heyecanlanmış ama muhtemelen Mukaddes'e pek de inanmamışlardı. Mukaddes de çıkarıp kimliğini gösterdi, ancak o zaman inandılar! Bu sefer kitabı Evrim'e imzalatmak istediler. Mukaddes de gazete ofisinin çok yakın olduğunu söyledi, isteklerini kardeşine ileteceğini ekledi. Üniversiteli genç grup iyice heyecanlandı. Mukaddes, imza talebini iletince Evrim kıpkırmızı oldu:

“Ne kitap imzalayacağım öyle, havalara girer gibi...”

“Kırma çocukları yahu!”

“Yok ben imzalamam. Abla... Sen imzalasana?”

Evrım utancından kitabını imzalamadı!

Sene 2008... Nurhak ile beraber yollara düşerek hikâyeler toplamaya karar verdiler. Akıllarında, “Zengin kız, fakir oğ-

lan” tadında öyküler dinleyip bir kitap yazmak vardı. İlk iş, Diyarbakır’ın Eğil ilçesindeki “Kral Kızı Barajı” olarak bilinen bölgeye gitmek için yola çıktılar. Evrim araba kullanmayı yeni öğrenmişti. Arada önemsiz kazalar yapsalar da, sonunda istedikleri yere vardılar.

Yolda iki çocukla karşılaştılar. İçlerinden biri, “Bir teyze var, Ermenidir. O size başka hikâyeler de anlatır” dedi. Evrim ile Nurhak birbirlerine heyecan içinde baktı. Bahsettikleri yaşlı kadın, çocukların ninesiydi. “Nene biraz aksidir. Ters davranırsa kusura bakmayın” diye uyardı çocuklar. Sorun olmayacağını söylediler. Çocukların peşine düştüler.

Ninenin yaşadığı eve girmeleriyle kafalarına terlik yemeleri bir oldu. Kadının aslında konuşmak istemediğini, çocukların ninelerine ısrar ettiğini öğrendiler. Ninelerine önden haber veren çocuklar, “İki kız geliyor, seninle konuşacak” dediklerinde yaşlı kadının sinirlendiğini söylememişlerdi. Hemen arabaya atlayıp kaçmak zorunda kaldılar. Evrim, Nurhak’a, “Hep senin suçun, sen yaptın” deyip durdu. Aslında orada hikâye toplama işinden vazgeçmişlerdi ama evdeki hesap çarşıya uymadı. Onları bekleyen bir macera daha vardı.

Bir başka gün, kendilerini Doğubayazıt tarafında buldular. Bir arkadaşları, “Partiye gidin” diyerek tanıdığı bir kişinin ismini vermiş ve yardımcı olacağını söylemişti. Evrim o sırada *Esmer* dergisinde yazıyordu. Parti ofisinde tanıştıkları adam, Evrim’in yazılarını okuyan biri çıktı. Sevdiği bir yazarla tanışmaktan duyduğu mutluluğu anlatıp duruyordu. Evrim ile Nurhak, adamın tanışma coşkusu sona erdikten sonra ona neden Doğubayazıt’a kadar geldiklerini anlattılar. Adam şöyle bir düşündükten sonra, “Buraya yakın Aslı ile Kerem’in bahçesi var, ormanlık bir alan. Oraya gidebilirsiniz” dedi. Bahsettiği bölgede bir bekçinin olduğunu, o bekçinin de hikâyelere meraklı olduğunu söyledi. Ancak Ev-

rim'e hayran olan adamın işi vardı, onlara eşlik edemeyecekti. İki kafadar yalnız başlarına bekçinin yanına gitmek için arabaya atladı.

Tarif edilen ormanlık alana vardıklarında, kuş uçmaz ker-
van geçmez bir yere geldiklerini fark ettiler. Etrafta kimse-
cikler yoktu. Nurhak önce ikisinin de üstündeki askılı ti-
şörtler ile daracık kot pantolonlara, sonra da çevresine baktı.
“Evrim, burası tehlikeli bir yere benziyor” dedi. “Kimse yok
mu?” diye dolanmaya başlamışlardı ki bir kulübe gördüler.
Derme çatma kulübenin ortasında bir çaydanlık tütüyordu.
Çaydanlığı görünce birbirlerine, “Fazla uzaklaşmış olamaz”
esprisi yaparak gülüştüler. Bir yandan da çok acıkmışlardı.
Kulübede iki dilim kek görünce hazır kimse yokken keki yi-
yip kaçmayı düşündüler. Bu esnada içeri bir genç girdi.

Delikanlı, kulübesinde iki kadınla karşılaşınca neye uğra-
dığını şaşırdı. Hemen durumu anlattılar ve bölgede bekçilik
yapan kişiyi aradıklarını söylediler. Aldıkları cevap karşısın-
da ne yapacaklarını bilemediler:

“Bekçi benim.”

Karşılarında duran genç adam, yirmi yaşında ya vardı ya
yoktu. Onlar ise yaşı kemale ermiş biriyle tanışmayı bekli-
yorlardı. “Eyvah!” dediler içlerinden, “Ne çıkacak şimdi bu
çocuktan?”

Delikanlı anlattı da anlattı. Kısa zamanda çocuğun anlat-
tıklarının uydurma olduğunu anladılar. Anlattıklarında öz-
günlük yoktu, herkesçe bilinen masalları değiştirerek anla-
tıyordu. Anlatırken bir yandan da çay yapıyordu. Delikan-
lının görüş alanına girmeyen Nurhak, kenardan hikâyele-
ri duydukça karnını tutarak gülüyordu. Evrim çocuğun tam
karşısında olduğu için, Nurhak'a baktıkça tepesi atıyor ama
bir şey yapamıyordu.

Delikanlı birdenbire Evrim'e, “Ben sizi tanıyorum galiba”
deyiverdi. Evrim bu tanışıklığın yazılarından kaynaklı ola-

bileceğini düşündüyse de nereden tanıyor olabileceğini yine de sordu. Bunun üzerine, “Siz Tuz Ekmek’e gidip geliyordunuz, ben de karşıda çalışıyordum” deyince, anlaşıldı ki genç adam, ablası Mukaddes’in Beyoğlu’nda İHD İstanbul Şubesi civarında ev yemekleri yapan “Tuz Ekmek” adlı lokantasının tam karşısında mafya tarafından işletilen, serseri gençlerin takıldığı otoparktan bahsediyordu. Nurhak, alıcı gözüyle tekrar bakınca bu çocuğun da rahatlıkla onlardan biri olabileceğini düşündü. Neticede hangi akli başında insan dağın başında saçlarını jöleyle dikleştirdi? Genç adam, Evrim’i tanıdığından emin olduğunu şöyle ifade etti:

“Ben zaten görür görmez anladım. Gözüm sizi bir yerden yalıyor!”

Nurhak bu cümlelerin üzerine artık dayanamayarak ağız dolusu gülebilmek için kendisini kulübeden dışarı attı. Evrim o sıra Nurhak’ı, “Sen görürsün” der gibi tehditkâr bakışlarla süzüyordu. Delikanlı yanlış bir şey söylediğini fark ederek, düzeltmek istedi:

“Yani yanlış anlamayın, simanız tanıdık geldi...”

O kulübede iki saate yakın oturmak zorunda kaldılar. Çaylarını bitirdikten sonra, “Çok önemli şeyler öğrendik, sağ ol” deyip çıktılar. Doğubayazıt’ta geçirdikleri birkaç tuhaf saatin ardından hikâye toplama sevdasından vazgeçtiler.

Evrım, yazıları *Birgün*, *Taraf*, *Radikal İki* gibi mecralarda çıkmaya başlayınca, daha geniş bir kitleye hitap etme fırsatı buldu. Ancak gazetecilik bir yerden sonra anlatmak istediklerine yetmez oldu. Yazı serüvenine edebiyatla devam etmek istiyordu. Bu arzusunu Kemal Varol’a açarak öykü yazmak istediğini söyledi. Ayrıca zamanı gelince roman yazmayı da düşündüğünü anlattı ve bir romanı ne kadar sürede bitirdiğini sordu:

“Üç yılda yazarım.”

“Üç yılda roman yazılır mı yahu? İki üç ayda bitirilir kitap!”

Zamanla yarıştığının farkında, hızlı üretmenin peşindeydi. *Her Dağın Gölgesi Deniz'e Düşer* romanını yazmaya başladığında, Fidel'e ve onun hatırasına hissettiği sorumluluk nedeniyle çok heyecanlıydı. Yazdığı bölümleri okuması için gönderdiği Memo, kitabın Evrim'e hayat enerjisi verdiğini düşünüyordu. Kemal Varol'a da ilk bölümleri göndermişti. Varol o zaman okuduklarından nasıl bir şey çıkacağını pek tahayyül edememişti ama kitap bittiğinde çok şaşırdı.

Kitap, 68 kuşağının mirasından yola çıkıp '90'lı yılların gençliğine uzanıyordu. *Sabah* gazetesine verdiği söyleşide, "Fidel diye biri bir zamanlar vardı ve bu roman da onun karın ağrısıyla yazıldı. Yapışık gibiydik, onu hatırladığımda kendimi hatırlıyorum. Yirmi gün arayla doğduk, beraber büyüdük, aynı yatakta uyuduk, aynı sırada oturduk, aynı ağacı taşladık, birlikte ceviz çaldık"² sözleriyle yakınlıklarını tarif ettiği Fidel'i anlatmıştı romanında.

Bir gün Fidel ortadan kayboldu. Annesi Zeytun sığa sordu, sola sordu ama kayıp çocuğunu bir türlü bulamadı. Bir sabah erken saatte askerler Zeytun'un kapısını çaldı. "Oğlun Adıyaman Dağı'nda vurulmuş, git cenazeni al" dediler. Aylardan mayıstı. Zeytun, cenazeyi almaya gitti. Kimi anadan üryan, kimi yırtılmış montuyla, yirmi sekiz genci yan yana dizmişlerdi. Zeytun'a, "Oğlunda herhangi bir işaret var mı?" diye sordular. "Alnında dikişi var, okulda düşmüştü" dedi. Zeytun, saçlarına toprak dolmuş Fidel'i görünce, oğlunun yedi gün içinde bir deri bir kemik kalmasına şaşıtı. Ağlaması geldi ama ağlamadı. Ağlamayınca onu az ileride bekleyen yakınları sevindiler. Zeytun yanlarına varınca, Fidel'in cansız bedeninin de getirilen cenazeler arasında olduğunu öğrendiler. Evrim orada yoktu. Yaşananları sonradan duydu. Fidel ayın 17'sinde vurulmuştu. 18'inde cenazesini aldılar,

2 https://www.sabah.com.tr/cumartesi/guncel/2009/09/12/bir_devrimci_ko-yun_12_eylulle_biten_oykusu

19'unda da toprağa verdiler. Fidel'in başına gelenleri öğrendiğinde, yüreğinin derininde tarifsiz bir acı duydu. Gencecik yaşta kaybettiği çocukluk arkadaşı, Evrim için yeri dolduramaz bir kayıptı ve kendisini onun için hiçbir şey yapamamış gibi hissediyordu.

Evrim'in yüzüne hüznün yerleştiği enderdi. Nurhak, Fidel'in ölüm yıldönümlerinde o hüznü Evrim'in yüzünden okurdu. Nadir hüzünlendiği anların çoğunda Fidel'i hatırlıyordu. Hayatı boyunca en çok hesap sormak istediği mesele, onun ölümüydü. Her aklına düştüğünde, "Daha çocuktu" der, dalar giderdi. Romanı yazmak, ona iyi geldi. Fidel'in gencecik ölümü konusunda bir türlü soğumayan içi, bir nebze de olsa rahatladı.

Miraz'ın, Evrim'in bilgisayarında çalıştığı bir akşam, bir talihsizlik yaşandı. Durduk yere hard diski yanan bilgisayar, bozuldu. Evrim'in en son yazıları ile *Her Dağın Gölgesi Deniz'e Düşer* romanının son hali, o bilgisayarda kayıtlıydı. Bilgisayarın bozulması üzerine Evrim, henüz bitirmediği romanın bulunduğu dosyayı kastederek, "Benden bir çocuğumu aldınız" dedi.

Her Dağın Gölgesi Deniz'e Düşer çıktığında, Evrim'in hastalığı çok ilerlemişti. Romanı basan İletişim Yayınları da bu durumdan haberdardı. Jaklin o sırada Diyarbakır'daydı. Evrim, "Acaba böyle billboardlarda kitabın reklamını mı yapsak?" diye Jaklin'in yanında sesli düşünüyordu. Jaklin, yayınevinin Nihat Abisi olarak bilinen Nihat Tuna'yı arayarak kitabın nasıl duyurulabileceğini konuştu. Tuna, "Sen ne istiyorsan hazırla, bize gönder" dedi Jaklin'e. Böylece Evrim'in bir güzel fotoğrafını çektiler, sanatçı Şener Özmen, reklam panolarına yerleştirilecek görselin tasarımını hazırladı. Sadece Diyarbakır'da değil, diğer şehirlerde de kitabın tanıtımları yapıldı.

Her Dağın Gölgesi Deniz'e Düşer'i Kürtçeye çeviren şair Berken Bereh, Türkiye'de kapitalist gelişim, sınıfsal ay-

rışma ve mücadele, sağ-sol çatışmaları, Kürt-Türk ve Ale-
vi-Sünni kutuplaşmaları sonucu oluşan tahribatı anlatan ro-
manın, gerçekçilik akımının yetkin örneklerinden biri oldu-
ğunu düşünüyor. “Asıl sarsıcı ve insanı harekete geçiren ya-
nını, romanı Kürtçeye çevirirken yaşadım” diyen Bereh, ki-
tabın anı-anlatı gibi algılanmasına karşın, Evrim’in gerçek-
çiliğin bütün unsurlarını sanatsal bir kurguyla yeniden üre-
terek okuyucuya sunduğunu düşünüyor. Bu sunuş tarzının
okuyucuyu yaşananların meydana geldiği zamana götürerek
o anın bir parçası yaptığını söyleyen Kürt şair, Gölpınar kö-
yündeki olayların Türkiye gerçeğinin bir minyatürü oldu-
ğunu ekliyor. Romanın ötekileştirme politikalarının yarat-
tığı travma ve açtığı yaralar nedeniyle Türkiye siyasal yaşa-
mının neden demokratikleşemediğinin ipuçlarını içerdiğini
de söylüyor. “Romanı çevirirken nice ritüel beni çocuk-
luğuma götürdü. Kendimi ve yaşadıklarımı yeniden anımsa-
yıp yazacağım yazılara, şiirlere daha derinlikli inmeme yar-
dımcı oldu” diyor.

Lal Laleş de benzer bir şekilde, Evrim’in kaleminin en
güzel tarafının kişisel dünyası üzerinden kendi coğrafya-
sına ayna tutması olduğu görüşünde. “Temel başarısı ken-
di hikâyesini bizim hikâyemize dönüştürmüş olması” diyen
Lal, Evrim’in romanda kullandığı ironik dil ile kendi deneyi-
minden yola çıkarak, Türkiye tarihi çizdiğini dile getiriyor.
Evrim’in, anlatı dünyası ile hepimize ışık tuttuğunu düşü-
nen Lal, genç yaşında cinsiyetçi ve milliyetçi meseleleri ge-
ride bırakmayı başaran edebi diliyle kendi cümlelerini kura-
cak yetkinliğe ulaşan yazarlardan biri olarak görüyor. *Amar-
gi Dergi’ye Her Dağın Gölgesi Deniz’e Düşer* hakkında bir ya-
zı yazan Neslihan Cangöz ise Evrim’in masalsı, sade ve mi-
zahi dilinin anlatılan her şeyin gerçek olduğunu bir an bile
unutturmayan, ama aynı zamanda acı ve hüznü en derinin-
de hissettiren yanına dikkat çekiyor.

Evrim, roman çıktığında Diyarbakır'daki sıcaklar nede- niyle Hazar Gölü'nün kıyısında tuttukları evde kalıyordu. Diyarbakır'da tedavi gördüğü hastaneye gönderilen kitapla- rı, Nurhak alıp Evrim'e getirdi. Kitabı eline aldığı anı da fo- toğrafladı. Evrim'in mutluluğu tüm yorgunluğuna rağmen yüzünden okunuyordu.

Fidel'i anlattığı roman tam da istediği gibi ses getirdi. Fi- del'in kitapla beraber konuşuluyor olması, Evrim'i çok mut- lu etti. Evrim, gazete sayfalarına konuk olup kitabını ve Fi- del'i anlattı. Roman basıldıktan sonra Memo'nun Evrim'e ta- nımadığı insanlardan selam getirdiği çok oldu. Kitabı oku- duktan sonra Evrim'le tanışmak isteyenler de vardı. Diğer yandan, Fidel'in hikâyesini film yapmak istediğini söyleyen yönetmenler de çıkmıştı. Ancak onlar aradıklarında Evrim artık çok hastaydı. Görüşmek istediğini söyleyenlere, "Has- taneden çıktığımda görüşelim" dedi; ancak hiçbiriyle görüş- me imkânı bulamadı.

"Bu yükü hangi kıvılcım tutar?"

Diyarbakır Günleri: “Başka Yerde Yaşayamam”

“Sibel, bu çöp tenekelerine bile sarılasım geliyor.”

“O nereden çıktı?”

“Kız bunlar bizim, bizim!”

Yerel seçimlerde Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi’ni HADEP kazandıktan sonra, kentin sokaklarını arşınlayan Evrim’in gözleri parlıyordu. Henüz Diyarbakır’a taşınmamıştı ama Diyarbakır onun şehriydi. Gazetenin İstanbul ofisinde çalıştığı zaman Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi’nin düzenlediği kültür sanat organizasyonlarında görev aldığı için, kente sık sık gidip geliyordu. Diyarbakır’la bağı, bu ziyaretler ile güçlendi. Bir ayağı hep orada olduğundan, şehre temelli taşındıklarında yabancılık çekmedi, aksine çok sayıda tanıdığı olduğu için, kendini şanslı hissetti.

Evrin, Diyarbakır’a geldiği zaman kontrollerine düzenli bir şekilde gitti. Fidel ile ilgili roman yazma fikrinin aklını kurcaladığı günlerin birinde, kalçasında bir ağrı ile uyanı. Başta pek umursamamıştı ama ağrı devam edince, tetkik yapılmasına karar verildi. Tahlil sonuçlarında kalçasında tümör olduğu ortaya çıktı. 2005 yılıydı. Diyarbakır’a yeni ta-

şınmışlardı. Haberi alınca kalakaldılar. O anı, “Garip bir şey işte” diye ifade edebilen Nurhak, beraber geçirdikleri zaman içinde Evrim’i ilk ve son kez o kadar kötü görmüştü. Hastalıktan tamamen kurtulduğunu düşünen sevdikleri, kanserin metastaz yaptığı haberiyle dağıldı. Hastalıkla esas mücadele, o günden sonra başladı. Bu kötü haber yüzünden kısa bir süre bocaladı ama hemen ardından, üretmeye kaldığı yerden hızla devam etti. İlerleyen hastalığının gündelik yaşantısını baskı altına almasına izin vermedi.

Diyarbakır’a taşınma kararını 2005 yılında aldılar. Fikri, özel bir hastanede çalışmaya başladı. Evrim de gazeteciliğe Diyarbakır’da devam etti. Yer yer gerçeküstü ve komik olan Diyarbakır hayatını seviyordu. Evrim için Diyarbakır, geç keşfettiği ve dolayısıyla yoksun kaldığını hissettiği Kürt kimliğini keşfetmek demekti. Kaybettiği kıymetli bir şeyi bulmuş gibi yaşıyordu şehirde.

Kürtçe bilmediği için üzüldü ama çok da dert etmemeye çalışıyordu. Nurhak’ın deyişiyle, bir “yaşam ustası” olarak Diyarbakır’daki hayatını gayet rahat sürdürüyordu.

Yaşamı bütün ağırlığına rağmen hafifletmeyi başaran ve bunu da hayatın olağan akışında yapan, düzene çomak sokmayı seven, kendilerini çok da ciddiye almayan Diyarbakırlıları seviyordu. “Qırinx” kültürü ile eğleniyordu. Sokaktaki yalınayak çocuktan dikiz aynasından göz süzen dolmuş şoförüne, gündelik hayatın içinde bir şekilde değdiği insanlardan türlü hikâyeler çıkarıyordu. Bir gazeteci ve yazar olarak Evrim için bu kent, her anı anlatılmayı bekleyen hikâyelerle doluydu.

Kara mizaha vurduğu en güzel yazılarını Diyarbakır’da ve çoğu zaman da Diyarbakır için yazdı.

Yaşadığı yeri merak eden, algıları açık bir kadındı. Yazılarının hemen hepsi kendiliğinden gelişen sohbetlere dayanıyordu. Diyarbakır’ın orijinal komikliği karşısında mest

oluyordu. Gide gele bağlandığı şehir için buraya taşındıktan sonra, “Diyarbakır’dan başka yerde yaşayamam” demişti. Evrim, Malatyalı olmasına rağmen, şehri memleketi gibi sahiplendiği için Diyarbakırlı olduğunu sananların sayısı hiç de az değildi. Diyarbakır’a âşık gibiydi. Kalbi, Diyarbakır sokaklarında gezerken hızlı atıyordu. Canı yandığında o sokaklarda gezmek istiyor, mecali olmadığında da gezdiğini hayal ediyordu.

Nurhak’ı İstanbul’dan ziyaretine geldiğinde, “Buranın ciğeri güzel”, “Şuranın kebabı iyi” diye gezdirdiği çoktu. Bir süre sonra Nurhak’ın da Diyarbakır’a taşınmasıyla iki kafa-
dar, gazetecilik rutinin dışına çıkarak yeni bir şeyler yapma hevesine girdi. Önce akıllarına Hasankeyf hakkında bir belgesel yapmak geldi ama vazgeçtiler. Sonrasında hiç duyulmamış ilginç hikâyeler toplayarak birlikte bir çalışma yapabileceklerini düşündüler.

Diyarbakır’da yaşayan Domların dernekleştiği günler... Sivil toplum alanında çalışan vakıflardan birine, o güne kadar basında çok az yer bulmuş Domlarla ilgili bir proje yazmaya karar verip işin peşine düştüler. Yaptıkları ziyaretlerde, Domların yoksulun da yoksulu olduklarını gördüler. Evrim tanık olduklarından çok etkileniyor, bazen eve döndüğünde saatlerce ağlıyordu.

Domlar Derneği’ni ziyaret ettikleri bir gün, dönemin siyasi muktedirlerinden biri de oradaydı. Evrim yoksullara yardım için dağıttıkları paketleri eleştirince, aralarında tartışma çıktı. “İnsanları böyle aşağılayamazsınız. Kömür vererek kalplerini kazanamazsınız. Siz yoksulluğun ne olduğunu bilmiyorsunuz. Ben sizin gibileri tanıyorum. Bir kaşık yağ verirsiniz, sonrasında tepelerine çullanırsınız” dedi. Muktedir kişi, edeceği lafları bir süre ağzında geveledikten sonra sadece, “Sen böyle düşünüyorsun, bir de yardım ettiğimiz insanlara sor” diyebildi. Domlar hakkında yazdıkları proje

suya düştü ama onlar Diyarbakır'daki Dom halkı ile ilişkilerini sürdürdüler.

Mukaddes'in Diyarbakır'a ilk geldiği zamanlar... Kısacık kırmızı saçları ve diz üstünde bir etekle yanlarında yürüyordu. Sur tarafına gitmek için evden çıkmışlardı. Evrim ile Sibel, Mukaddes'in kıyafetinin uygun olmayabileceğini düşünerek birbirlerine baktılar. Sibel, Evrim'e döndü:

"Mukaddes bu şekilde Diyarbakır'da kaç ay dayanır?"

"Kız ben Muko'yu tanıyorsam, bu kuyruk hep dik kalır!"

Evrim, ablasını iyi tanıyordu. Dediği gibi oldu ve ablası Evrim için geldiği şehirde ondan sonra da yaşamayı sürdürdü.

Diyarbakır Mukaddes için Evrim'in yokluğunda da onunla anılan bir yer oldu. Bir işini halletmek için tapu dairesine gittiğinde belgelerini uzattığı kadın memur, "Evrim Alataş'ın ablası mısınız?" diye soruyordu. Bir sınava gireceği sırada sınıftaki öğretmenin aynı sorusuyla karşılaşılıyordu. Başka bir gün, "Bir arkadaşımın adı Evrim" diyen kızının arkadaşının annesiyle tanıştığında, "Bir gazeteci vardı, eşim se-verek okuyordu. Onun ismini verdik" sözlerini duyuyordu. Evrim henüz hayattayken böyle durumları anlattığında, ondan tam Evrimlik yanıtlar alırdı Mukaddes:

"Hadi hadi, iyisiniz. Yine kaymağımı yiyorsunuz!"

Mukaddes, Diyarbakır'a geldikten sonra kentteki ağır yoksullukla mücadele etmek için kurulan Bağlar Belediyesi'sine bağlı Güneşli Yardımlaşma ve Dayanışma Projesi'nde çalışmaya başladı. Mukaddes'in yaptığı saha çalışmalarından biri, Diyarbakır'da çok sayıda haneye günde sıfır gelir girdiğini ortaya çıkarmıştı. Mukaddes, kardeşinin o gün verdiği tepkiyi, dünyasının altüst olduğu anı hiç unutmadı. Evrim araştırmannın sonuçlarını görünce sadece, "Nasıl yani? Burası köy değil ki" diyebilmişti.

Mukaddes Diyarbakır'da olduğu sürece yoksullukla mü-

cadele konusunda başka projelere dahil olmaya devam etti. Yaptıkları araştırmaları her seferinde Evrim’le de paylaşıyordu. Anlatılanlar karşısında Evrim sarsılıyordu. Beş evden birinde engelli çocukların olması, on çocuklu haneye giren gelirin yüz lirayı bile bulmaması, yatak olmadığı için çocukların karton üzerinde yatması... Yoksulluk ve yalnızlık dolu hayatlar, onu derinden etkiliyordu.

Yoksulluğu bilmediğinden değildi verdiği tepki... Sonrasında senaryosuna katkıda bulunduğu filmde de işleyeceği üzere, savaş ortamının derinleştirdiği yaralardan biri olan yokluğun şehirdeki varlığı karşısında dehşete düşüyordu. Yaşlı bir adamın sokakta dilenmesi ya da çöpten beslenmesi onu hep çok yaraladı. Kendisi de kemiklerine kadar işleyen yoksul bir çocukluk geçirmişti ama köyde maddi sıkıntılarla baş etmek, kente kıyasla kolaydı. Ancak yaşanan zorluklar üzerinden “yoksul edebiyatı” yapılmasına da dayanamıyordu.

Mukaddes bir gün Evrim’i, Seyrantepe’de dört engelli çocuğun olduğu bir eve götürdü. Perişan haldeki çocuklardan birisi, kafesin içinde tutuluyordu. Aile devletten engelli yardımı almıyordu. Evrim bu aileyle tanıştıktan sonra kısa bir video çekti. Mukaddes, dernekte yaptığı çalışmalar için ziyarete gittikleri evlere bazen Evrim’i de götürüyordu ancak hastalığı nedeniyle bir süre sonra bundan vazgeçti.

Evrim, açık tenli, ela gözlü bir kadındı ve Diyarbakır sokaklarında dikkat çekiyordu. Kocası Fikri de onun gibiydi, esmer değildi. Arada takılmak için etrafındakilere, “Fikri zaten tam subaylara benziyor. Kesin beni de asker karısı sanıyorlar” derdi.

Akşam olduğunda yemekten sonra kafa dağıtmak için televizyon ya da film izlemeyi değil, konuşmayı tercih ediyorlardı. Evrim başlıyordu anlatmaya: O gün festivalde ne oldu? Minibüste ne yaşandı? Sokakta yürüdüğü sırada Ev-

rim'e kim laf attı? Bu akşamlardan birinde, kafasında havlusuyla masaya oturan Evrim, "Bugün ne oldu, biliyorsun?" diye başladığı konuşmasına, "Kız Sibel, bana bugün ilaç satmadılar" sözleriyle devam etti. Yenişehir tarafında bir eczaneye ilaç almaya gitmişti. Eczanede çalışan genç çocuk, ilacın ismini söyledikten sonra Evrim'i şöyle bir süzmüş, sonrasında da ilgilenmemiştir:

"İlaç yok."

"Nasıl yok? Var işte, orada görüyorum."

"Sana yok."

"Niye bana yok?"

"Git askerî kantinden al."

Diyarbakırlılar, "Bu arkadaş da dışarıdan gelmiş, misafirdir" gözüyle bakabiliyordu Evrim'e. O da bu durumu bir gözlemci olarak sonuna kadar kullanıyor, yazılarında başından geçenleri anlatıyordu.

Bazı akşamlar Nurhak'la arabaya atlayıp Kırklar Dağı'na giderlerdi. Orada ateş yakıp çay içtikleri sırada Evrim, Diyarbakır'ın sessizliğine kulak kesilirdi. Hevsel Bahçeleri'ni seyre daldığında, nefes aldığını hissederdi. Böyle zamanlarda Nurhak, şehrin Evrim'e iyi geldiğini aklından geçirirdi. Sanki Diyarbakır Evrim'e, Evrim Diyarbakır'a aitti.

Evrim kendisini sokağa attığı zaman, soluğu Bağlar ya da Sur mahallelerinde alıyordu. Kentle kurduğu ilişki, bir gönül ilişkisiydi. Hastalığı ağırlaştığı zamanlar yataktan kalkamadığında, "Diyarbakır sokaklarını özledim" diyordu. Kentin her sokağı onun için özeldi. Kemoterapi aldığı için evden çıkamadığında bile, "Bugün eylem ya da açıklama var mı?" diye sormadan edemiyordu. Kitlesele eylemlere katılmak ona ilaç gibi geliyordu.

KCK operasyonları yapıldığı sırada, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin önüne bir çadır kurulmuştu. Evrim hasta olmasına rağmen, orada olmak istediği için çadırı ziyare-

te gitti. Polis saldırısı olduğunda, biber gazı yiyenlerden biri de Evrim'di. Eylem çadırını mesken tutanlarla konuşuyor, o ana kadar kimsenin dikkat etmediği ayrıntıları yakalamaya çalışıyordu.

Hasta haliyle eylemlere giderken polis müdahalesine denk gelmekten korkmasına rağmen, bu korkunun onu esir almasına izin vermiyordu. Leyla Zana, 2008 yılında Diyarbakır'da sınır ötesi operasyonu protesto etmek için düzenlenen bir mitingde konuşmuştu. Konuşmanın ardından kitlesel bir yürüyüş düzenlendi. Etrafta çocuk pek yoktu; genelde orta yaş üstü Diyarbakırlıların katıldığı bir eylemdi. Evrim de Nurhak ile beraber oradaydı. Yürüyüş esnasında polis noktasına gelindiği sırada eylemcilerin arasında azınlıkta bulunan bir grup genç, yüzlerini kapatmaya başladı.

“Oğlum, yapmayın etmeyin. Bak ben hastayım. Adamlara karışmayın, öyle duruyorlar orada!”

Bir yandan hangi sokaktan çıkarlarsa çatışmanın ortasında kalmayacaklarını hesaplamaya çalışıyorlar, bir yandan da kitleyle yürümeye devam ediyorlardı. “Şu sokağa kaçsak yakalarlar mı?” diye beraberindekilerle konuşuyordu. Yürüyüş sırasında küçük bir arbede yaşandı ama olaylar büyümeden Evrim ile Nurhak oradan ayrılmayı başardı. Çatışma da onlar gittikten sonra çıktı. Buna benzer şekilde Evrim'in sağlık durumu nedeniyle çatışmaların ortasında kalmamak için birkaç kez daha eylemden kaçtıklarında Nurhak, “Ya artık gitmeyelim ya da başımıza bir şey gelecek diye korkutma beni” diye sitem etti.

Hasta olmasına rağmen, yerinde duramıyordu. Kendisi durmadığı gibi çevresindekileri de peşinden sürüklüyordu. Yorgun da olsa sokağa atmak istiyordu kendini. Memo'nun Evrim'i ziyaret etmek için Diyarbakır'a geldiği bir gün, Newroz'a denk gelmişti. “Memo, kalk eyleme gidelim”

deyince, evden çıktılar. Çocukların ateş yaktığı bir sokaktan geçtikleri sırada, polis geldiğinde kaçtılar.

Evrin her Newroz'da çocuk gibiydi. Newroz denince akan sular dururdu; 2010 yılında da böyle oldu. Hastane odasında Nurhak'la beraberlerdi. Evrim, dışarı çıkacak halde değildi. "Newroz'a gidebilir miyim?" diye sorduğunda, Nurhak eğer isterse, onu tekerlekli sandalyede alana götürebileceğini söyledi. Bu teklif üzerine, "Öyle hayatta gitmem" diye kestirip attı. Televizyondan yapılacak canlı yayını izleyebilirdi.

Hastanede yanlarında bulunanlar teker teker alana gitmek için sokağa çıktığında, Nurhak ve Evrim hastane odasında yalnız kaldı. Nurhak televizyonu açmaya davrandı ama canlı yayını izlemek, Evrim'in içinden gelmiyordu. Newroz alanına gidemediği için çok üzölmüştü. Ağladı ve Nurhak'a yalnız kalmak istediğini söyledi. O da dahil kimseyi görmek istemiyordu. Fiziksel engeller nedeniyle Diyarbakır'da olup da Newroz alanında olamamak ona çok zor gelmişti.

Kendini hayat dolu hissettiği yerlerin başında, Sur sokakları geliyordu. Yokluk içindeki hanelere misafir oluyor, ev ahalisiyle uzun sohbetler ediyordu. Misafirliğe gittiği ailelerin yanında evin kızı kadar rahat davranıyordu. Bu vesileyle onlarca aileyle tanışmıştı. Yoksul evleri ziyaret etmek, ona çocukluğunu ve eski yaralarını hatırlatıyordu.

Bir gün sokakta mendil satan çocuklardan biri, Mukaddes'e yanaştı. Mukaddes çocuğun yalınayak vaziyetine içlenerek, "Yavrum, annen nerede? Neden ayakların çıplak?" diye sorular sormaya başladığında Evrim her zamanki üslubuyla ablasını da haşladı:

"Kız niye sen de Kürtlere rehabilite edilmesi gerektiğini düşöünen Türkler gibi bakıyorsun!"

Evrin'den bir süre sonra, Sibel de Diyarbakır'a geldi ve altı ayı beraber geçirdiler. Sibel, 2008 yılında Londra'ya git-

mek durumunda kalınca, her hafta muhakkak telefonda görüştüler. “Buraya gel, nefes al” diyordu Londra’daki arkadaşı ama Evrim o sırada kemoterapiyi bölecek durumda değildi. Telefon görüşmelerinde, “Ben oraya geleceğim ama nerede kalacağım? Prens Charles ile tanıştın mı? Senin gibi öğrenci olarak kalmam” diye takılıyordu.

Sokaktaki Diyarbakırlı çocuklardan mendil satın aldığında ablasına yaptığı gibi Sibel’e de, “Vicdanını temizledin, değil?” diye çıkışıyordu. Yanına bir şey satmak için yavaşan Diyarbakırlı çocuklardan bir şey almamaya özen gösteriyor, çocuklara çay ya da yemek ısmarlayarak onlarla sohbet etmeye çalışıyordu:

“Abla, mendil alisen?”

“Yok.”

“Neden?”

“Param yok.”

“Nasıl yok?”

“Yok işte.”

“Yalan atisen ha!”

“Ha yalanciyem, ne olmuş? Hele gel çayımı iç.”

Diyarbakır’da olduğu süre boyunca hakkında en çok yazdıkları, şehrin çocuklarıydı. Onları görmek, onlarla konuşmak, Evrim için hep heyecanlı bir şeydi. Çocuklarla yaşatırımı gibi diyalog kurmayı seviyordu. Çocuklar da onun ilgisine karşılık veriyorlardı. Bazen Diyarbakır’ın çocukları ile kendi çocukluğu arasında paralellikler kuruyordu. Küçükken oyuncak bir tabancası vardı. O kaybolduğunda kendine tahtadan tabanca yapmıştı. Asker köyü bastığında, oyuncağını saklıyordu. Diyarbakır’da oyuncak silahla sokakta oynayan çocukları görünce, küçüklüğünü anımsıyordu.

Diyarbakırlı çocuklar için “kırık kafalı, kara gözlü” tanımlamasını yazılarında çokça kullanıyordu. Bu tanımlama onun için ötekileştirilmiş, çocuktan bile sayılmayan ve

Çocukluğunu yaşıyamadan büyüyen Kürt çocuklarını anlatıyordu. Nurhak, bu benzetmeye de yer verdiği “Kirpiğini-zi Aralayın” başlıklı yazısından yaptığı alıntıyı, mezar taşına da yazdırmıştı:

“Sihrini toprağa g men eşkıya, elbet kırık kafalı kara gözlü çocuklar büyüyecek, ay ışığında kayıp bir eşkıyanın sihrini arayacaktır...”

"Oysa biraz da gülerek bakmak gerekir hayata."

"Diyarbakır'da yaptığım her şey beni çok mutlu ediyor, çünkü Diyarbakır hemen yanıt veriyor."

Film Süreci: “Kürt Sineması Nereye Düşer Abilerim Ablalarım”

Fikri'nin Almanya'da yaşayan yönetmen yeğeni Miraz Bezar'ın Berlin'de çekmek istediği bir senaryo vardı. Miraz, senaryoyu rahatça yazmak için 2003 yılında İstanbul'a geldi ve Cihangir'de ev kiraladı. İstanbul'a taşınınca, Evrim'le daha fazla görüşür oldular. Bir gün yemek yerken, “Beraber bir şeyler mi yapsak?” diye konuştular. Ancak o konuşmadan sonra Miraz, Almanya'ya döndü. Üzerinde çalıştığı senaryo fikri hayata geçemeyince de Türkiye'ye geldi.

Miraz, ne zamandır Diyarbakır'da yaşamak istiyordu. O döndüğünde, Evrim ve Fikri de Diyarbakır'da oturuyorlardı. Onların yanına gidebilirdi. Miraz'ın faili meçhullerle ilgili bir film çekme arzusu da vardı ama politik bir film mi olacaktı yoksa belgesel mi, emin değildi. Evrim'le birlikte yapabileceklerini düşündü. Evrim'in de o sıra kafasında benzer fikirler uçuşuyordu:

“Miraz'a senaryo önersem de film işine mi girsek?”

Sibel'e film konusunu açtığında, “Ha bir o eksik kalmıştı” yanıtını aldı. Ama yılmadı, sormayı sürdürdü. Aslında soru sormaktan çok, hem kendini hem de Sibel'i ikna etmeye çalışıyordu:

“Yaparım, yapamaz mıyım?”

Sibel, Evrim’in yapamayacağından değil, yorulacağından endişeleniyordu. Dinlenmesini istiyordu ama Evrim’in cevabı hazırды:

“Taş atacağım da kolum mu yorulacak? Şurada, oturduğum yerde yazacağım.”

Sibel ona kendisini çok yormamasını söylese de dinlemedi. Onda, öleceğini hissettiği için her dakikasını dolu dolu yaşamak isteyen birinin enerjisini ve telaşını görüyordu. Ancak ne yaptığını bilmediği bir panik hali değildi bu. Daha çok, yetiştirme telaşında gibiydi. Gazetecilik, yazarlık, senaristlik... Görünür kılmak istediği hikâyeleri anlatmadan gitmek istemiyordu.

Miraz, 2005 yılının Ekim ayında Diyarbakır’a taşındı. Aralık ayında Evrim’le faili meçhullerle ilgili bir senaryo üzerinde çalışmaya başladılar. Miraz, Evrim’le Diyarbakır’da geçirdiği iki ay boyunca, en çok ilgisini çeken konuları paylaştı. Ona en ilginç gelen, Diyarbakırlıların, yaşanan onca travmaya rağmen, hiçbir şey olmamış gibi hayatlarına devam etmeleriydi.

Diyarbakır’da bir film DVD’si ararken tesadüfen girdiği dükkânda bir kız çocuğuna rastladı. Dükkân sahibiyle yaptıkları sohbet boyunca, çocuk hep yanlarında oturdu. Bu kız çocuğunu, ertesi gün Evrim’le birlikte gittikleri İnsan Hakları Derneği’nde de gördü. Çocuk, hayat hikâyesi nedeniyle dernek yöneticilerinin kendileriyle tanıştırmak istedikleri bir kızdı. Annesi aileyi terk etmişti, babası ise cezaevindeydi. On bir yaşındaki kız çocuğu daha bebek olan kardeşleriyle yalnız kalmış, kardeşlerden biri de kucağında ölmüştü. Bu çocuğun hikâyesi, Evrim’i derinden sarstı. Filmin senaryosu üzerine Miraz’la birlikte çalışırken, o hep aklındaydı.

Senaryo üzerine çalışmaya başladıklarında, Miraz film için ayarlayabileceği bütçeyi söylediğinde Evrim, “Bu parayla çe-

kilmez ki” dedi. Haklıydı da... Kimden destek alabileceklerini, bütçeyi nasıl düşürebileceklerini konuştular. Borca girmek zorunda kalacakları, o zamandan belliydi. Miraz’ın annesi, filmin sonuna doğru borçları kapatmak için Diyarbakır’daki evini satmak zorunda kaldı.

Senaryoda Diyarbakır’ın dokusunu yansıtmak, Miraz uzun zamandır yurtdışında yaşadığı için, Evrim’e düştü. Senaryodaki bazı bölümleri, “Kürt bunu kaldıramaz” diye yumuşattığı da oldu. Diyarbakır’daki seks işçiliğini hikâyeye dahil edip etmemeyi tartıştılar. Böyle bir kadın karakter yargılanır mıydı? Sırrı Süreyya Önder’e danışmak istediler. Evrim, kendisiyle buluşup senaryoyu gösterdiğinde, “Hikâyeyi çok beğendim. Bilhassa hayat kadını hikayesini; buna odaklanın” dedi. Bunun üzerine seks işçisi karakteri senaryoda kaldı.

Film öyküsünü yazım süreci boyunca Sibel, hemen her gün Evrim’in yanındaydı. Yazdıklarını Sibel’e okuyordu. Evrim odasında çalışırken kapısını kapalı tutardı. Nadiren ara verirdi. Sibel ise içeride ya yemek hazırlar ya da kitap, gazete okurdu. Çalışma odasının kapısını tıklattığında Evrim, bir cümlelerin ortasında ya azar işitirdi:

“Çay içer misin?”

“E sıçtın içine!”

Sibel bir süre sonra bir ihtiyacı var mı yok mu diye sormak için de olsa kapıyı çalmamaya başladı. Bu kez de, “Sen ne gavur çıktın! Hiç demiyorsun bu kız burada öldü mü, kaldı mı? Aç mı, susuz mu?” sitemiyle uğraşmak zorunda kaldı.

Evrim, film öyküsünün bitirdiği bölümlerini Sibel’e okumak için, “Ben şimdi okuyacağım, sen sahneyi gözünde canlandır” deyip karşısına geçiyordu.

“Şimdi çocuklar evden çıkıyorlar. Sur manzarasını düşün. Kuçeler düşün ha... Sokakları aklına getir. Çocukların anne babalarının öldüğünü öğrendikten sonra kendilerini sahipsiz hissettiğini düşün.”

Yazdıklarını sevdiklerine de okutuyordu. Onların fikirlerine önem veriyordu ama metinde uyuşmadıkları yerler olduğu zaman, kendi yazdıklarına yeteri kadar ikna olmuşsa, karşısındakinin söyledikleriyle inceden dalga geçerek onu devre dışı bırakıyordu. Sibel bir gün, hikâyenin bir yerinde çocukların tek başlarına olmasının garip durduğunu söyleyince, Evrim başladı sayıp dökmeye:

“He hepimizin bakıcısı vardı, değil mi? Sen evde tek kaldığın zaman kaç yaşında olduğunu hatırlıyorsun? Sur’daki çocukların evde bakıcısı vardı da bakıcıya bıraksınlar?”

Yeniden başlayan kemoterapi tedavisi nedeniyle bir süre yazmaya ara vermek zorunda kaldı. Metinler, Evrim ile Mizar arasında gidip geliyordu. Senaryonun üzerinde beraber değişiklikler yaptılar. Metin son halini 2007 yılının Şubat’ında aldı.

Evrim, filmde anlatılan “Zilli Kurt” masalını Yaşar Kemal’in bir anlatısından esinlenerek yazmıştı. Filme öncelikle, “Zilli Kurt” ismini vermeyi düşündüler. Bir yandan da Miraz, hikâyedeki temel meselelerden birinin görmek, fark etmek olduğunu düşünüyordu. Taşındığı günden beri Diyarbakır’dan kulağına en çok çalınan cümlelerden biri, “Gördün mü?” idi. Evrim’le tekrar konuştuklar ve anlaştılar. Filmin adı “Min Dît” (Ben Gördüm) oldu.

Hakan Karsak, Diyarbakır Şehir Tiyatrosu’nda sahneye çıkan bir oyuncuydu. Miraz, film için JITEM subayını canlandıracak oyuncu ararken Hakan’ın methini duydu. Üç oyununu peş peşe izledikten sonra, ortak bir arkadaşları vasıtasıyla, tanışmak istediği haberini yolladı. “Almanya’dan bir arkadaşımız geldi, film yapmak istiyor” dediler ama Hakan’ın o sırada sinema filminde rol almak gibi bir niyeti yoktu. Miraz, “Bir oku istersen” diye senaryonun kopyasını verdi. Hakan metni okuduktan sonra, Miraz ile görüşmek istedi. Ofis’te küçük bir kafede buluştular. Hikâyeyi bir de Mi-

raz anlattı ve filmi akrabası olduğunu söylediği Evrim’le beraber yapacaklarını ekledi. Hakan, Evrim’i Diyarbakır’da düzenlenen kültür sanat etkinliklerinden tanıyordu. “Hikâye buysa, bu yola sizinle çıkarım” dedi ve filme JITEM subayı olarak dahil oldu. Hem elde avuçta yoktu hem de riskli bir işti. Meşakkatli bir sürecin onları beklediğini bilerek, 2007 yılının Eylül ayında çekimlere başladılar.

Filmin çekilme süreci baştan sona zorluklarla doluydu. Evrim hastalığı nedeniyle sete devamlı gidemese de her fırsatta mutlaka uğruyordu. Diyarbakır halkının desteği olmadan kent genelinde çekim yapılması mümkün değildi. İnsanlar kamera gördüklerinde şüpheyle yaklaşıyorlardı. Evrim de bunu bildiği için, belediyeye haber vererek, “Diyarbakır’ın hikâyesi çekiliyor, söyleyin de ekibe zarar gelmesin” demişti.

Oyuncu ekibinin tamamı Diyarbakırlıydı ama teknik ekibin bir kısmı yurtdışından bir kısmı da İstanbul’dan gelmişti. Maddi sıkıntılar nedeniyle filmin olabilecek en kısa zamanda çekilmesi şarttı. Çekimler yaklaşık beş hafta sürdü. Yurtdışından gelen görüntü yönetmeni son hafta kalamayınca kameramanlardan biri onun yerine geçip, “Hadi, bitiriyoruz bu işi” dedi ve film öyle tamamlanabildi.

Bir sahnenin Dicle Haber Ajansı’nda çekilmesi gerekiyordu. İstanbul’dan gelen ekipteki bazı çalışanlar, “Burası PKK’nın yeri” diyerek ajansın ofisine çıkmak istemedi. Fransız kameraman, sahne başlamak üzereyken ekibin bir kısmının neden yukarıya çıkmak istemediğini anlayamadı. “Bana ışıkçı lazım. Neden gelmiyorlar?” diye sordu. Miraz, “Kusura bakma, başka türlü yapmamız gerekecek burada çekimleri” demek zorunda kaldı ve yabancı kameramana durumu anlatmaya çalıştı. Işıkcılar ofise çıkmadığı için o sahneyi kendi aralarında başka bir çözüm yaratarak çektiler.

Türlü zorluklara karşın çekimler sona erdiğinde yapı-

lan iş, tüm ekibin içine sindi. Filmi ilk kez, Diyarbakır Şehir Tiyatrosu sahnesinde beraber izlediler. Ancak çekimleri 2007'de tamamlanan filmin vizyona girmesi 2010 yılını buldu. Yönetmen Fatih Akın'ın filmin post prodüksiyon kısmında destek olması, rahatlatıcı bir etki yarattı.

Filmi gönderdikleri Adana Film Festivali'nden ret cevabı aldılar. Antalya Film Festivali'ne ise seçilip seçilmeyeceği belli değildi. Filmin festivale seçildiği haberi, ilkin Sırrı Süreyya Önder'e ulaştı. Miraz da Antalya'ya gideceklerini ondan öğrendi. Olumlu yanıt aldıklarında, hepsi çok şaşırdı ve sevindi. Evrim, bedenlen çok yorgun olsa da, Antalya'daki basın toplantısına katılmak istiyordu. Miraz'ın deyişle, festival boyunca bütün ekibi gölgesiyle koruyup kollayan bir ağaç gibi yanlarındaydı. Pozitif tutumu, filmin tanıtımına da yansımıştı. Diğer yandan film de ona moral oluyor, enerji veriyordu.

Evrin, festival boyunca çok yoğundu. Sabahları erken saatte kalkarak filmin tanıtım organizasyonuyla uğraşıyordu, basına servis edilecek haberlerle ilgileniyordu. Durmak bilmeden oradan oraya koşturuyordu. Akşamları Miraz ile Hakan'ın yanına beş dakika uğrayarak bilgi veriyor, kimlerle görüşmeler yapacağını anlatıp dönüyordu.

Antalya'daki ilk gün bütün ekip için telaş içinde geçti. Gösterimden bir gün önce Evrim, Miraz ve Hakan, otel odasında bir araya geldi. Evrim'in yazdığı ilk film öyküsü, Miraz'ın yönettiği ilk uzun metraj filmi ve Hakan'ın ilk sinema deneyimiydi. Hepsisi de çok heyecanlıydı. O günün akşamında yemekte tebrik edenler de olmuştu, ekibi tanımlarına rağmen sadece uzaktan bakmakla yetinenler de... Gösterimden sonra tepkiler geleceğini tahmin ediyor ama bu tepkilerin sertlik derecesini kestiremiyorlardı.

Sabah oldu, filmin festivaldeki gösterim saati gelip çattı. Salon dolup taşmıştı. Evrim, Miraz, Hakan ve çocuk oyun-

cular salonun ortalarında yan yana oturdular. İzleyiciler merakta, ekip heyecanlıydı. Filmde, bir grup çocuğun yaktıkları ateşin etrafında şarkı söyledikleri bir sahne vardı. Miraz çocuklara, “İstedığınızı söyleyin” diye onları serbest bırakınca, “Ka welatê min Kurdistan” (Nerede memleketim Kürdistan) şarkısını söylemişlerdi. O sahnenin hemen ardından “Kürdistan” sözcüğünü duyan bazı izleyiciler salonu terk etti. Hakan salondan çıkanları görünce biraz tedirgin oldu. Evrim ise sakin bir şekilde arkasına dönüp baktıktan sonra hafif bir tebessümle filmi izlemeyi sürdürdü. Film bitince, bazı jüri üyelerinden tebrik aldılar. Sıra, basın toplantısına gelmişti.

Salondan basın toplantısının olduğu yere, “Adiler”, “Şerefsizler”, “Vatan hainleri” hakaretleri eşliğinde gittiler. “Terörist grubu geliyor” diye salona gelişlerini duyuran bir vatandaş da oldu. Film ekibi, basın toplantısından hemen önce kapıda yaşanan tartışmalardan henüz haberdar değildi. “Ülkeyi bölmek istiyorlar arkadaşlar, sakın oyuna gelmeyin” diye bağırان bir yanda, “Gerçekleri yansıtan bir film, çok güzeldi” diyen öte yandaydı.

Basın toplantısının olacağı salona girdikleri sırada Hakan’ın aklı, filmin çocuk oyuncularındaydı. Onlara göz kulak olma görevi Hakan’a verilmişti. Çocuklar etrafa şaşkınlık içinde bakıyorlardı. Fırat karakterini canlandıran Muhammed, festival vesilesiyle ilk defa Diyarbakır dışına çıkmıştı. Babası, o zaman cezaevindeydi. Hayatında ilk kez bir otelde kalıyordu ve açık büfeyi çok sevmişti. Gülîstan karakterini oynayan Şenay ise sabahları odasından denizi görmenin heyecanı içindeydi. Gündemi farklı olan çocuk oyuncular, gergin geçecek basın toplantısını seyretmekle yetindiler.

Toplantıyla beraber, tartışmalar da başladı. Evrim, gelen sert tepkilere serinkanlılıkla yanıt vermekte gayet başarılıydı. Salondaki izleyicilere senaryonun gerçek bir hikâyeden yola çıkılarak yazıldığını tekrarlamak durumunda kaldı. Ki-

mi zaman alkışlarla kesilecek konuşmasında filmi ithaf ettikleri Diyarbakır'ın çocuklarını, karşısında oturan izleyici kitlesine anlatmaya çalışıyordu:

“Biz orada savaş coğrafyası anlatmak istedik. Tahmin ediyorduk böyle tartışmalar olacağını ama bu denli sertleşeceğini düşünmüyordum. Ben Diyarbakır'da yaşıyorum. İsterdim ki, bu Sevr korkusu, ‘Ülke bölünüyor’ sendromunu yaşadığımız oranda, bu ülkenin bir parçasında çocukların bunları yaşayabilme ihtimalinden rahatsızlık duyulsun. Bir çocuğun anne babasız kalması, sokaklarda dolanması beni daha fazla rahatsız eder.”

Toplantı salonu, filmi beğenenler ve film ekibini linç etmeye hazır olanlar şeklinde ikiye ayrılmıştı. Bu iki grup arada birbirlerine de laf atmaktan geri durmuyordu. Basın toplantısının soğukkanlı bir şekilde tamamlanmasında Evrim'in payı büyüktü. Ağabeyinin askerde olduğunu söyledikten sonra senaryonun neden bir asker üzerinden anlatıldığını soran kadına Evrim, “Umarım ağabeyiniz bir sıkıntıyla karşılaşmaz ve kavuşursunuz” diye cevap verdi. Seyirciyle sakin bir iletişim kurmuştu. Hakan ise tepkiler sırasında öfkesine yenilmemişti ama salon boşalmadan önce yaşanan gerginlik üzerine birkaç şey söylemek istedi:

“Ben otuz beş yaşındayım. Doğma büyüme Diyarbakırlıyım. O çocukların yaşadığı travmaların çok daha büyüğünü yaşadım. Bugüne kadar herkesin açısından bakabildiniz. Filistinli çocuğa bakabildiniz. Irak'taki çocuğa bakabildiniz. Afganistan'daki çocuğa bakabildiniz. Biraz da Doğu'daki çocuğun gözünden bakın.”

Bazı izleyiciler tarafından alkışlanan sözlerini bitirdikten sonra, toplantı sona erdi. Evrim, basın toplantısı bittikten sonra Hakan'a eğildi:

“Ben de bu toplantı nasıl bağlanacak diye merak ediyordum. Geri zekâlı, aferin sana!”

Film gösterimini ve basın toplantısını sağ salim atlatabilmişlerdi. Ancak gördükleri tepki, izleyiciyle sınırlı kalmadı. Hakan'ın festivale katılan arkadaşlarından biri, gz göze gelmelerine rağmen selam vermeye tenezzül etmedi. Ekip olarak yalnızlaştırıldıklarını hissettiler. Bir gün önce sohbet ettikleri insanlar arasında film gösteriminden sonra yüzlerine bakmayanlar oldu. Öte yandan, Diyarbakır'dan gelen film ekibi için festivalde olmak başlı başına bir mutluluk kaynağıydı. Bir dertleri vardı ve onu anlatmış olmanın sevincini yaşıyorlardı.

Ödül töreni sabahı, Evrim'le lobide buluştular. Evrim'in yanında bir gazeteci arkadaşı vardı. "Dışarı çıkacağım, sigara alıp dolaşacağım" dedi Hakan. Otelden beraber ıktılar. Hakan dl törenine dair bir beklentisi olup olmadığını sordu:

"Bir şey alacağımızı sanmıyorum ama iyi bir şey yaptık."

"Evet, iyi bir şey yaptık."

Birer sigara içip otele döndüler. Hakan, dl törenine ne giymesi gerektiğinden emin olamadığı için, Evrim'e danıştı. Evrim takım elbisesi olup olmadığını sordu. Eğer yoksa gidip alabileceklerini söyledi. Hakan'ın takım elbisesi vardı, yeni olmasa da giyebilirdi. Evrim Hakan'ın yanından ayrılmadan, "Kafana ne eserse onu giy, boş ver. Keyfine bak!" dedi.

Tren gecesinden bir beklentileri yoktu. Türkiye'de film festivaline Kürtçe isimle katılan ilk film olan "Min Dt"ın, "Behll Dal Jüri zel dl"nü aldığı anons edildiğinde, tüm ekip yerinden hopladı. Evrim sahneye çıktı ve dl en sevdiklerine, çocuklara adadı:

"Bu film çok tartışıldı, ancak ben bu dl kardeşliğin dl olarak görüyorum ve Diyarbakırlı ocuklar adına alıyorum. dlm Lice'de oyuncakları ile oynaması gerekirken bomba ile yaşamını yitiren Ceylan nkol'a adıyorum."

Hiçbir zaman esirgemediği sözünü, beyaz perdeye başarıyla yansıtmasını bilmişti. Taşın altına elini koymak herkesin harcı değildi ama Evrim bunun da üstesinden gelmişti.

Törenden sonra Miraz ile Hakan, kutlama niyetine birer bira içtiler. Evrim o sırada yanlarında değildi. Yan masada tanıdıkları iki yönetmen ve bir görüntü yönetmeni oturuyordu. Bu üç kişi, bir süre sonra masalarına laf atmaya başladı. “Bu ülkede böyle işler yapılamaz, yapılmasına izin veremeyiz” diyorlardı. Miraz ile Hakan, üç sinemacı ile konuşabilmek ümidiyle laf atılan masaya geçti. Hakan, dili döndüğünce dertlerini anlatmaya çalıştı ama masada anlama çabası içinde olan yoktu. Yıllar sonra Hakan’a reddedeceği bir proje teklifi götüren o masadaki üç kişiden biri, “Bu sektörde bir daha iş bulamayacaksınız” bile dedi!

Evrime ödülünden sonra aklına geldikçe, “Bize ödül verdiler” deyip gülüyordu. Filmin faili meçhullere dikkat çekmiş olmasından ötürü çok mutluydu. Belçika, Almanya ve İspanya gösterimlerine giden Hakan, her gittiği festivalde Evrim’in de orada olmamasına hayıflanıyordu. Filmin uluslararası alanda yarattığı etkiyi Evrim yerinde göremedi. Sibel, Londra Film Festivali’ndeki gösterime gelmesini çok istedi fakat Evrim, “İsterdim fakat çok yorgunum. Yolculuğu kaldıracak halim yok” diyerek gidemedi. Sibel’in filmi izleyen Londra’daki sanatçı arkadaşları, Türkiye’de yaşayan bir Kürt kadınının yazdığı film öyküsüyle sinema sektöründe ses getirmesinden çok etkilenmişti.

Yaşadıkları zorlukların Türkiye’deki dağıtım sürecinde devam edebileceğini öngörmüşlerdi ama bir yandan da “Bunu da göğüsleriz” diye düşünüyorlardı. “Min Dît” daha Diyarbakır’da vizyona girmeden, farklı kesimlerden “Bu film bizi temsil etmiyor” şeklinde itirazlar yükseldi. Filme hem Kürt hem de Türk tarafından eleştiriler yağdı. Evrim film hakkında çıkan eleştirilere gönül koyuyordu. Kimseye yara-

namadığını, derdini anlatamadığını düşünerek çok kırılmıştı. *Taraf* gazetesindeki „Kürtler Vadisi“ köşesinde kaleme aldığı “Min Dît ve Sahipsizlik” başlıklı en son yazısında, bu kırılganlığını dile getirdi:

Antalya Film Festivali'ne kabul edilmesini hem biz hem de medya hayretler içinde karşılıyor. Çünkü ilk defa Kürtçe ve politik bir film Antalya'da kabul görüyor. Fazla umutlanıyoruz. Antalya'dayız ve ortalık ziyadesiyle gergin. Kimileri bizi görünce 'Sevr'i hortlatıyorsunuz' diyor. Berideki kadın 'Türk askerine düşman bunlar, bunların hepsi yalan, PKK'dan para almışsınız' diye feryat ediyor. Şimdi gelelim 'öz topraklara' ve Diyarbakır'a... Kimseye yaranamamak diye bir şey hakikaten varmış. Hiç de güzel bir şey değilmiş. Sınırlı ve kıt imkânlarla sayılı kopyalanabiliyor film. Öyle 'Heyyy vizyondayız, bizi izleyin anacığım, gişe rekorları kıracağız' nereeee, biz nere! Filmde anne babası JITEM tarafından öldürülen ve yalnız kalan, sokaklara düşüp kendi intikamını alan, şiddet ortamında şekillenip, en nihayetinde yolu İstanbul'daki hırsızlık çeteleriyle buluşan iki çocuk... Demem o ki çözülmüş bir 'mutlu son' yok. Ama biz ne yapalım, gerçek bir hayat hikâyesinden esinlendiğimizi kimseye anlatamıyoruz. 'Böyle politik bir şehirde nasıl olur da iki çocuk sahipsiz kalır, bu film bizi yansıtmıyor' eleştirileri. Bir yerde başka tepkiler, öbür yerde başka. Ne İsa ne Musa dedikleri bu olsa gerek. İki halk ve tamamen kopmuş iki dil. Gir bakalım araya, nereye buyur edileceksin. İyi bir şey mi yaptın, kötü bir şey mi? Sahi sen bunu niye yaptın? Kürt sineması nereye düşer abilerim ablalarım, emek nereye...¹

1 <http://bianet.org/kurdi/toplum/121263-min-dit-ve-sahipsizlik>

"Her isyan
arkasında
'arızalanmış'
bir toplum
bırakır."

"Ben gülmeyi çocukluğumdan aldığımı düşünüyorum."

Hastalık Dediğin: “Yaşarsın, Olur Biter!”

Kanser, Evrim’in bedenini genç yaşta esir aldı. Kemoterapi tedavisi ile çok sevdiği kıvrıkcık sarı saçları dökülmeye başladı. Bir süre peruk takmak istemedi, çok üzölmüş-tü. Sonradan zaman içinde bu fikre alıştı. “Çok güzel saçların var” denildiğinde, “Tedavide hepsini kaybetmişim. Şimdi olabildiğine uzatmak istedim” diyordu. Saçları tekrar çıkmaya başladıktan sonra bir ara kırmızıya boyattı. Diyarbakır’da Kürtçede “kızıl saçlı” anlamına gelen “por sor” diye çağırılması, bundandı.

Nurhak’ı başına gelen en travmatik olaylardan birinin eresinde hayata bağlayan, Evrim olmuştu. Birine destek olmak istediğinde bir şey demesine gerek kalmıyor, yanı başında olması yetiyordu. İnsanlarla candan ilişki kurmasını seviyordu ama kimsenin hayatına müdahaleci değildi. Akıl vermeyi de sevmiyordu. Nurhak’a zor zamanlarında, “De hele gel, benimle ilgilen” ya da “Hadi çay içelim” deyip onu yanında tutmuştu. Nurhak, Evrim’in hayata karşı edindiği içten rahatlığın kendisine nefes aldirdığını hissediyordu. Morali bozulduğunda Evrim hep, “Boş versene” diyordu:

“Yaşarsın, olur biter!”

Kansere yakalanmış olması, hayata karşı rahatlığını pekiştiren etkenlerden biriydi. Nurhak'ın bazı zamanlar Evrim'in hastalığını bir anlığına unuttuğu, onun bu kayıtsızlığı karşısında şaşkınlık yaşadığı oluyordu. Biraz hastalığının da yarattığı duyguyla, her saniyenin değerini bilerek yaşıyordu. Hayatla barışıktı. Küçük şeylerin büyütülmesine dayanamıyordu. Çocuk yaşta edindiği zor durumları ustalıkla idare etme becerisini, yaşamın her alanında kullanmasını biliyordu. Bir problem yaşandığında, sıkıntıları önemsizleştirerek, “Büyütmeye gerek yok” diyor ve kriz anlarının altından ustalıkla kalkıyordu.

Evrim'in hastalığının ilerlediği dönemdi. Günlerden bir gün, Nurhak ile kırk yıl sonrasının hayalini kurmaya giriştiler. Değil kırk yıl, kırk gün sonrasının bile Evrim'e ne getireceği belli değildi. Nurhak kendisine hâkim olamayarak ağlamaya başladı. Normalde Evrim'in yanında ağlamıyordu ama bu kez dayanamamıştı. Evrim yine bütün sükûnetiyle Nurhak'ı susturdu:

“Hayal kuruyoruz şurada ya, ne var ki bunda ağlayacak!”

Diyarbakır'ın sıcağından kaçmak için Hazar Gölü'nün kıyısında kiraladıkları evde Jaklin ile beraberlerdi. Gölde yüzdükleri bir sabah, “Bak, Kürt erkekleri bizi dikizliyor” dedi Evrim gülerek. O zaman kemoterapi nedeniyle saçları sıfırdı. “Bende zaten saç yok, kafam balon gibi duruyor. Balon diye vurmasınlar bizi” diye devam etti. Evrim, hastalığıyla dalga geçmesini bildiği gibi, başkalarının dalga geçmesiyle de herhangi bir sorunu yoktu.

Evrim, Jaklin'le Hazar kıyısındaki sohbetlerinde, “Köyü o kadar özlemişim ki” diyordu ara sıra. Jaklin isterse hemen gidebileceklerini söylediğinde ise “Çok yorgunum, bu halde gitmek istemiyorum. Toparlanayım da öyle gidelim” dedi. Halsizliği nedeniyle gidemediler.

Kanseri tiye almasını iyi biliyordu bilmesine ama bazen yüreğinden dosdoğru kopanı söylemekten de çekinmiyordu. Jaklin'e bir gün yine kayıtsızca ama içi de acıyarak şöyle dedi:

“Kimsenin hayatımda gözüm yok, sakın yanlış anlama. Ama o kadar ölmesi gereken insan varken, neden ben?”

Evrim'in sağlığının kötüye gittiğinden haberi yoktu ama hissettiğini düşünüyorlardı. Her konuda olduğu gibi kanserin de ağırlık bir şekilde hayatında yer etmesine hiçbir zaman izin vermedi. Direnciyle çevresindekilere de güç veriyor, kimi zaman onları teskin bile ediyordu. Jaklin, Diyarbakır'da evde oturdukları bir gün Evrim'in ağzından şu sözler döküldüğünde de, “Neden ben?” diye sorduğu zaman olduğu gibi, ne yapacağını bilemedi:

“Benim daha yapacağım çok şey vardı.”

Dostlukları boyunca Evrim'in sağlık durumu hakkın-da çok az konuşmuşlardı. Kanseri, aralarında dillendirilmi-yordu. Genelde Evrim'in yazarlığı ya da gazeteciliği üzerine sohbet ediyorlardı.

Hayatını kaybetmeden yaklaşık bir sene önce, Bülent Birer ile telefonda *Her Dağın Gölgesi Deniz'e Düşer* hakkında konuşmuşlardı. Bülent, “Kalemin kuvvetli, bu yoldan ilerle” demişti o zaman. Evrim ise, “Bu işin sonu belli” diye yanıtlamıştı arkadaşını. Daha fazla kitap ve daha fazla senaryo yazmak istiyordu. “Min Dît“ ona yeni bir kapı aralamıştı. Hikâye anlatıcılığını bu alanda sürdürebilirdi. Zamanının kısıtlı olduğunu biliyor ama üretme fikrinden de vazgeçmiyordu.

Bir gün Evrim'i fena bir öksürük tuttu. “Akciğerde bir şey olabilir” dediler. Röntgen çekildi. Her tetkik sonunda, sonuçları değerlendirecek doktorların başında bekliyordu. “Kanser akciğere sığarsa, bu iş biter” diye çok üzülmüştü o gün. Kötü bir sonuç çıkmasından endişe ediyordu. Tetkikler bittikten sonra, “Doktor burada yok. Sen odanda bekle”

dediler. Tahlil sonuçlarında kanserin akciğerde üç noktaya sıçradığı tespit edilmişti. Ancak bu durumu Evrim'e söyleyemediler. Sonuçların temiz çıktığını, enfeksiyon kapmadığını anlattılar. Evrim, ciddi bir şey olmadığını duyunca rahatladı ve çok mutlu oldu.

Hastalığını çevresindekilerle neredeyse hiç konuşmuyordu. Güçlü ve dirençli bir kadındı. Etrafına kanser değil de grip olmuş gibi bir his veriyordu. Kanser hastalığından "Şerefsizim" diye bahsediyordu. Durumu kötülediği zamanlarda, "Azdı yine şerefsizim bu ara, bakalım ne yapacağız" diyordu. Bir yandan da ablası Mukaddes'in deyişiyle, ölmekten korkuyordu, çünkü hayatı çok seviyordu. Düzenli olarak mektuplaştığı, cezaevinde bulunan köylüsü ve akrabası Taylan'ın kanser olduğunu ve tedaviyi reddettiğini öğrenince, ona kızarak, "Bu kadar bencil olamazsın" demesi de hayatı bu kadar sevmesindendi.

Hastalığının ilerleyecek olması fikri, onu kaygılandırıyordu. Son günlerinde eline aldığı hastane raporları değiştirildiği için, makul sonuçları okuyordu. Kötü olduğu bir gün, "Abla, Fikri ile senin yüzüne baktığımda büyük bir acı görüyorum. Sanki öleceğim de siz bana söylemiyorsunuz" demişti. Sağlık durumunun ondan gizlenmesine rağmen zamanının az kaldığını düşünüyordu. "Çok hızlı yaşamam lazım. Siz yürüyerek gidersiniz, benim koşarak gitmem lazım" demesi de bu yüzdendi.

Her daim enerjik olmaya gayret gösterdiği için, etrafındakiler bazen hasta olduğunu unutuyordu bile. Biri üstüne gittiği ya da kızdığı zaman, "Bak ben kanserim, yazıktır bana" diye şakalaşıyordu. Ya da canı bir yemeğin en güzel kısmını çektiğinde, "Ben kanserim, bana verin" diye gülüyordu. Şakaya da vurmasa, hastalığının görünürlüğü yok denecek kadar azdı. Kanser yarattığı depresif ruh haline ne kendisini ne de etrafındakileri soktu. Nurhak'ın deyişiyle, sevdikle-

rinin kendilerini onun kaybına hazırlamasına izin vermedi.

2009 yılının ortalarına gelindiğinde, durumu kötülemeye başlamıştı. Fidel'in annesi Zeytun, Evrim'in vefatından yirmi gün önce Diyarbakır'a gitti. Ancak o zaman Evrim kimseyle görüşmek istemiyordu. Nisan ayında köyde Evrim'in çok sevdiği "kıvırcım" isimli bir ot biterdi. Kavrulup pilava katılırdı, böreği de yapılırdı. Zeytun, kıvırcım otundan iki gözleme yapıp Evrim'e götürdü. Ancak Evrim'in iştahı yoktu, bir parça yiyebildi. Aynı günlerde Kemal Varol'dan da bir bileklik istemişti. Varol, Evrim'e telefon açarak bilekliği aldığını ve getirmek istediğini söyledi. Ancak Evrim kimseyi, Varol'u da yanına istemediğini söyledi.

Hastalığın en ağır zamanlarında, Nurhak'la beraber baharın hayalini kuruyorlardı. Nurhak, enfeksiyon kapan akciğerlerinin havanın kötü olması nedeniyle toparlanamadığını ama çok sevdikleri Dersim'in temiz havasını içine çektiğinde ona iyi geleceğini, havalar güzelleştiğinde Munzur'da yüzeceklerini, oradan da köye gideceklerini söylüyordu. Öyle ki, bir süre sonra Evrim her öksürdüğünde tekrar ettiği sözlerle Nurhak'ın kendisi de inanmaya başlamıştı:

"Bahar gelecek, Dersim'e gideceğiz. Munzur'a gireceğiz ve sen kendine geleceksin. Bahar kokusu sana iyi gelecek."

Nurhak gibi Evrim de ikna olmuş, "Tamam, kötüyüm ama bahar gelince iyileşeceğim" demeye başlamıştı. Ağır kemoterapi gördüğü ve ağrıların olduğu zamanda bile *Taraf* gazetesindeki "Kürtler Vadisi" köşesinde yazmaya devam ediyordu. Bir yandan yazmayı sürdürüyor, bir yandan da "Ne zaman iyileşeceğim? Ne zaman sokağa çıkacağım?" diye soruyordu. Akıllı hep üretmek, daha fazla üretmek ve en iyisini üretmekteydi. Son ana kadar hayattan kopmadı. Miraz'ı ölümünden bir gün önce gördüğünde, film hakkında konuştukları sırada sordu:

"Acaba elimizden gelen her şeyi yaptık mı?"

Nurhak, Evrim'in son bir yılında yanındaydı. Beraber uyuyup beraber uyanıyorlardı. Hastanede ya da evde, Nurhak hep Evrim'leydi. 2010 yılının Nisan ayı... Evrim ile Fikri'nin evlilik yıldönümü yaklaşıyordu. Evrim'in durumu iyi değildi. Pek bir şey yiyemiyor, ayağa kalkmakta zorlanıyordu. "Yıldönümü için güzel bir peruk yaptırmak istiyorum" dedi Nurhak'a. Kuaföre gittiler. Arka tarafta rahat edebileceği küçük bir oda vardı. Oraya geçti Evrim. "Acıktım" dedi sonra, kuru fasulye söyleyip yediler.

Kuafördeki çocuklardan biri kafasına göre peruğa şekil veriyor, bir yandan da peruğun tozunu atarmış gibi el hareketleri yapıyordu. Evrim çocuğa, "Sen nerelisin?" diye sordu. "Liceliyim" cevabını aldı. Hali yoktu ama çocuğa takılmaktan da geri durmadı:

"Demek Licelisin... Sen kendi kuaförünü açsana. Tabelaya da, 'Saçınızın tozunu attıracağız yazarsın' hatta."

İkilinin sohbet ettiği sırada Nurhak bir anda, "Ateşim mi çıktı acaba?" dedi. Kendisiyle konuşur gibi söylemesine rağmen, Evrim duymuştu. "Sen kesin grip oldun, hemen uzaklaş. Grip olmak istemiyorum, bir de onunla uğraşmak istemiyorum" dedi Nurhak'a. "Sen git, Esen'i çağır" dedi ve Nurhak'ı o gece kendi evinde uyuması için tembihledi. Evrim ısrar edince Nurhak gitmek için ayağa kalktı. Aslında çok yorgun ve halsizdi ama Evrim'i bırakmak istemiyordu. Evrim'in kardeşi Esen'i aradı. Evrim, "Sen Esen'i bekleme, git" dedi. Nurhak kapıdan çıkarken kuafördekiler peruğa son halini veriyorlardı. Kat kat, sarı bir peruktu bu. Evrim çok beğenmişti. Nurhak, "Ne kadar da yakıştı sana" dedi. Evrim aynadan Nurhak'ı süzdü.

"Her şey için sağ ol."

Kendisini sokağa atan Nurhak, Esen'le sokakta karşılaştıklarında ağlıyordu. Diyarbakır'a yağmur yağıyordu. Diclekent'e doğru yola düştü. Yalnız yaşıyordu o zaman. Eve var-

dığında akşam olmuştu. Hiçbir şey yapmak gelmiyordu içinden. Bir çay koydu, arada göz ucuyla bakacağı bir film açtı.

Saat sabahın üçü... Aklı Evrim'de. Bir his aldı Nurhak'ı, eve sığamaz oldu. Televizyonda "Aşk Mektubu" filmine denk gelmiş, onu izlemeye çalışıyordu. Yarı uyur yarı uyanık vaziyetteydi. Birkaç saniye gözü kapandı. O sırada güvercinler havalandı bir kulübeden. Gözünü açtığında içinden, "Evrim'e bir şey oldu" dedi. Saat beşe geliyordu. Aramak istedi, arayamadı. Gitmek istedi, yerinden doğrulamadı. Evrim'in gittiğine emindi, sabah saatlerinde telefon gelene kadar ağladı. Gün aydınlandığında aradılar Nurhak'ı. Son saatlerini Evrim'le geçirmemiş olmak Nurhak'ı yerle bir etti. Evrim o gün Nurhak'ı sanki yanından uzaklaştırmıştı.

Evrim çok sevdiği köyüne en son 2009 yılının baharında gitmişti. Sohbetlerinde Gölpinar'ı özlemle anıyordu. Diyarbakır'da binlerce kişinin katıldığı cenaze töreninin ardından Malatya'nın Akçadağ ilçesine konvoylar halinde, Kürtçe şarkılar eşliğinde gittiler. Evrim'in yüzünü Sultansuyu Barajı'na döndürdüler, bedenini Fidel'in yanına yatırdılar.

Nurhak, Evrim'in kaybindan sonra korkmaz oldu ölümden. "Hayatla bu kadar güçlü bağ kurmuş biri gitmişse, bizim gitmemizin pek de bir anlamı yok" diye düşünüyordu. Hayatına şeklini, rengini, kokusunu veren arkadaşını kaybetmişti. Evrim, yalnızca Nurhak'ı değil, onu tanıyan herkesi derinden etkilemişti. Nurhak arkadaşından hayata sıradan ve basit bakabilmenin ne kadar kıymetli olduğunu öğrenmişti. Gerçekçi bir yapıya sahip Nurhak'a, akşamları güneş batarken yaşadığı nahif şaşkınlığı bırakmıştı giderken:

"Kız, gitti yine. Güneş battı. Nasıl oldu? Öyle bir yer kaplıyor ki..."

“Ben hiç üstüme alınmadım ki bu hastalığı.”

Ayrımcılığa Karşı İLEF Evrim Alataş Ödülü

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi (İLEF) Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü'nden Sevilay Çelenk, Evrim'in yazılarını ilgiyle takip ediyordu. Okuduğu yazılardan aldığı his ona niyeysel yazarın genç bir erkek olduğunu düşündürmüştü. Kocasıyla Evrim'in yazdıkları üzerine, "Evrım bugün de bunu yazmış" diye hasbihal ettikleri çoktu. Sevilay Hoca'nın, *Radikal İki*'de "Moral neyi yener kekê?" başlığıyla yayımlanan yazısını okuduğu bir gündü:

Kemoterapinin beş günlük yan etkisinden kurtulmuşum, saçlarım dökülmeden evvel Diyarbakır'ın sonbaharının tadını çıkarayım diyorum. Hava nihayet biraz serinlemiş. Kim kanseri duysa, 'Bu işin ilacı moral' diyor. Meditasyonlar, reikiler, şifalı otlarla dolu telefonlardan kurtulup Diyarbakır'ın sokaklarına atıyorum kendimi. Adına şimdilik 'moral' dediğim sihri arıyorum. Her yer çocuk! Dünyanın bütün sihirlerini bozacak kadar gerçek, yoksul, uyanık ve çoklar. Selpak satan veya araba camı silen, her ne ile meşgulse, Diyarbakır'daki çocukları reddedersen, 'Canın sağol-

sun' deyip gidiyorlar. Can sağığı topluyorum ben de. Çok ve bedava!..¹

Hayranı olduğı bu gencin hasta olduğunu bu cümlelerle anladı. "Destek olunması gereken genç bir yazar" diye geçirdi içinden. Aslında âdeti değildi ama bir mektup yazmak istedi. E-posta adresini aramaya koyuldu. Diyarbakır'da yaşayan ağabeyini arayıp durumu ilettiğinde, "Kadın bir yazar o galiba" cevabını alınca, şaşırdı. Ağabeyi, adresi bulursa haber vereceğini söyledi fakat sonradan ses çıkmadı. Bunun üzerine bilgisayar başına oturup "Evrım Alataş" ismini çeşitli e-posta adresleriyle kullandı ve konu başlığına da sadece "Deneme" yazıp göndermeye başladı. "Bir adres tutmasa diğeri tutar" diye düşünerek sekiz adrese e-posta gönderdi. İki gün sonra hatırladıkça çok gülecekleri bir cevap geldi: "Ne denemesi?"

Evrım de Sevilay gibi içerik kısmını boş bırakarak sadece konu başlığına bu iki kelimeyi yazıp göndermişti. Yanıt aldığına sevinen Sevilay, "Yazılarınızı çok beğeniyorum. Eşim de öyle. Ben de Diyarbakırlıyım" yazdı. Arkadaşlıkları, bir deneme e-postasıyla böyle başladı.

Evrım'in kemoterapiye devam ettiğı dönem, Sevilay yurtdışında yaşıyordu. Yazışmaları devam etti. Bir gün, "Burası çok güzel. Masal gibi. Keşke biraz toparlasan da yanımıza gelsen. Çok huzurlu" diye yazdı mektup arkadaşına. Evrım de gelmeyi istediğini ancak tedavinin bitmesi gerektiğini söyledi ve Sevilay'a çok dokunan bir cümle yazdı:

"Çok huzurlu demek..."

Sevilay Türkiye'ye döner dönmez görüşmek üzere sözleştiler. Evrım'in Ankara'ya geldiğı bir gün, Mülkiyeliler Birliğı Lokali'nde buluşmaya karar verdiler. Sevilay lokal kapısından içeri girdiğinde, esmer bir kadın aramaya başladı. Uzak-

1 <http://www.radikal.com.tr/radikal2/moral-neyi-yener-kek-874167/>

tanı açık tenli, sarı saçlı bir kadının kendisine el salladığını gördü. Masaya yanaştığında kadın ona, “Kara kafalı birini mi arıyorsun?” diye sordu. Evrim, Sevilay’a yalnız olmadığını söyleyerek, “Randevu verdiğim, fotoğrafımı görmeyen herkes aynı şeyi yapıyor” diye güldü. Tanıştıklarına memnun olmuşlardı.

Sevilay ile bağları kopmadı. Birbirlerini arayıp sormaya devam ettiler. Yazışmalarının birinde nasıl olduğunu sorduğunda, “Bir ameliyat geçirdim, bugün de hayattayım” cevabını aldı. Evrim’in durumu kötüye gidiyordu. Onu son kez Diyarbakır Havaalanı’ndan aradı. Gazeteci İrfan Aktan ile havaalanında denk geldiklerinde Evrim’in kulaklarını çınlattılar. Sağlığının iyi olmadığını biliyorlardı ama sesini duymak istediler. Aradıklarında, telefonu Mukaddes açtı. Evrim’in konuşacak halde olmadığını söyledi. O telefon görüşmesinden birkaç saat sonra, Evrim’i kaybettiklerini öğrendiler.

Agos gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Hrant Dink öldürüldükten kısa bir süre sonra, Ankara Üniversitesi İLEF’ten bir grup hoca bir araya gelmişti. Dink’in ölümüyle yaşanan travma vesilesiyle, ayrımcılığa odaklanacak bir ders açmak istiyorlardı. Ayrımcılık meselesi her ne kadar başka derslerin içinde işlenen bir konu da olsa, yeteri kadar ele alınmadığını düşünüyorlardı. “Ayrımcılığa Karşı Dersler”in ortaya çıkışı, bu yetersizlik fikri sonucu oldu. 2007 yılının bahar döneminde önerilen ders, aynı yıl güz döneminde seçmeli ders olarak başladı.

Derse katılım çok yüksekti. Her hafta ayrımcılığa maruz kalan kesimlerden çağrılan bir konuk, İLEF öğrencileriyle “Türkiye’de Kürt Olmak”, “Türkiye’de Yahudi Olmak”, “Türkiye’de Ermeni Olmak”, “Türkiye’de Alevi Olmak” gibi konu başlıkları altında buluşuyordu.

Dersi veren akademisyenlerin aklında bir de ödül fikri vardı. Bu fikir esasen Evrim’den bağımsız olarak ortaya çık-

mıştı. Sevilay, Evrim'in genç yaşta ölümüne çok üzülüyordu. O zaman fakültenin dekan yardımcısıydı. Hrant Dink anısına başlatılan dersin bir parçası olarak ödül verilmesi kararlaştırıldığında aklına, kalemini ölene kadar ayrımcılığa karşı mücadele etmek için kullanmış genç bir kadın gazeteci olan Evrim geldi. Ödülün onun anısına verilmesi fikrini fakülte yönetimiyle de paylaştı. İLEF için şanslı bir dönemdi. Dekan Eser Köker öneriyi kabul etti ve ders kapsamında verilecek ödülün adı, "Ayrımcılığa Karşı İLEF Evrim Alataş Ödülü" oldu.

Eser Köker, ilk olarak Yıldırım Türker'in ödül aldığı 2011 yılında yaptığı konuşmada, "Ayrımcılığa Karşı Dersler" in ayrımcılık suçlarına bir tepki olarak lisans derslerine eklendiğini söyledikten sonra, "Sadece didaktik bir metin içinde öfkemize patikalar bulamıyoruz. Bir toplum bu kadar çok acıyı kısa bir süre içinde yaşarsa, üzerinden atamıyor. Atabilmesine ses verdiği için ödül 'Evrım Alataş Ödülü' oldu" demişti.² Türker'in ardından altı yıl üst üste verilen ödülün diğer sahipleri sırasıyla Ragıp Zarakolu, Ümit Kıvanç, Karin Karakaşlı, Pınar Öğünç ve Jin Haber Ajansı (JINHA) oldu.

Evrım Alataş Ödülü'nü Eser Köker'den sonra gelen diğer dekanlar da sahiplendi ve yönetimle herhangi bir sorun çıkmadı. Dersi veren akademisyenler Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile ihraç edilince, "Ayrımcılığa Karşı Dersler" de ortadan kalktı. Öğrencilerden gelen yoğun talep nedeniyle yüz kırk kişi olan kontenjan artırılmak üzereyken, ders bitmişti.

Evrım'in anısına 2011 yılında başlayarak verilen İLEF ödülünün özelliği, ödülün sahibine o dönem ayrımcılık dersini alan öğrencilerin karar veriyor olmasıydı. Vize sorularından biri, "Sizce bu sene Evrim Alataş Ödülü'nü kim al-

2 <https://m.bianet.org/bianet/toplum/129191-yildirim-turker-ilef-odulunu-sivil-itaatsizlere-adadi>

malı ve neden?” olarak belirlenmişti. Dersi veren hoca, sorunun cevabını desteklemesi için verilen yanıtlara öğrencilerin okudukları yazıları da eklemelerini istiyordu. Öğrenciler dersi aldıklarında, ödülün bir parçası olacaklarını biliyor ve bundan heyecan duyuyorlardı. Genelde aralarında ortak bir aday belirliyorlardı. Ödülün kime verileceği belli olduktan sonra, organizasyonu da yine fakültenin öğrencileri yapıyordu. Dönemin son dersi, ödül töreni oluyordu. Bu süreç, etkinliğin hazırlık sürecinde yer alan genç ve gönüllü ekip için de öğreticiydi.

Öğrenciler tören için Evrim’in gazete yazılarından veya kitaplarından bölümler seçiyor, bazı pasajları ödül töreni için seslendiriyorlardı. Öğrenciler arasında Evrim’i tanıyanlar olsa da, ismini duymamış olanlar da vardı. Ders ve beraberinde gelen ödül töreni, öğrenciler için toplumdaki dezavantajlı grupların yanı sıra Evrim’i tanımları için de bir karşılaşma zemini yaratıyordu. Dersi aldıktan sonra dünyaya bakışının değiştiğini söyleyen öğrenciler oluyordu.

“Ayrımcılığa Karşı Dersler”i veren hocalardan Ülkü Doğanay’a göre, Evrim’in sadece gazeteciliği değil, edebiyatla olan ilişkisi de önemliydi. Kürt bir kadın olarak ayrımcılığa uğrayan herkes adına yalın ama mizahi bir dille kalem oynatmasını ve ayrımcılık mevzuunun özünü irdelemesini değerli buluyordu. Barışın toplumsallaşmasında akademiye de rol düştüğünü hatırlatan Sevilay ve Ülkü’ye göre, İLEF’in barışa özlem duyan biri olan Evrim’i sahiplenmesi, bir bakıma toplumsal barışı da sahiplenmesi demekti.

İsminin anıldığı her yerde onu tanıyanların yüzüne hüzünden çok, kocaman bir gülümsemenin yerleşmesi tesadüf değil... Evrim’in, *Taraf* gazetesinin “20 Soru” köşesinde yer alan, “Öldüğünüzde cennete giderseniz Tanrı’nın kapıda size ne söylemesini istersiniz?” sorusuna verdiği, “Haklısın, Kürtlere haksızlık ettim” yanıtı hâlâ akıllarda... Benzer

bir durumda Sibel'in söylemek isteyeceği ise Evrim'le tanışma şansı yakalayanların duygularına tercüman oluyor sanıyorum:

“Tanrı varsa ve bir gün karşılaşırsak, ‘İyi ki Evrim’i bana verdin’ derim.”

"Kendine gülebilmek, yaşadığına gülebilmek dirençtir."

Suya Anlatılanı Taşa Yazan

NESLİHAN CANGÖZ

Evrım Alataş'ın kitabı, son 60 yıllık tarihimizin Malatya'nın Gölpınar köyünden nasıl görüldüğünü, hem Alevi hem Kürt, yani çifte kavrulmuş olan bu köyün insanlarınca nasıl yaşandığını anlatan, neredeyse tamamı tanıklıklara dayalı bir yarı biyografi, anlatı/roman. Bu köyün tek özelliği *kullandıkları dilin ağızlarında şişmesi veya dinlerinin esrar gibi gizli saklı olması* değil. Bu köy Teslim Töre'nin doğduğu, Deniz Gezmiş'in Yusuf Aslan'ın, Hüseyin İnan'ın, Sinan Cemgil'in kerpiç damlı evlerinde misafir edildiği, ahırlarında saklanan silahlarla Nurhak'a çıkıldığı, çocukların adlarının İhtilal, Lenin, Stalin diye konulduğu, derenin başındaki söğüt ağacının bildiri panosu haline geldiği, Hz. Ali'nin cenk hikâyeleri yerine romanların, felsefe kitaplarının okunduğu, devrim düşü gören solcu bir köy aynı zamanda. Roman işte bu köydeki iki ev üzerinden, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının konakladığı, Teslim Töre'nin baba evinden, Fidel'in ağzından anlatılıyor. Fidel, Teslim Töre'nin yeğeni, Evrim Alataş'ın “Benim çocukluğumdu” dediği kuzenidir. Romanın ilk sayfalarında Fidel, bir daha doğrulmamak üzere uzandı-

ğı yerden bize 1994'e kadar son altmış yılı anlatacağını söyler. Ağırlıkla anlatılan 60'lı, 70'li yıllar ve sonraları... Anlatılan Deniz'lerin başlarının üzerinde bir martı sürüsüyle köye geldiği zamanlar (kitapta pek az kullanılan metaforların belki de en güzeli), kanlı Nurhak Dağı, yarın devrim olacakmış gibi tarlaların nasıl bölüşüleceğini düşünme zamanları, 12 Eylül travması, Diyarbakır cezaevi ve ardından yine yolu düşerle, dağlarla kesişen başka gençlerin zamanı... Anlatılan, asker postalına, gece gündüz basılmaya alışık aynı evden, yine bir dağ düşüyle yola çıkan 17 yaşındaki Fidel'in, dağdaki ilk gününden bedeninde altı kurşun deliğiyle döndüğü zamanlar...

Ortak hafızamızda direnişle, umutla olduğu kadar kanla, cinayetlerle, işkencelerle, hulasa acıyla yer eden bu dönemleri, Evrim Alataş öfkenin zehir zemberek, yakıcı diliyle değil, masalsı, sade ve mizahi bir dille anlatıyor. Masalsı ama anlatılan her şeyin gerçek olduğunu bir an bile unutturmayan, mizahi ama acı ve hüznü en derininizde hissettiren, zor ama olağanüstü kıvamda bir dil...

Sabah vakti inekleri sürüye katan kadınlar, ayazda burunları donmuş halde, ellerini koltuk altlarına yerleştirip yeni haberi birbirlerine anlattılar. Haber hızla yayıldı. Dişi dökmüş yaşlıların gözleri büyüdü, gençler damızlığa gelmiş boğa gibi burnundan soludu. Korku, cümle ahaliye tebelleş oldu; buz gibi yılanlar gezindi koyunlarda. Milletın gözüne uyku girmedi.

Veya...

Zaman ellerinde ıslak sopalarla Türkçe hayatı öğreten öğretmenlerin zamanıydı. Kafasını kaldıranın kafasına şiinggg! Dayağın teknikleri, yeni dilin rakamları, harfleriyle aynı anda giriyordu çocuk dünyasına. Parmak uçlarını bir-

leştireceksin, tırnaklarının ucuna degecek biçimde vuracak öğretmen: Şiinngggg! Tuvalet'e sık sık gitmek mi? Köy çocuklarının çıplak ayakla dolaşıp da üşüttüğünü, ha bire çişe gittiğini de kim söylemiş? Dinler mi öğretmen? Çiş de ne kelime ayrıca? Sıçağım geldi, işegim geldi öğretmenim! Alevi mahallenin çocukları sadece yeni lisanla değil, yeni dinle de tanışıyordu. Hâsâ sizlerden “Hz. Muhammed karga kovalarken”, “Atatürk’ün annesi Amine Hanım’dır öğretmenim,” diye yeni bilgileri ve mitleri birbiriyle karıştırıyorlardı. Kafalarına yedikleri ıslak sopanın şişlikleri karıncalanıp, yavaş yavaş dağıldıkça, bu karışıklık da dağılıyor, her şey resmileşiyordu.

Anlatı/romanın tek kahramanı Fidel değil. Evrim Alataş bizi elimizden tutup Gölpınar köyünün orta yerine götürdüğünde, diğer kahramanlarla yani Xace Nene’yle, Zeytun Hanım’la, gelinlerle, aslında “siz *deyin Anadolu Kadını, ben diyeyim Alevi-Kürt kadınlarıyla*” tanışırız. Sanki fotoğraf karesine yanlışlıkla girmiş gibi, resmin en gerisinde, belli belirsiz seçilen, bazen de resmin ortasındaki erkeğin gözalcı ışığıyla görünmez kılınan kadınları, kitabıyla biraz daha merceğe yakınlaştırıyor Evrim Alataş.

Evin büyüğü Xace Nene, gelinlerine kök söktüren, ceberut, huysuz, sözünü sakınmaz, her şeyle, Allah’la bile kavgalı bir kadın.

Babam gömüldüğü sırada Nenem Xace ayılıp bayıldı ve son bir dirençle doğrulup, elini havaya kaldırarak Allah’a seslendi: “Seninle hesabım öbür tarafta! Daha da benden kulluk bekleme!” Kadınlar nenemin başına toplanıp metanetli, sabırlı olmasını söylediler. Nenem Allah’a çattıkça “Hüşşşş Xace Hüşşş!” dediler. Nenem dinlemedi. Öfkesini sırtındaki top gibi top edip, böğrüne yerleştirdi.

Oğluna, aynı köyden beğendiği Zeytun'u alır Xace. Daha ilk gün, "misafirler Xace'ye 'Gelininden memnun musun?' diye sordukları vakit, Xace Zeytun'a kaynanalığın ilk dişini gösterdi: 'Ne bilem, mal gibi bişe!' Misafirlere kahve ikram edip, mutfağın eşiğinde dimdik bekleyen Zeytun'un gözleri yerinden oynadı. Saç dipleri havalanıp, duruldu. Misafir kadınlar üstelediler, 'Anam sen gidip istemedin mi?' diye. Xace devam etti: 'Yalandan oturmaya gittik, alın götürün dediler!'"

Bir şeyhten aldığı köyneği yıllarca sandığında saklayıp, derman niyetine kirli suyunu kadınlara içiren de, oğlu öldükten sonra, gidecek bir evi olmadığını bile bile Zeytun'u evden atacak kadar kötücül olan da aynı Xace'dir.

"Ellerini memelerinin üstünden çapraz geçirip koltuk altına koyan, beyaz tülbentlerini ağızlarının üstüne çeken" Alevi-Kürt, yoksul diğer kadınlar da sahici ve gayet içeriden hikâyeleriyle, yaşadıkları tüm değişimle beraber yer alıyorlar bu yarı belgesel kitapta. Köyün gündelik işleriyle uğraşırken, memelerinin arasında tabancaları saklamaya başlayan, 1 Mayıs mitingi için 1978'de İstanbul'a giden, büyükşehri ilk kez cezaevi görüşü nedeniyle gören, köyün ortasına atılan cesetlerin ardından her şeye küsen kadınların hikâyesine, hayatlarına başka nerede dokunabiliriz? Evrim Alataş'ın *Her Dağın Gölgesi Deniz'e Düşer* anlatısıyla bu kahramanlar ve olaylar ilk kez olanca gerçekliğiyle gazete haberlerinin, fotoğrafların, raporların, rakamların ötesine geçerek ete kemiğe bürünüyor. Evrim Alataş, bu coğrafyada inkâr edilen, üstü örtülen, korkuyla fısıldanan ya da sadece suya anlatılmasını taşta yazıyor.

Son söz niyetine: Neredeyse 25 yıldan bu yana süren savaş sürecinde Kürt kadınları çok önemli değişimler yaşadı. Bazıları savaşan, bazıları da savaşın mağdurları kadınlar olarak... Peki, Batıdan bakınca Kürt kadınlarını anlama halleri değişti mi? Oğullarını, kocalarını toprağa verirken mezarları

başında ağıt yakarken izlediğimiz veya Taksim’de nöbet tutan, başı beyaz tülbentli Barış Anaları hâlâ iri yarı, yaşlı başlı, okuma bilmez kadınlar mıdır sadece? Olan bitene Türkiye’nin Batısından bakan hemcinslerimizin de (bazılarımız bu uzaktan bakma halini biraz abarttı galiba!) algısını en çok sanat değiştirebilir. Hatta bir adım ileriye giderek, kadınların birbirini anlama hali, uzaktan, belli belirsiz vahlanmanın, acı ve mağduriyet paylaşımının ötesine geçerek, politik anlamda gerçek bir dayanışma zemini oluşturabilir diye düşünüyorum.

Amargi, 3 Aylık Feminist Dergi, sayı 16, Bahar 2010

Taylan'a Mektuplar

BEYAZ MEKTUP

Merhaba

Bak, bu mektubu çerçeveletip duvarına asman lazım, çünkü çok emek var. Daha ilk cümleden bunu yazdıysam nasıl emek var diyeceksin. Yatağa girmiştim, elektrikli battaniyeyi açmıştım ki sorma keyfimi. Bilgisayarı da yanıma aldım, dedim ufak ufak mektubu yazarım. Ama baktım olmuyor. Sigara ve kahve içmeden bu işi yapamıyorum. Tercih yapmam gerekiyordu. Sigara ve kahvesiz yazınca, sıst bir mektup çıkacaktı ortaya. Geri kalktım, gidip kahve yaptım, sigaramı aldım ve mektubu sıcak yatağım yerine, sandalyeye tünemiş halde yazıyorum. Ve de gecenin birbuçuğu. Eşek değilsin ya, bilirsin artık bu emeğin değerini. Bu arada sen bana dilleniyorsun ama, senin mektupların da öyle zırt diye gelmiyor. Bakıyorum yayılarak yazıyorsun. Eşit durumdayız.

Önce kendi cephemden havadislerimi vereyim. Bu arada ne yaptım... Bir önceki mektupta bahsetmiştim, İstanbul'a gittim. On gün kadar kaldım. Şu vize işini halledeyim diye.

Lakin it herifler fazla teferruata girdiler. İleri tarihe randevu verdiler. Döndüm ve benim yerime arkadaşım götürdü evrakları. BU sefer de eksik evrak var demişler, onu da tamamlayıp yeniden randevu aldım. Bakalım, bu hafta belli olacak. Avrupa'ya gitmek yerine zibille uğraşmamı uygun görmüşsün, eyvallah! Ne zararı var ki on günlük gezinin? Hem televizyona gideceğim, hem arkadaşları göreceğim hem de haytalık yapacağım, iyidir işte. Ama bu gidişle sanıyorum ki Mart'a kalıyor gidişim. Çünkü şubatın üçüncü haftası Ankara'ya kontrole gideceğim. Onun karın ağrısı da şimdiden sardı beni. Ankara'ya her gidişim Genelkurmay toplantısına benziyor. Acaba ne kararlar çıkacak, ne tablo çıkacak? Geçen hafta son kemoterapiyi aldım. Bahsetmiştim, beklenmedik bir gelişme olmazsa hormon tedavisine dönmeyi düşünüyör doktor. Fakat ağrılarım tekrar başladığı için gerginim. Yeni bir kemoterapi başlamasından korkuyorum. Öyle olursa bahara ve yaza dair hiçbir planımı hayata geçiremem. Bu kemoterapiler çünkü bağıyor insanı. Bir de yan etkileri var ki zaten asap bozucu. Umarım kutudan hormon tedavisi çıkar. Öyle olunca yol haritamı belirledim. İlk iş ne yapacağım biliyor musun, kesin kahkaha atacaksın ama kararımı verdim. Hem zaten sen de diyorsun ya ne istiyorsan onu yap. Gidip burnumu estetik yaptıracacağım Valla burada bir estetik cerrah arkadaş var, geçenlerde ziyaretine gitmiştim, benim fotoğrafımı çekip bilgisayarda rötuşladı ve dedi ki böyle bir burun yapalım sana, (bunu daha önce de yapmıştı ama ben yanaşmamıştım), baktım ki süper oluyor. Çok afili oluyor. Kesin yapacağım valla. Gerçi ben bu mevzuyu ne zaman açsam Fikri'nin sıratı allak bullak oluyor ama olsun. Burnum düzeldikten sonra kendimi dağlık, oksijenin yüksek olduğu, keyifli bir yerlere atacacağım. Yazın sıcakları bastırdığında da ver elini deniz kenarları. Ohhh! İşte niyetim bunlar.. Geçenlerde İstanbul'dan döndükten sonra he-

men kemoterapi almıştım. Evde pis haldeydim. Canım sıkılıyordu, kafam çalışmıyordu ama dedim Hrant Dink ile ilgili Radikale yazı yazayım. Yazarken de fazla üzerinde durmadım, dedim şimdi gırla yazı gider onlara, yayınlamazlar kesin. Baktım yayınlamışlar. Dedim lan ben artık bunlara ne yazsam yayınlıyorlar. Bunlar benim açımdan önemli. İstanbul'da olsam bana bir aidiyet biçilmez ve Kürt cephesinden bir ses olarak bir yerlere ilişmem daha güç olurdu. Kesin diyorsun amma da çıkarıcı düşünüyor. Ama ne yapayım, gerçek bu. En basit örneği, İstanbul'dayken gazeteye de gidiyordum. İlk gittiğim gün göreceksin, şimdiki sorumlu arkadaşların bana öyle bir yaklaşımı var ki dersin ben orada hiç çalışmamışım, aslında Hürriyet'te falan köşe yazarıyım da onlarla dayanışmaya gitmişim. Bir ilgi bir alaka, işi abartıp "istiyorsan dolaşırken sana refakat edelim" dediler. Ben de "cotutmayın, 15 yılımı İstanbul'da, bunun on yılını da gazetede geçirdim" dedim. Orada olduğum günlerde zaten Hrant Dink hep gündemdeydi. Öldürüldüğünün ertesi günü gitmiştim. Cenazeye de katıldım. Çok üzüldüm hakatten. Bende sadece bir yetimin öldürülmesi hissi oluşturdu. Sahipsizlik, yalnızlık. Çok trajik geldi bana açıkçası. Belki böyle sunulduğu için bunları hissettiğimi düşüneceksin ama Ermeniler ve Süryanilere karşı hep bunu hissediyorum. Yetimlik!

Bu arada İstanbul'da lobi faaliyetleri yürüttüm. Bu bahsettiğim yönetmenle gidip görüştüm. Bazı fikirler verdi. Adam çok samimi ve sıcak. Zaten Adıyamanlı bir Kürt. O bile yakın dil tutturmamızda etkili oldu. Daha sonra da Yılmaz Erdoğanların şirketine gidip Muhsin Kızılkaya ile görüştüm. Laf aramızda, adamlar hakkında yazdıklarımı neyse ki okumamışlar. Okusalar yüzüme bakmazlar. Kendimi itirafçı gibi hissettim. Ama ne yapayım, bu alan böyle boktan bir alan. Kendi başına bir şeyler yapmana imkan yok. Ha bu arada bu sinema işi ciddi ciddi ilgi alanıma görmeye başladı. Fa-

kat benimki biraz Laz usulü oldu. İstanbul'dayken bu alana ilgi duyup nimetlerinden yararlanmak varken, gelmişim Diyarbakır'da heves ediyorum. Fakat o bahsettiğim yönetmen, baharda üç aylık kurslar açtıklarını, Mart ayı gibi niyetlendiklerini ama daha belli olmadığını, olursa oraya katılmamı önerdi. Öğrencilerinden projesi olanların projeleri arasında eleme yapıp kafalarına uyanları takip ediyor ve öğrenciyi de çalışmalarına katıyorlarmış. Belki böyle bir avantajım olur. Eğer kurs olursa katılmayı düşünüyorum. Senaryoyu da değiştirmemiz lazım. Ama sana kabaca bahsedeyim hikayeden. Daha önce bahsettiğimi sanıyordum ama demek yazmamışım. Bu bir Diyarbakır hikayesi. Bir aile var, iki çocuk bir bebek. Aile bir akşam arabayla şehre dönerken yolda durduruluyorlar ve kadınla adam öldürülüyor. Çocuklar ondan sonra yalnız kalıyor. Bebek hastalanıp ölüyor. Bu iki çocuğa bakan aileler de kötü davranıyorlar ve en nihayetinde bunlar sokakta kalıyor. Tabi sokakta dünya kadar şeyle karşılaşılıyorlar. Sonra bir hayat kadını bu çocuklardan kız olanını, müşterileri ile buluşurken kullanıyor. Yani kendi işini kamufle etmek için kızı sürekli yanında gezdirip aile imajı çiziyor. Bu arada sur dibinde bir yaşlı nenenin evi var. Evde de gelinler ve çocuklar var. Savaş mağduru bir aile. Bu nene çocuklara yardım ediyor, onları evine almaya çalışıyor. Hayat kadını bir gün bu kızı yanında yine götürürken, kız bakıyor ki kadının müşterisi, anne babasını öldürenlerden biri. Sonra bu iki çocuk, diğer sokak çocuklarının da yardımını alarak, adamı teşhir ediyor. Teşhir yöntemi ise cami hoparlörlerinden anons etmek, mahallenin duvarlarına yazılar yazmak, evlere adamın fotoğrafının olduğu fotokopiler dağıtmak biçiminde oluyor. Adam insan içine çıkamaz hale geliyor. Bu iki çocuk ise en sonda, o nenenin ailesine katılıp, pamuk toplamaya gidiyor. Sana en sade haliyle anlattım. Aslında yorulmuşum bu hikayeden, ayrıntılara girmeye

gücüm yetmedi. İşte bu görüştüğüm yönetmen, hayat kadını ile iki çocuğun hikayesi biçiminde kurgulamamızı önerdi. Öyle yaparsak bunun müthiş bir kurgu olacağını da iddia etti. Aslında bunu sade yazmam belki senin katkıların açısından da iyi olur. Bir düşün bakalım, sence nasıl olur bu kadının öne çıkması ve bu kurgunun akışı? Neler önerebilirsin?

Benim cephemde bunlar var. Bir de dışarıdaki iğrenç hava. Kar bitmek bilmiyor. Bitince sular eriyor, her yer çamur çaylak, yollar oyuk oyuk olmuş. Bugün dışarı çıktım ama sinirlenip kendimi eve zor attım. Zaten tam ev kuşu olmuşum. Hafta boyu evdeyim, bir tek hafta sonu dışarı çıkıyorum. Bu gidişle yabanileşeceğim. Gerçi havaların da etkisi var ama benim de bir pis huyum var. Dışarı çıktım mı eve girmiyorum, girdim mi çıkmıyorum. Dengeyi bir türlü tutturamadım.

Gelelim mektubuna... Bak bu sefer mektubunu beğendim. Fazla dalmamışsın ağır ağabeyliklere. “Kimseye söyleme” diye uyardığın geçmişe dönme hayalin bana sır teşkil edecek kadar enteresan gelmedi çünkü ben bunu sürekli düşünürüm. Fakat geri dönüp de insanların hayatlarına müdahale etme hususuna pek kafa yormadım açıkçası. Kafa yormaktan ziyade, bunun ancak acı veren bir şey olduğu sonucuna vardım. O nedenle ölümler benim için “hiçbir şey yapmamış olma” ülkesinin sessiz sakinleri gibiler. Belleğimin onların sağ halini kayıtlı tutması için direnç göstermiyorum. Annemin bile o kadar az sahnesi kalmış ki hafızamda. Fideлин yine öyle... Ama kurtulamadığım bir şey var. Çok sık düşünürüm, acaba yaşasalardı şimdi bizim hayatlarımız nasıl olurdu. Mesela annem yaşasaydı şimdi nerede, hangimizin hayatında olurdu. Benimle kalır mıydı? Kalsa mesela ne yapardı. Kazak mı örerdi, ekmek mi pişirirdi, yemek mi yapardı, yoksa üzülür müydü benim için? Köyde kalsaydık kısmına hiç cevap bulamıyorum. Ölümlere bile roller yüklüyorum

ama orada kalsaydık hayatımız nasıl akardı, o konuda hiç kurgu yapamıyorum. Benim için o zamanlara dönmenin tek yolu sana anlattığım video kaseti. Yılda bir izliyorum. Hem kendimi orada o anda hissediyorum, hem de çok uzakta. En basiti, ne kadar kalabalık gelirdi bize düğünler. Bakıyorum topu topu otuz kırk kişi! İnsanın dünyasının küçük olması bu kadar da demek reel bir şey. Matematiksel!

Geçmişteki gibi kalsam nasıl olurdu sorusu yerine ben de daha garip bir huy var. Kafamda birkaç tane Evrim karakteri var. Belki daha önce de bahsetmişimdir. Bazen kendimi bambaşka bir iş alanında görürüm, bazen uçuk bir tip, bazen çocukları olan bir anne. Sanki önümde tercih etmem gereken bir takım hayat çeşitleri var da bunlara karar veremiyormuşum gibi. Bu acaba insanın kendisinden memnun olmaması ile ilgili bir şey mi, yoksa hayatın geçip gidiyor olması korkusu mu? Hele de benim hayatımsa mesele... Böyle bazen kurgular yapıyorum. İstanbul'dayken mesela şu sinema işini hakatten gündemime almış, konuşuyor, soruşturuyordum. Diyarbakır'a dönünce, haftanın beş gününü evinde geçiren, hastalığı için kaygılanmaya başlayan, miskinlik yapan, çok uyuyan, bilgisayarın başında kaldığı süre ile üretimi ters orantılı olan Evrim çıkıyor karşıma. Sorun nerde bilmiyorum. Acaba rutinin içine girdiğimde memnuniyetsizliklerimi ve çaresizliklerimi mi hissediyorum? Bir de ne zaman geleceğini bilmediğim bir gelecek bekleyişim var. Bu hastalığa ilişkin bile o histeyim. Sanki bir an gelecek ve ben Zeyna gibi kılıcımı kuşanıp bu işi bitireceğim. Başka bir gün gelecek ne bileyim mesela hayatım değişecek. Böyle bir garip psikoloji. Fakat ben Zeynalığı bırak, sigarayı bile bırakmayan, miskin miskin yatan, bir iki makaleyle haftayı koteran, tembel biri gibi hissediyorum kendimi. Heyecan unsurları az ve sürekli bekleyen biri... Buna hakatten kafa yoruyorum ve sorunun çözümünü bulamıyorum. Ya da belki bir-

takım çözümler var ama benim uzağımda. Böyle sürekli evde vakit geçirmek yerine günlük üretimlerin yapıldığı, kafadengi ve kafası çalışan insanların bulunduğu bir ofiste çalışmak isteyen bir Evrim var, onu biliyorum. Ama diğer Evrim mesela bahar geldiği gibi kendisini dağlara vurmaya da düşünüyor. Bir arayış içindeyim ama arayışlarımın karşılığını bulacağım şeyler yok. Bu hastalıkla mücadelede bile öyleyim. Bir yerde bir şeyler var, ona ulaştığım zaman geri dönüp “sizin bana yüklediğiniz zehirlerle değil, işte böyle iyileştim” diyeceğim. O şey ne bilmiyorum. Üzüm mü, bal mı, dağ mı, çalışmak mı, üretmek mi, fırlamalık yapmak mı, ne? Ve kafamın içinde dönüp duran sinir bozucu sorunun cevabını bulamıyorum. Ben neden kanser oldum? Bir gün ağzıma berbat bir şeyler atıp çiğneyip mideye mi indirdim, yoksa bir gün çok mu üzüldüm, bir gün şok mu yaşadım ya da bütün bunlardan bağımsız, vücudum kendi kendine böyle bir bok yemeye mi karar verdi? Nedenini bilmediğim şeyin karşısında hangi silahla savaşıacağım. Bu, bir çatışma esnasında bacağından yaralanan ve bacağı paslı bir bıçakla kesilmek zorunda kalan birinin irade göstermesi gibi bir şey değil. Ben aynı durumda olsam, belki aynı tepkiyi verirdim. Orada net bir şey var. Bacağına kurşun girdi, onu keseceğiz ve umarız kan kaybından ölmezsin! Ama bu lanet olası şeyi henüz hiç kimse tam olarak bilmiyor ki! Nedeni ne? Ortalama şeyler. Bu ortalamalardan hangisi benim kendi nedenim peki, cevap yok. Bu iş nasıl seyreder, ben kendi adıma ne yapmalıyım, yine cevap yok. Birileri bir takım ilaçlar bulmuş, sana “sağ kalım süreni uzatıyoruz” gibi boktan bir cümle kuruyor, sonra da “moralli ol” diyor. Ömrünü uzatmaya çalışıyoruz cümlesi karşısında bokumda boncuk bulmuş gibi sırtımda için sence yeterli nedeni nasıl yaratacağım? Bu maneviyatla ilgili bir şey olsa, birileri bana muhakkak böyle bir şey olduğunu söylese, eyvalla, zil takip oynat-

rım. Ama işte moral, daha da kötü olmamak için işe yarıyor. Donarak ölmek gibi. Senin özlü sözüne benzer bir söz de ben geçenlerde okumuştum: Endişelenirsen ölürsün. Endişelenmezsen yine ölürsün. Demek ki endişelenmeye gerek yok. Keşke her şey özlü sözler bulmak ve bunları tarihe geçirmek kadar kolay olsa. Hayatın sırrına ermeye çalışan, boşlukta dolanan milyarlarca insan, kendilerine en uygun söz seçer, cebinde taşırlar. Ama iş gelip çattığında bütün ceplerinin boş olduğunu hissedersin. Bunları yazarken, seni neye ikna etmeye çalıştığımı ya da neyi tartıştığımı bilmiyorum. Galiba kendimle tartışıyorum. Çünkü bu öyle boktan bir durum ki, tartışılacak bir şey değil. Etrafındaki insanları “ölüm kolay” a ikna etmeye çalışmak gibi bir şey. Kim sana kalkıp der ki evet, iş hakatten tehlikeli. Zaten bunu birileri söylese, s... git diyorum. Belki bana aksini söylemek lazım direnç göstermem için. Bir arkadaşım bunu yaptı, ağlamaya başladım. Orada da arıza veriyorum. Neyse, boşver bunları.

Senin reçeteni uygulayabilir miyim, bilmiyorum. Bu biraz zor çünkü hala yaşıyorum ve hala “şunları yapsaydım keşke” kısmında tökezliyorum. Bu o kadar kolay değil. İnsanın keşkeleri, sağken peşini bırakmaz. Bunu bile bile elini sürmezsin. O yola girmezsin. Yaşam kurgun buna müsaade etmez. Aklımdan geçen uçuklukları şu an bile hayata geçirecek cesaretle, konumda değilim. Bunları yine yazabilir miyim acaba? Biraz düşünmem gerekecek. Neleri kaçırırım, bunları tespit etmem lazım. Farelere benzer bir pozisyonum olabilir mi acaba? Belli mi olur... Kafa yorayım bakayım.

Mektubundan devam edelim...

Demek romantik olduğunu düşünüyorsun. Olabilirsin elbette. Ama bunda, ulaşamayacak şeylere dair kurgunun etkisi olduğunu düşünüyorum ya da senin tabirinle dışarının rutinliğinin. İnsanların yüzde doksan dokuzu, hayallerindeki yaşamı kurgular. Bunların yüzde ikisi ulaşır bence. Çün-

kü hayat böyle bir şey. Benim yaşadığım ikilem de belki böyle bir şey. İkilem bile değil, çok köşeli geometrik şekiller diyeyim. Her bir köşesinde başka bir Evrim var. Belki ben de şu anda bir tutsaklık yaşıyordum, romantizm kurguları yapıyordum. Ama hayat öyle değil. Romantizm, insanın bir ara dönem yaşadığı gizemli, heyecanlı evre. Her gün birbirini görüp, ıncığını cıncığını ezberleyen insanlarda ne romantizm kalır? Az önce tuvalette zıçmış bir kadının veya adamın kokusunu duyabiliyorsan nasıl olacak o iş

Sen kendi romantizmini yaşarsın bir gün elbet. Ama sen buna romantiklik olarak bakma. Bir dönem nasıl hepimizin altına bez bağlanıyorduydu, bir gün hepimiz kendi romantizmimizi yaşamış olacağız. Romantik bir adam olma konusunda ısrarlıysan, sana tavsiyem altı ayda bir partner değiştirmen olur. Altı ay bile fazla ama ne yapalım, ancak... Romantizmi niye bir partnere bağladım onu da bilmiyorum. Ama bak yalnız romantik takılmak da mümkün. Ben o kısmı daha çok seviyorum. Geceleri bazen böyle oturuyorum. Üzerime bir hüznün ve uysallık, bir mayhoşluk çöküyor. Kendimi iyi hissediyorum o sıra. Başka biri olsa o büyü bozuluyor. Camdan karanlık şehri izlemeyi seviyorum. Ya da denizin kenarında bir akşamüstü yalnız oturup sigara içmeyi... Bence bu da romantizm. Tek kişilik romantizm demek ki iyiymiş ve daha uzun solukluymuş.

Küçükken nasıl güzelmişim onu da anlamadım. Bildiğim kadarıyla 4-5 yaşına kadar güzelmişim. Sonraki fotoğraflarıma bakıyorum da sıçan gibiyim. Sarı kertenkeleler var ya kendimi onlara benzetiyorum. Hele o düğün kasetindeki halim. Ha Serdal ha ben! Bir de iriyim ki göreceksin. Oyy anam oy! Yazık valla!

Bu aydınlar mevzusuna gelince... Öyle şiirlik falan bir durum değil bence bu. Kafalarına vura vura söylemek lazım. İş öyle “kardeşlik” muhabbetinin hassas kıvrımlarında do-

landırmaya da lüzum yok. Biraz açık olmak lazım. Ben Biri-kim’de biraz bunu yapmaya çalıştım, nasıl bir şey çıktı bil-miyorum. Sana göndereceğim.

Tanrı bulma hususuna da değinelim. Gördüğün üzere or-tak akıl bozulmaya başlamış durumda. Bu küresel bozulma meselesi gerçekten çok ürkütücü ve belki dışarıda olsaydın sen de bunun ne kadar ürkütücü olduğunu görürdün. Kışın ortası çiçekler açıyor, buzullar eriyor. İstanbul’da bir hır-kayla gezdim bu mevsimde. Bu atomaltı parçacıklarının ay-nı anda başka yerde bulunması mevzusunu okumuştum bir yerlerde. Şimdi onu tam çözmeye çalışıyorlar sanırım. Bu benim ilgimi daha çok çekiyor. Nasıl olur? Hızla mı ilgili yoksa bu bir özellik mi. Kusura bakma, seninle bu mevzula-rı daha derin yazışmak isterdim ama daha önce de söyledim, çakmıyorum bu işlerden. Ben “sarı kafamı” bu işlere yorma-yayım. Sen oku, enteresan şeyler buldukça benimle paylaş.

Şimdilik bu kadar. Gecenin üçü. Yoruldum.

Kendine iyi bak. Sevgiler.

SARI MEKTUP

Merhaba

Az önce, yani Cuma günü saat 16.30 itibarı ile gazetede iş-lerin bitiminin ardından yanıt yazmaya başladım. Evet, bu-gün postaya veremeyeceğim, araya hafta sonu girecek ve bu mektup iyi ihtimalle Salı günü elinde olacak. Ama olsun, şimdi yazmak istiyorum. Çünkü birlikte çalıştığım arkadaş ile önce odamızı bir güzel temizledik, sonra o dışarı çıktı ve akşam da toplantı var. İyi bir “ara” yani bu. Bilgisayarda Ne-şet Ertaş yüklü. Bilmiyorum dinleyebildin mi daha önce. Çok seviyorum. Dinlemekten yorulmadığım nadir seslerden birisi. Şimdi o dertli dertli türküleri dinleyip, bir yandan da

bu mektubu, yanıt yazmak için yeniden okuduğumda, Türk filmi gibi bir sahne oldu. Orada da böyle mektup okuyanlar, hele de köydelerse, arkadan böyle dertli parçalar fon olarak çalar. Tuhaf bir kare oldu velhasıl. Neşet Ertaş dinleyince değil ama ondan bahsedince hep “Zahidem” hikayesi geliyor aklıma. Bilmiyorum o parçayı dinlemiş misin hiç. Yıllardır acılı bir aşk hikayesinin ezgisi olarak dinlemişiz ve Neşet Ertaş diyince akla hep Zahide geliyordu. “Zahidem kurbanın olim, ne olacak halim / yine bir laf duydum kırıldı belim / gelenden gidenden haber sorarım / Zahidem bu hafta oluyor gelin...” diye dertli dertli devam eden ama kesinlik çok güzel bir parça. Ama ve fakat, hikayenin aslını öğrenince bütün büyü bozuldu. Okumuştursun belki, bir gazetede de yer aldı. Mesele şu ki, Zahide’yi buna vermiyorlar, başka birine veriyorlar. Bu da diyor ki Zahide’ye, “Gelip seni gelin olmadan kaçıracağım.” Ama ne yazık ki Zahide telli duvayıyla hâlâ Neşet Ertaş’ın gelip kendisini kaçıracağını zannederken, adam o esnada bu işin şarkısını besteliyormuş Neşet de. Zaten şarkının devamında “Zahidem bu hafta oluyor gelin...” falan diyor. Velhasıl-ı kalam, Zahide tam otuz yıl Neşet Ertaş’ın gelip kendisini kaçırmasını bekliyor. Ama Neşet gitmiyor. Zahide yaşlanmış, öleceği sıra, ölüm döşeginde diyor ki Neşet’e, “Allah senin belanı versin. Gelip kaçırmadığın gibi, bir de türkü yakıp dünya aleme rezil ettin beni...”

Gecikti mektup farkındayım ama çok masumum. Bir önceki mektupta yazmıştım. Diyarbakır’a gittim. Diyarbakır işi epeyce beni yordu. Bir taşla birkaç kuş vurmaya çalıştım. Asıl mesele otobüsle gidip, otobüsle döndüğüm için çok yoruldum. Cuma günü yola çıktım Cumartesi oradaydım, Salı günü çıktım Çarşamba günü buradaydım. Bu otobüs meselesi de başka bir dert. Altı yedi ay öncesine kadar aşırı derecede uçağa binmeye başlamıştım. Özellikle de Diyarbakır-İstanbul hattı. Mecburen biniyordum. Mecbur çünkü ben

uçaktan korkuyorum. Hele de Diyarbakır uçağı düşünce hepten korktum. Aklım almıyor, havadasın, binlerce metre yüksektesin ve “salak” aletin (bu kelimeyi seviyorum) dijital parçalarından birine bir şey olsa, hoooop, yerdesin! Yerde de değil işte, başka bir yerdesin. Aslında iki defa fena şeyler de yaşadım. Yine Diyarbakır hattı üzerinde, uçağın düşeceğine hepimiz kanaat getirmiştik. Millet besmele çekmeye başladı, ben de uyudum. Bu uyuma meselesinin ardından tamamen uçak korkumu da çözdüm. Kanser tedavisi gördüğüm sıra bende birtakım tepkiler gelişti. Mesela, tomografi çekmek için bir aletin içerisine koyuyorlar, aynı anda bir de damardan bir ilaç veriyorlar. Damardaki ilaç içte bir yanma yapıyor. Aşırı korktuğunda yaşadığın bir iç hali vardır ya, aynen öyle bir hal yaratıyor. İşte o ve onun gibi aletlerin içerisine mecburi girmekten ve kemoterapi almaktan kaynaklı bir refleks hali oluşmuş bende. Kapalı yerde duramıyorum. Otobüste daha rahatım çünkü canım istediği an inebiliyorum. Ama uçakta yerinden kalkmana izin vermiyorlar ve o tomografiyi çeken teknisyenlerle doktorlar neyse, hostes ve pilotlar da bana aynı şeyi çağırıştırıyor. Bu durumlarda da ancak uyuyarak sıyrılabilirim. O da çok enteresan bir savunma hali olmuş bende. Tomografi çektiirdiğimde mesela, iş bittiğinde intihara kendimi çok yakın hissediyorum. Boşluk hali... Bu kriminal bir durum. Tek başına depresyon yaşamakla falan ilgili değil o nedenle o duyguyu bilebileceğini sanmıyorum. O an düşünüyorum mesela, eve gidip uyuyayım, hayır! Yemek yiyeyim, hayır! Hiç ama hiçbir şey o an beni hayata döndürmüyor, sadece üç saniye de olsa uyumam lazım. Uykunun ardından kendime gelebiliyorum. Bunları yazarken bile o anı hatırlayıp gerildim. İşte şimdi bu durum, üstesinden gelemediğim her şeye karşı verdiğim bir refleks. Aşırı gerildiğimde, bir şeyi çözemediğimde sadece uykum geliyor. Hatta bunu belediyede çok

komik yaşamıştım. Bizde “yazmak” fiili tam olarak anlaşılmadığından, öykü yazan ya da makale yazan birinin, bir belediyenin teknik işleri hakkında rapor da yazabileceği sanılıyor. Geçen yıl Diyarbakır Belediyesi böyle abuk bir şey yaptı işte. Belediyenin dört yıllık faaliyetlerini bir belediyecilik deneyimi olarak tez haline getirmemi istediler. İlk başta olabilecekmiş gibi geldi bana. Sonradan ilgili birimlerin raporları geldi, mesela emlak ve istimlak daire başkanlığı, yok bilmem ne. Bütün bu raporları toplayıp, sentezlemeye ve raporlamaya başladığımda ise sadece uyudum. Çok komikti ama. Bilgisayarın karşısına geçtiğim an uyuyordum. En son bir anlaşma yaptım, “Bu meseleyi üzerimden alın, iki festivali ben tek başıma üzerime alacağım” dedim. Adılar elimden. Bu arada, tuhaf olan bir sahne daha anlatayım. Belediyenin raporunu yazmadan önce tüm daire başkanları ile toplantı yapmıştık. Hepsi kelli felli, bıyıklı adamlar... Ben ise toplantıyı talep eden olarak ve bir de kadın olarak aralarında şeffaf poşet gibi falan hissettim kendimi. Raporlar gelmeye başladı. Bir tanesinin raporu bir baktım uzuuuunca bir şiirle başlıyor. Şiir de şu arıtma tesisi üstüne yazılmış. Düşünsene, bir arıtma tesisine ilişkin ne şiir yazılır ki? Yazılır... Hafızamda kaldığı kadarı ile söylüyorum, şöyle yazılır: Sen ki tarihi zenginliklerinle güzel bir kentsin / yer altı ve yer üstü kaynaklarını işlettik mi / hele bir de zenginliklerini çıkardık mı ortaya / su artıma tesisi de yaparız / güzel kentim... falan işte. Komik olan, şiirin bazı pasajlarını özellikle işaretlemiş bana diyor ki, “Bu kıtalar önemlidir biliyorsun! Kitapta aralara serpiştirirsin...” Peki ben ne yaptım? Belediye yetkililerine dedim ki izninizle ben bunu alıyorum ve şahsi arşivime koyuyorum. Şimdi değil ama beş on sene sonrasının mizahıdır bu.

Mektubu yazdığım bu arada odaya alt katlarda, yayın katında çalışan üç erkek arkadaş geldi. Ben tam mektuba dal-

mışken, şöyle bir taleple girdiler içeriye. “Hele bizi güldür, gülmeye geldik...” Ben de onları güldürdüm bir yarım saat kadar, gittiler. Aslında gitmediler, kovdum. Zaten yeni temizlemişim odayı. Son çare gülmelerini bozmak için bilgisayarda bacak yiyen bir “yerli” kadın fotosu gösterdim. Gittiler... Bu tür taleplere de yanıt veriyorum gördüğün üzere...

Odandan bahsetmişsin. Ben de biraz bahsedeyim. Aslında anlatmıştım. Sen yıldızları görmek istiyorsun, ben ise buradan Galata Kulesi ile Eminönü’nün silüetini görüyorum. Hayatın terazisinin, ne istediğini bilenler ve bu bilgi üzerinden neticelerle karşılaşanlar için geçerli olduğunu düşünmüyorum. Kim bilir, belki ben de bir gün yıldız arayacağım. Işık diyorum, ne diyebilirim ki! Işığımız eksilmesin. En kötü zamanlarımızda dahi önceki mektuplarımda da değinmişimdir, “acımak” fiilini yanıma yaklaştırmadım. Sana bundan bahsetmem kendimi inkarım olur. İnsanın kendisine acıması intihardır. Başkasına acıması ise pis bir kader algısı... Böyle olsaydık hem, şimdi niye bunları yazaydık ki? Niye kalkıp, yıllar sonra, az değil neredeyse 15 yıl sonra, kendi çocukluğumuzun tünellerinde, inancın ve gerçeğin duvarlarına tutunarak, ışığa doğru ilerleyeydik ki? Bizi ayıran ve buluşturan nokta, yaşamımızın ortasındaki o fena gerçek değil mi? Bulup kendimize şöyle kristalli avizeler, ışığında gölgemizin ne kadar eğlenceli olduğunu izlerdik. Öyle değil?..

Yıldızlar dedin de... İki defa yıldızlara çok yakındım. Biri keyifli, biri trajikomikti. Keyifli olan, uzun yolculuğumdaydı. İnsan ve doğanın en güzel “yasadışı” buluşması bence. Bu denli fotojenik olur. Bu denli keyifli. Yer, yıldızlar ve sen varsın sadece. Artık ne zaman yıldızları görsem, o an aklıma geliyor. Bir diğeri ise komikti. 21 Mart’ta Hakkâri’de olmak üzere şehre doğru yola çıktığımda... Kentin girişinde, aşağıda, dere kısmında Zap karakolunda geceyi geçirmek durumunda kaldım. Orada da yer, yıldızlar ve ben vardım,

bir de tabi üniformalılar. Her şey çok komikti. Kitapta da biraz bahsetmiştim ya “dönen tekerlek zaferi müjdeler” falan diye. Dağların arasında gökyüzüne baktığımda, tanıdık olan ikinci şeydi yıldızlar. Kesinlikle çok güzeldi. Bir de söylemesi ayıp, o Zap karakolunun tostı çok güzeldi. Evet evet bildiğimiz tost! Ya adamlar kaçak çay yapmışlar, ekmek arasına da o Hakkari’nin güzel peynirlerinden koyuyorlar, bir yemiştin bir yemiştin göreceksin. Utanmasam, hayatımın geriye kalan kısmını tost yiyip çay içerek o karakolda geçirme teklifinde bulunacaktım. Bir yabancı heyet vardı. Onlara da ne oluyorsa, açlık grevi yaptılar. Ya diyorum içimden, “gidin işinize ya, yaparsak biz yaparız, size noluyor...” Ya pis bir durumdu aslında. Onlar yemedi, biz yedik. Utandık mı peki, emin değilim... Böyle bir işbirlikçilik ve pişkinlik... Ama ne yapalım tost çok güzeldi.

Mektubuna sevindim. Her ne kadar on buçuktan saat bir-kadar bir masanın başında boynun kurumuş, parmakların uyuşmuşsa da, sevindim. Bahsettiğin odada seninle oturup sohbet etmiş gibi hissettim kendimi. Vitrinde gördüğün oyuncağı aldirtmayı başaran bir çocuğun zaferle taçlanmış ruh halinde değilim mektuba ilişkin; kendini daha fazla yazmanı istediğimde, buna yanıt verirken “dürüstlük ilkesini” hayata geçiriyormuşsun gibi de hissetmeni istemiyorum kendini. Önceki mektupta da yazdım. Seni zorlamak istemiyorum. Aslında enteresan bir duygu ki seni tanıımıyormuş da yeni yeni tanıyormuşum gibi de hissetmiyorum. Fakat niyeysen, (kendimi özne olarak hissetmemden mi bilmiyorum) kendimi sana daha fazla tanıtmak istiyorum. Her bir mektupta senin hayatında daha belirginleştiğimi ve senin mektubunu aldığımda da aynı şekilde senin daha belirginleştiğini hissediyorum. İkinci fotoğrafı istememin nedeni aslında buydu. Bunu nasıl söyleyeceğimi bilmediğim için Fikri’ye de gösteririm falan dedim. Doğru, gösterdim ve ta-

niyamadı. Fakat asıl şu, sana mektup yazdığım da ve mektubu okuduğum da kafamda canlandırdığım kişi, orada masada oturan yarım görüntülü ya da köydeki önlüklü çocuk oluyor. Canlandırıyorum yani. Şimdi daha iyi oldu işte. Gözümün önüne nasıl bir yerde olduğun da geliyor. Kurgu yapmaktansa, gözümün önüne getirmeye çalışmak daha iyi bir tercih bence.

Bana, ölümlerle mesafemi iyi tutturmamı söylemiştin. Kabul etmemiştim hatırlarsan. Beni ben yapan şeyin ölümler olduğunu düşünüyorum. Düşünüyorum, çünkü, köy ile bağımlı kuvvetlendiren şeyin, anneme, babama, neneme, dedeme, Fidel'e olan özlemim diye düşünüyorum. Kim bilir, belki onların kamera kasetlerine kayıtlı görüntüleri olsaydı, izler ve onları sadece o kasetlerdeki görüntüleri ile hafızama kodlardım ki bu daha kolay ama daha zayıf olurdu. Bellek ve geçmiş insanı insan yapandır. Sadece bugün değil. Bugünü geçmiş üzerinden kurgular, geleceğe bakmaz mısın? Yani şimdi sen, geçmişten aldığın gücü ve tercihi bugüne taşımasaydın eğer, orada, o duvarların arasında kalabilir miydin sanıyorsun. Ve gelecek dediğinde kafanda neyi canlandırabilirdin ki? Gelecek, bir an önce çıkıp mesela, tarla ekmek ya da evlenmek ya da çocuk sahibi olmak mı? Eminim ki değil. Bunlar, insanın yüreğinin ve beyninin bir kenarında, terbiyelenmiş hali ile duran insani özlemlerdir elbette. Aşık olmak da istersin. Aşk zaten hayaldir. Her aşk bir hayalle başlar. Hayalini gerçekleştirmek isteyenlerin birbirini tolere etmesi ve ısrar etmesidir bence aşk. Aşkta da insanların ve duyguların terbiyelenmesi vardır. Duygularını düşlerini terbiye etmesini bilenler aşık olabilir. Elinde kamçısı ile bir seyis düşünme terbiye etmek diyince. Güzel olmasını bilmektir bence. Şuraya gelmek istiyorum; rüyanda ölümleri göreceksin. Görmelisin de. İki nedenle görmelisin: Birincisi ne yazık ki iyiler ve yürekli en fazla öldü. İkinci-

si ise, iyi ve yürekli olmayı başarabilmek için, o bağı koparmamak için, iyide ısrar edebilmek için, o rüyaları grmen lazım. Kbus değil bu, bugün ile geçmiş arasında, gelecek aşkına kurulan bağdır bence. Kaybettiğin birinin öldüğü anda ne hissettiğini bile düşünmek, bu bağın kamçı gibi sırtına değmesi ve uyuşmamamı sağlamasıdır. Böyle düşünüyorum. Çünkü ben böyle yaşıyorum. Kendini sürekli kırbaçla demiyorum ama, sırtındaki çiziklerin acısını unutma diyorum. O acıyı zaten ruhtaki erdem dindirir. Sana anlatmış olmalıyım önceki mektuplarımda. Ben Fidel'in öldüğü anı düşünüyorum. Ne hissettiğini düşünüyorum. lm hissetmeden ölmesinden korktuğum için belki, narkoz alarak ameliyatta ölmekten korkuyorum; vücuduma bir ilaç verildiğinde aniden karanlığa geçmekten korkuyorum. Ölüm yüzleşilmesi gereken bir duygu bence. Son duygun da olsa... O duyguyu tecrübe etme imkanın olmasa dahi. Gördüğün gibi, ölüm diyince karmaşık düşünüyorum. Arap saçı gibi... lmle hesabım var, daha önce de söylemiştim. Yer yer espri ile de olsa değindiğin kaybettiklerimize gelince... Yreğimizin bir kenarında saklamasını bildiğimiz ata yadigarı sandıklar gibi geliyor bana. Sana ait ama senden değil. Kullanmayacaksın da... Saklayacaksın sadece. Onlar sarardıka, kullanılmaz hale geldikçe, başka bir kuşağa devredeceğini bile bile saklayacaksın. Aslında hiç sana ait olmayacak. Taşıyıcısı sadece. Alıp kullansan, yıkasan mesela, sarılıkları gitse, o zaman maneviyatı kalmayacak. Ve yılların, bir ihanet acısının hesaplaşması ile geçecek.

Diyebilirsin bana, ne kaybettin? Yukarıda söylediğim şeyi tekrarlıyorum, hayatın terazisi bizler için geçerli değil. Bu terazinin hayatın hangi dönemlerinde kime gram gram tartıp, kime kilo ile vereceğini kestirmeye çalışmak, tccarlığa götürür bizleri. Biz tüccar değiliz ki! Bilemeyiz ki neyle karşılaşacağımızı. Tedbirlerimiz ve tercihlerimiz olur elbette.

Ölenler olur, ölenlerin acısını çekenler olur. Ben sadece terazinin bana tartıp verdiğini kendime ateşten bir taç yapıyorum. Saçım tutuşur mu, önüme ışık mı verir bilemiyorum. Yoksa yeni taşlar mı takacağım, kestiremiyorum... Ve yine ışık diyorum! Yüreğimizdeki ışık sönmesin. Maneviyatımızı kaybetmeyelim... Bunu derken dahi, kendimi karşısındaki genç kızı kandırmaya çalışan puşt bir şair gibi hissediyorum. O nedenle demiştim, yazı yanıltıcıdır. Seni yanıltmak istemiyorum. Kaybettiklerimin değil ama, kazandıklarımızın hesabını tutmaya çalışıyorum. Kendi hesabıma ne düşer, kazanmak için kaybettiklerim nelerdir, kaybedenlerin bıraktığı kazanımların üstünde mi rakediyorum, bilmiyorum. Can yitiminin yanında, duygu yitimi önemli midir; değildir tabi. Bunu izah etmeye çalışınca işte puşt şair gibi olurum. Ama işte diyorum ki terazi bana ne tarttı, sana ne... Biliyorum, bazen gece olur, gözün yıldız arar ve bu cümleler kristal bir avizenin ışığı kadar yapay kalır. Bu nedenle, bağlayamıyorum işte. Zorlanıyorum ve sana da sadece “zorlanma” diyorum. Toplantı uzun sürdü, eve gidemedim, ablamların evi gazeteye daha yakın. O nedenle orada devam ediyorum mektuba. Bir duygu ya da akış kopması görürsen, zaman ve mekan farklılığına ver.

Kendini anlatmanı istiyorum. İstiyorum çünkü, yazının yanıltıcılığı bir yanı ve bu yanını biraz açacağım. Bunu senin için söylemiyorum ama yazıdaki ustalık ve “üst boyut” bana göre insanın gerçeğini ve duygusunu örten ısıltılı bir örtüdür. Hiçbir siyasetçinin kendi yaşantısına ilişkin konuşmaması ile kendi yaşantısını sere serpe kamuoyunun önüne serenlerin, siyaset üretememesi arasındaki orantı bunla ilgilidir. Röportaj yaptıklarımla çok karşılaşmışımdır. İnsanların duygularında farklı noktalara varmaya kalkıştıkça, bana alabildiğine soyut şeyler anlatırlardı. Sinirlenirdim ben de. Sende hissettiğim bu değil. Yanlış anlama. Sende hisset-

tiğim hesaplayıp planlamadan, ışıltılı değil ama siyah bir örtü ile örtünmüş olman. Olmandı demek daha iyi, son mektubundan sonra biraz –di’li geçmiş zaman kullanmak isabetli olacak. Bunları böyle kaba saba yazarken, genel şeylerden bahsediyorum, sakın seni böyle değerlendirdiğimi düşünme, tekrarlıyorum.

Bir arkadaşım var. Çok sevdiğim bir arkadaşım. Sürekli görüşüyoruz ve ben de onunla konuştukça hep kendimi özne gibi hissediyorum. O benim hayatımın ıncığını cıncığını biliyor, ben ise onunla ilgili nerdeyse hiçbir şey! Bir gün Fidel’i anlattım ona. “Ben de benzer bir şey yaşadım ama henüz anlatacak durumda değilim” dedi ve anlatmadı. O da bir erkek. Geçen gün Diyarbakır’dan dönerken birlikte yolculuk yaptık. Gece anlattı. Arkadaşı diri diri yakılmış. Hikayenin tümünü anlatmayacağım ama bizim bildiğimiz kötü hikayelerden birisi işte. Ve o olayla birlikte köyde toplayıp bunları, köyün tüm erkeklerini sünnet kontrolü yapmışlar “Ermenisiniz” diye. Onu da... Gece karanlığında, otobüste herkes uyurken, o yüzünü cama dönerek, gizlice ağlayarak bunu anlattı. Ben bunu sana nasıl anlatabilirim bilmiyorum ama, duygu yarılması denilen bir şey var, kırılma değil, yarılma, bunu yaşadım. Sabah olduğunda, bir korku filmi izlemiş gibiydim. Yani benim bu kadar çok sevdiğimi birinin, gece yarısı, karanlıkta, sessiz sessiz bunu anlatması, gözünde yaş gelmesi, sana anlatamayacağım bir duygu. Biraz sınırsız olsam, biraz kendimi dizginlemesem, kafasını bağırma basıp, gözünü silecektim. Bir şey yapamadım. Nasıl davranacağımı bilemedim. Sadece ağzımdan ünlemler çıktı. Ertesi gün onun telefonuna bir mesaj göndererek sadece anlattıklarından kendimi çok kötü hissettiğimi söyleyebildim. Bunu da aslında şunu anlatmak için söyledim: Seni de anladım, seni çok sevdiğimi de... Fakat işte, insan kendisini kâğıplayınca, derdini tam anlatamıyor. O da bana üzülmemem-

mi söyledi. Ters işte. Bunu niye anlattım... Bunu, duyguların sarsıcı da olsa paylaşılması gerektiğini düşündüğüm için anlattım. Hiç kimsenin kendi hanesine yazılacak, özel sırları değil bunlar. Bir kuşakız ve birbirimizin duygularına, yüreğine böyle inebiliyoruz. Öteki türlü her şey askıda kalıyor. Ve belki benim arızalı olmamdan bilmiyorum, ben böyle paylaştıkça, sadece bu şekildeki uç örneklerden bahsetmiyorum, paylaştıkça seviyorum. Ama sen bunu kafana takma, ben seni her halükarda seviyorum. Tabi başka dolaplar çevirmedigin sürece...

Mektubumu ilk aldığında demek öyle nasıl yazacağını şaşırdın. Bak işte bu noktada da farklı hissetmişiz. Ben mektubu yazarken ve duygularımı anlatmaya çalışırken karşımda slogan atan bir tip bulmamdan korkmuştum; sen ise “okumuş yazmış” birine nasıl mektup “döşeyeceğinden” çekinmişsin. Boşver, bulduk hizamızı. O da bizim keyifli hikayemiz olarak dursun kenarda. Kim bilir, bir gün karşı karşıya gelip de konuşmaya başladığımızda, mektuplarda yazdığımız kimi şeyler bile bize komik ya da tuhaf gelecek.

Mektuplarımın senin için bir dışarı ile “bağ” olması beni sevindirdi. Bunu yapabiliyorsam güzel. Aslında kafamda kimi zaman ilginç şeyler geçti. Mesela her bir mektuba bir yerin fotoğrafını koyayım dedim. Fakat teknik olarak şimdilik imkanı yok gibi görünüyor. Bir dijital fotoğraf makinesi alırsam bunu başarabilirim. Her hafta İstanbul’un bir köşesini gezersin. Bazen seni yurt dışına, ya da köye götürürüm. Böylece sen de o “dubleks” cezaevinden çıkıp, terasta çay keyfi yapmış olursun, vapurları izlersin...

Şeytan ile ilgili yaptığın araştırma ilgimi çekti. Bak bundan eke güzel bir yazı çıkar bence. Anlaşma yapalım seninle. Bu hafta değil ama önümüzdeki haftaya kadar dersine çalış. Fakat unutma, her yazı bana en geç Salı günü ulaşmalı. Ama önerim, cadıları da kat içine. Kadınların bir zaman-

lar cadı olarak yakılmasını... Tabi şeytanı işlerken Ezidilerin kalbini kırma. Zira bir aralar satanistler fazlaca günde-me geldiğinde, akşam nöbetçiydim, adamın biri aradı, telefona ben çıktım. Şöyle diyordu, “Yaw bacım bu satanistlerle ilgili şöyledirler, böyledirler, şeytana tapıyorlar diyorlar ama benim de komşularım, arkadaşlarım var şeytana tapıyorlar ama onlar çok iyi insanlar...” Ben telefonu kapatıp uzun uzun düşündükten sonra adamın kimlerden bahsettiğini anlamıştım. Televizyon izleme şansınız var mı bilmiyorum. Fakat çok değil ama ayarında TV izlemek iyi gelir. TV’yi sadece haber bültenleri ve iyi filmler için değil, diğer programlar için de izleyin bence. Memleketin aynası ora çünkü. Popüler kültür eleştirileri, sosyolojik çözümler oradan çıkıyor. Ve yaşam ile bağ için bence gerekli. Yazılar için bol bol malzeme bulur, böylece şikayet ettiğin üzere “soyut” kalmaktan kurtulursun.

Bugün neler mi yaptım? Bugün iyi bir şey yaptım ve yönetime girmedim. Kırmızı çizgilerimden bahsetmiştim. “Yönetime girmedim” değil aslında, “yarışmaya katılmadım” demek daha iyi. Bu nedenle kendimi ziyadesiyle hafiflemiş hissediyordum. Çalışma ve emek harcama konusunda bir sınır, bir ölçü koymuş değilim. Ama diğer yanıla koymam gerekiyordu. Yoksa kendimi tanımamaya başlayacaktım. Bu daha isabetli oldu. Vatana millete hayırlı olsun. Cumartesi akşamı, yani yarın romanıma başlayacağım. Artık pırpırlarımı da devrettiğime göre, yaratıcılığımı kullanabilirim. Yazmaya başlayayım, sana bilgi vereceğim Böyle kendimi daha iyi hissediyorum. Kitaba başlayınca, bu kadar uzun mektup yazmayabilirim. Elini vicdanına koyup kabul et, uzun bir mektup. Kim kime bu devirde böyle uzun mektuplar yazıyor. Avantajlıyım ama sana göre, sen iki parmağını kullanıyorsun, ben on parmağımı. Sırtımı bir güzel yaslayıp, yazıyorum. “Adaletin bu mu dünya” şarkısını hemen şu anda

sesli sesli söylemeni öneririm. Varsa koğuştan saz çalan arkadaşın, fon müziği yapsınlar. Ya saz dedim de aklıma geldi, bu beste ile ilgili bilgi bu hafta da veremiyorum çünkü Fikri bir arkadaşına verdi. Birlikte çalıştıkları bir arkadaşı. O da bakacak. Arkadaşa söyle, kesinlikle ona bilgi vereceğim. Bir de öyle cezaevindedir diye millete bol keseden beste dağıtmasın. Bu beste ile ilgili neticeyi alalım, arkadaşına bu konuda yol yöntem de öneririm.

Kulağına gelince... Anlattıklarına bütünlüklü bir anlam veremedi Fikri. Kulak çınlamalarının çok önemli olmadığını söylüyor. Sadece çınlamaysa tabi. Eğer iltihaplanma yoksa, risk teşkil edecek bir şey olmadığını söylüyor. Eğer hastane doktorunun yazdığı ilaç vs. varsa ismini yazarsan iyi olur. Fakat hastane doktorunun söylediği şeyden kaynaklı olabileceğini belirtiyor. Bir de yaşayan bilir, ben söyleyeyim. Uzun süre bilgisayarın başında kaldığımda, uzun süre ayakta kaldığımda ya da okuduğumda, bende de oluyor. Bana kalırsa seninki de böyle bir şeyden kaynaklanıyor.

Şimdilik bu kadar. Kendine çok çok iyi bak.

"Sokakta dondurma yesem ayıplarlardı, 'Gündem muhabiri sokakta dondurma yer mi?' diye"

Evrin İçin...

GÜLTAN KİŞANAK

Özgür Ülke gazetesini, bombalandıktan sonra, sol sosyalist dergilerin desteğiyle yayın hayatına ara vermeden devam etti. Evrim de dayanışma amacıyla gelmişti. Yanılmıyorsam lise son sınıf öğrencisiydi, ya da üniversiteye hazırlanıyordu. Daha önce bazı dergilerde kısa süreli muhabirlik yapmıştı. Gönüllü muhabir olarak çalışmaya başladı.

O günlerde doğru düzgün bir düzenimiz yoktu, teknik altyapı yetersizdi, mekân çok küçüktü, dayanışma ziyaretleri devam ediyordu. Bir taraftan gazete çıkartıyor, bir taraftan da gelen dostları karşılıyorduk. Gazetenin yayın hayatına devam edebilmesi için yeni bir bina ve teknik donanım gerekiyordu. Kemer sıkma politikası had safhadaydı. Muhabir arkadaşlar habere giderken çoğu zaman fotoğraf çekebilmek için kendi paralarıyla film alıyorlardı, yol parası bulamıyorlardı. Böylesi bir hengamede, Evrim kısa süre içerisinde kendisini fark ettirdi. Mazeret üretmek yerine, bir yolunu bulup güzel haberler getiriyordu. Açık söylemek gerekirse başlangıçta “sevimli, duygulu, duyarlı bir genç, bir süre kaldıktan sonra bırakır” diye düşünmüştük. Ama Evrim çabasıyla, emeğiyle, bize yanıldığımızı gösterdi.

Sadece gazete açısından değil, bütün bir toplum olarak zor günler yaşıyorduk. Köy boşaltmalar nedeniyle göç yollarına düşen binlerce insan metropol kentlerde inanılmaz zor koşullarda yaşıyorlardı. Göç mağdurlarına ilişkin, gazeteye gelen haberlerin hemen hemen hepsi birbirine benziyordu. “Barakalarda, çadırlarda yaşıyorlar, bir evde 20-25 kişi kalıyor” gibi genel tespitlerin yer aldığı haberlerdi. Evrim ise her gittiği yerden duygu yüklü, özel bir haberle dönüyordu. İnsanların hikâyelerini, geride bıraktıklarını, hasretlerini, özlemlerini yazıyor, göç trajedisinin kötü koşullardan ibaret olmadığını gösteriyordu. İnsanları doğup büyüdükları toprakları terk etmek zorunda kalmaları, mekânsal olarak yer değiştirmenin ve kötü koşullarda yaşamının ötesinde bir travma yaratmıştı. Evrim’in haberlerinde bu travma hissediliyordu.

Gazeteye yönelik baskılar bombalamayla son bulmamıştı. Sık sık özellikle Diyarbakır, Van, Mardin gibi illerdeki bürolarımız basılır, gazete çalışanları gözaltına alınırdı. Bölgede çalışan gazetecileri zaman zaman rahatlatmak için, İstanbul’dan arkadaşlar takviye gidiyorlardı. Sürekli aynı şeylerle karşılaşmak, bir kanıksama da yaratıyor, artık haber konusu olacak şeyleri görmüyorlardı. Bu kanıksama ve görme hallerinin kırılması için de arada bir İstanbul’dan muhabir göndermek iyi oluyordu. Ne zaman Diyarbakır’a birini gönderelim desek, Evrim hemen kendisini öneriyordu. Çoğu zaman Diyarbakır’a, bazen de diğer illere gidip çalışıyordu. Gittiği yerde sıcak ilişkiler kuruyor, dostluklar ediniyor, kalacak yer vs. hiçbir sorun yaşamıyordu. Yaşanan hak ihlallerinin yarattığı duygusal kırılmaları, ortaya çıkarttığı trajediyi konu alan haberler yapıyordu. Son derece duygulu, hissiyatı güçlü, her şeyin insani boyutunu ön planda tutan gencecik, hayat dolu bir kadındı. Güler yüzlü ve pozitifti. Evrim’in asık suratlı, sinirli, kızgın hiçbir anını hatırlamı-

yorum. Hep gözümün önünde, güzel dalgalı sarı saçları, gülen yüzü, gerektiğinde kendisiyle bile dalga geçen, kahkaha atan Evrim profili var. Taşı gedigine koymayı biliyor ama kırıcı olmuyordu, nüktedandı.

2000’li yıllarda, birlikte çalıştığımız yıllara nispeten daha az birbirimizi gördük. Diyarbakır’a yerleşmişti. Ama ilişkimiz hep sürdü. İlk ameliyatından sonra sağlığına kavuşmuş, güzel çalışmalara imza atıyordu. 2004’te ben de Diyarbakır’a taşındım, ama işlerimizin yoğunluğundan birbirimizi fazla göremiyorduk.

Hastalığın nüksettiğini öğrendiğimde, uzun süre ne diyeceğimi, ne yapacağımı bilemedim. Evrim’e hastalığı yakıştıramıyordum. Bu kadar hayat dolu bir insan ve bu amansız hastalık yan yana gelmemeliydi. Son yıllarda çok değerli iki arkadaşımızı, yayıncı ve insan hakları savunucusu Ayşe Nur Zarakolu ile KESK Genel Sekreter Yardımcısı Sevil Erol’u kanserden kaybetmiştik. Her iki arkadaşın da son günlerine tanık olmuş, derinden sarsılmıştım. Kaybetme ihtimali aklıma geldikçe, Evrim’den kaçıyordum. Ama gitmem, ziyaret etmem, bu gerçeklikle yüzleşmem gerekiyordu. Ortak arkadaşlarımızın teşviki ve ittirmesiyle Evrim’i ziyaret ettim. Hastalıktan neredeyse hiç bahsetmedik. Zaten Evrim’in de “geçmiş olsun, aman kendine dikkat et” gibi klasik laflardan pek hoşlanmayacağını biliyordum. Gazeteden, arkadaşlarımızdan, yeni yazmaya çalıştığı kitaptan, katıldığı toplantılardan konuştuk. Evrim’in kahkahaları eşliğinde çaylarımızı içtik.

Bu ilk ziyarette Evrim’in gösterdiği dirayetten cesaret alarak, arada bir yine ziyaret ettim. Yakın arkadaşlarını, dostlarını davet ettiği bir akşam yemeğinde bir araya geldiğimizde ise içimden bir şeyler koptu. O akşam Evrim’le göz göze gelmemek için epeyce uğraştım. Evrim etrafına neşeler saçıyordu ama ben Evrim’i uğurlamaya hazır değildim.

Bu kaçış bir işe yaramadı. O'nu çok sevdiği, hep anlattığı, hasretini ve özlemini çektiği köyünde sonsuzluğa uğurladık. Ama benim için Evrim, hâlâ pozitif enerjisiyle etrafına neşe ve moral saçıyor. Dostluğun, dayanışmanın, duyarlılığın, sevginin, hasretin, özlemlerin ve özgür basın geleneğinin sembolü olarak hâlâ yaşıyor. Ape Musa'nın ele avuca sığmaz çocuklarından biri olarak yüreğimizin en güzel köşesinde ve arkadaşlarının haberlerinde, makalelerinde, öykülerinde hep yaşayacak.

"Köy çocuğuysan eğer, mecbursundur oyuncağını üretmeye."

Kendi kaleminden Evrim.

Burcu Karakaş, Evrim Alataş'ı anlatıyor. Çocukluğunu, çocukluğunun geçtiği ve kendisinin bir "vaha" olarak tanımladığı köyünü, gazeteciliğe olan tutkusunu, üretme ve yaratmaya olan açlığını, hayatın en kıyıcı yönlerine bile mizahla yaklaşabilme cesareti- ni, kurduğu ilişkileri, kısacık hayatında dokunduğu onca insanı... Hayatına mücadele içinde başlamış, bu mücadeleyi hem toplumsal hem kişisel alanda sürdürmüş, zorluklara, haksızlıklara karşı direncini yitirmemiş, bir "ses" olmaya çalışmış, bunu da layıkıyla yerine getirmiş, tanıdığı herkesin yüreğine dokunmayı başarmış bir isim Evrim Alataş. *Ne Olmuş Güldüysek*'te Karakaş, Evrim Alataş'ın kendine has üslubunu, yaşama hevesini ve mücadelesini en yalın haliyle anlatıyor, onun sesini aktarıyor.

"Evrım Alataş kimsenin adına konuşmadı. Hakkında da konuşmadı. Sesi sahibine iade etti. O sese tercüman oldu. Duyulsun diye. Tek soru şu: Duyuyor musunuz?"

Karın Karakaşlı

